

አማርኛ ቋንቋ

(እንደ አፍ መፍቻ)

የተማሪ መጽሐፍ

አራተኛ ክፍል

በአዲስ አበባ ት/ቢሮ ተዘጋጅቶ በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ትምህርት ቢሮ እና በዲላ መምህራን ት/ኮሌጅ የተስማማ

አማርኛ

እንደ አፍ መፍቻ ቋንቋ

የተማሪ መጽሐፍ

፬ኛ ክፍል

የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የትምህርት ሚኒስቴር
በአዲስ አበባ ከተማ ትምህርት ቢሮ ተዘጋጅቶ፣
በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልላዊ መንግስት ትምህርት ቢሮ
እና በዲላ መምህራን ኮሌጅ ተስማምቶ የተዘጋጀ

አስማምቶ አዘጋጆች፡-

1. ዳንኤል ኃይለኢየሱስ (MA)
2. ህይወት ታምሩ (MA)
3. ሰለሞን ሰርካ(BA)

ገምጋሚ፡-

ጥራት ተቆጣጣሪ፡-

የደቡብ ክልል ትምህርት ቢሮ

ጥቅምት 2014

ማውጫ

ምዕራፍ አንድ (፩) 1

የአካባቢ ጥበቃ 1

ምዕራፍ ሁለት (፪) 15

የመንገድ ደህንነት 15

ምዕራፍ ሦስት (፫) 29

መረዳዳት 29

ምዕራፍ አራት (፬) 42

ስርዓተ-ጾታ 42

ምዕራፍ አምስት (፭) 56

ጉብኝት 56

ምዕራፍ ስድስት (፮) 73

ስፖርት 73

ምዕራፍ ሰባት (፯) 91

ውሃ 91

ምዕራፍ ስምንት (፰) 106

መደራደር 106

ምዕራፍ ዘጠኝ (፱) 122

መገናኛ ብዙኃን 122

ምዕራፍ አስር (፲) 139

ንግድ 139

ዋቢ ጽሑፎች 158

መግቢያ

ይህ መጽሐፍ የ4ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ ለመጀመሪያ ቋንቋነት ለሚማሩ ተማሪዎች የተዘጋጀ ነው። በዚህ መጽሐፍ የሚማሩ ተማሪዎች በቋንቋው በብቃት ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዲችሉ ለማድረግ ተሻሽሎ የተዘጋጀ የመጀመሪያ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት አካል ነው።

መጽሐፉ ሲዘጋጅ መነሻ ያደረገው ተማሪዎች ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዴት እንደሚማሩ ማለማመድ ላይ የተመሰረተ ነው።
ይህ መጽሐፍ የመጀመሪያ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት እና መርሃ ትምህርትን መሰረት አድርጎ የተዘጋጀ ሲሆን የሚከተሉትን መሰረታዊ መርሆዎች አካቷል።

1. ተማሪዎች ስዕሎችን በመመልከትና ተረቶችን ወይም ታሪኮችን በማዳመጥ የማዳመጥና የመናገር ክሂላቸውን ያዳብራሉ።

2. ተማሪዎች የሚነበብላቸውን ታሪክ ወይም ንባብ በሚገባ በማዳመጥ ያዳመጡትን ታሪክ ወይም ምንባብ በንግግርም ሆነ በፅሁፍ በግልፅ ቋንቋ መናገርና መፃፍ ይጠበቅባቸዋል። ይህንንም ለማድረግ ይችሉ ዘንድ በተከታታይ የመናገርና የመፃፍ ተደጋጋሚ ልምምድ ማድረግ አለባቸው።

3. ተማሪዎች ባዳመጡትና ባነበቡት ፅሁፍ ውስጥ አዳዲስ ቃላት ካሉ የሚወክሏቸውን ፍቺ በመፃፍ በተገቢው የቃላት አሰዳደር ስርዓት በመጠቀም ዓረፍተነገሮችን ይማራሉ።

4. ተማሪዎች በተለመዱና በአዳዲስ ቃላት የተመሰረቱ ዓረፍተነገሮችን ማንበብ ይጠበቅባቸዋል።

5. ተማሪዎች አዳዲስ ቃላትን ሲያዳምጡና ሲያነቡ የአዳዲስ ቃላትን ፍቺ አብረው መማር አለባቸው። በዚህም የሚያደምጡትንና የሚያነቡትን ሃሳብ ይረዳሉ። የቃላት እውቀታቸውንም በማሳደግ በንግግርና በፅሁፍ ሃሳባቸውን በአግባቡ ይገልፃሉ።

6. ተማሪዎች የተለያዩ ተረቶችን ወይም ታሪኮችንና ሌሎች ፅሁፎችን አንብበው መረዳት ይችሉ ዘንድ የአንብቦ መረዳት ተግባራትን በተደጋጋሚ በመስራት ማደበር ይጠበቅባቸዋል።

ምክር ለወላጆች

ውድ የተማሪ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልጆቻችን የቋንቋ ትምህርቱን በአግባቡ ይገነዘቡዘንድ የመምህራን እና የእርሶ ጥምር እገዛ ያስፈልጋል፡ ፡ ስለሆነም ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ተግባራት ከግንዛቤ በማስገባት በቤትዎ ውስጥ ልጅዎን ያግዙ፡፡

1. ለልጆችዎ የተለያዩ ታሪኮችን፣ ተረቶችን. . .ይንገሯቸው/ያንብቡላቸው (እንዲያነቡ አስፈላጊውን ምቹ ሁኔታ ይፍጠሩላቸው)፡፡
2. ለልጆችዎ የነገሯቸውን/ ያነበቡላቸውን ታሪክ/ ተረት ልጆችዎ መልሰው እንዲተርኩ/ እንዲናገሩ ያበረታቷቸው፡፡
3. በተማሪ መጽሐፍ ላይ የቀረቡትን ምንባቦችንና ተግባራትን በየጊዜው እየተከታተሉ ያሰሯቸው(ያስረዷቸው)፡፡
4. ልጆችዎ በራሳቸው ተነሳሽነት የተለያዩ ፅሁፎችን እንዲያዳምጡ፣ እንዲናገሩ፣ እንዲያነቡና እንዲፅፉ ያበረታቷቸው፡፡
5. ልጆችዎ መምህራቸው በቤታቸው ተዘጋጅተው በመምጣት በተግባር እንዲያሳዩ የሚሰጣቸውን ተግባራዊ ክንውን መተግበሪያ የሚሆኑ ቁሳቁሶች በማሟላት የወላጅነት ግዴታዎትን ይወጡ፡፡

ምዕራፍ አንድ (፩)

የአካባቢ ጥበቃ

ከዚህ ምዕራፍ መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- የሚነበብላችሁን ምንባብ በማዳመጥ መልዕክቱን ትናገራላችሁ፡፡
- የቀረበላችሁን ምንባብ በማንበብ ዋና ሃሳቡን ትለያላችሁ፡፡
- ለቃላት አውዳዊና ፍካሬያዊ ፍች ትሰጣላችሁ፡፡
- አያያዥ ቃል በመጠቀም ውስብስብ አረፍተነገር ትጽፋላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

አረንጓዴ ተክሎች

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. ከላይ የቀረበው የምንባብ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ፎቶውን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. አረንጓዴ ተክሎች የምንላቸው ምን ዓይነት ተክሎች ናቸው?

ሀ. "አረንጓዴ ተክሎች በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን ምንባብ ካዳመጣችሁ በኋላ ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. የአረንጓዴ ተክሎችን ጥቅም ዘርዝሩ።
2. አረንጓዴ ተክሎች ከሚባሉት ውስጥ አምስቱን ጥቀሱ።
3. የአረንጓዴ እጽዋትና የሰዎች ትስስር በምንድነው?
4. ምንባቡ የሚያስተላልፈው መልእክት ምንድነው?
5. አረንጓዴ ተክሎችን ማጥፋት የሚያስከትለውን ጉዳት ዘርዝሩ?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ለ. " አረንጓዴ ተክሎች" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ "ሀ" ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ከ"ለ" ስር ተመሳሳያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. የተሸፈነ	ሀ. ድርሻ
2. አረንጓዴ	ለ. ለምለም
3. እንዳይከሰት	ሐ. እንዳያጋጥም
4. ተሳስረው	መ. ተያይዘው
5. ሚና	ሠ. የተሞላ

ጽሀፈት

ሐ. የሚከተሉትን ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

1. ፍራፍሬ
2. ደን
3. አየር
4. ማገዝ
5. መኖር

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ቃላት

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት በምሳሌው መሰረት አውዳዊ ፍቻቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፡-1. ዛሬ ጠዋት <u>ትኩስ</u> ሻይ ጠጣሁ። የሚያቃጥል

2. የልጁ ጉልበት ገና <u>ትኩስ</u> ነው። አፍላ ፣ ጠንካራ

1. ሉፓክ ዕቁብ <u>ጣለ</u>።
2. ሉፓክ ቦርሳውን <u>ጣለ</u>።
3. ሉፓክ ራሱን <u>ጣለ</u>።
4. በሁለቱ ጓደኞሞች ጠብ ምክንያት የክፍላችን ሰላም <u>ደፈረሰ</u>።
5. ዝናቡ ከመጠን በላይ ስለዘነበ ወንዙ <u>ደፈረሰ</u>።

ለ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ቀጥተኛ እና ፍካሬያዊ ፍቻቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፡-

ቃል	ቀጥተኛ ፍች	ፍካሬያዊ ፍች
ንብ	ማር የምትሰራ በራሪ ነፍሳት	ታታሪ

ተ.ቁ	ቃል	ቀጥተኛ ፍች	ፍካሬያዊ ፍች
1	አንበሳ		
2	ምላጭ		
3	እባብ		
4	ቆቅ		
5	መሰላል		
6	በግ		

ክፍለ ትምህርት አራት

ሰዋስው

አያያዥ ቃላት

ሀ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት በመለየት ጻፉ።

ምሳሌ፡- ነገ ወይም ከነገ ወዲያ የአማርኛ ቋንቋ ፈተና እንፈተናለን። ወይም

1. እናቴ መጽሐፍ እና ቦርሳ ገዛችልኝ።

2. ጎበዝ ነኝ ሆኖም በርትቼ አጠናለሁ።

3. አያቴ ዛሬ ወይም ነገ ትመጣለች።

4. ሰሚራ ብዙ ጊዜ ማጥናት እና መጫወት ትወዳለች።

5. ብሩክ እና ጓደኞቹ ወደ ትምህርት ቤት ሄዱ።

ቃላት

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ለምለም
2. መትከል
3. ጥቅም
4. መውሰድ
5. ሰጪ
6. መውቀት

ሐ. ቀጥሎ በቀረበው ምሳሌ መሰረት አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡- እና

ደንባሬ እና አመርጋ ጓደኞች ናቸው።

ወይም	እስከ	እና
ስለዚህ	ነገር ግን	ግን

ክፍለ ትምህርት አምስት

ንባብ

ሎረንሶ እና እኒቾ

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. ከላይ የቀረበው የምንባብ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ምስሉን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. የክፍላችሁን ንጽህና ለመጠበቅ ምን ታደርጋላችሁ?

መ. በትምህርት ቤታችሁ ውስጥ ከሚገኙ ክበባት መካከል በየትኛው ክበብ ትሳተፋላችሁ?

ሎረንሶ እና እኒቾ የአራተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው። ሁለቱ ተማሪዎች ጓደኛሞች ሲሆኑ በትምህርት ቤታቸው ካሉት ክበቦች መካከል የአካባቢ ጥበቃ ክበብ አባላት ናቸው። ሎረንሶ እና እኒቾ በዕቅዳቸው መሠረት በአካባቢ ጥበቃ ክበብ ከሌሎች ተማሪዎች ጋር በመረዳዳት በዓመት ውስጥ ብዙ ተግባራትን አከናውነዋል።

የክፍል ጽዳትን መጠበቅና የትምህርት ቤቱን ግቢ ማስዋብ ከተግባራቱ ዋና ዋናዎቹ ናቸው። ከዚህም ባሻገር ከትምህርት ቤት ውጪም በተለያዩ የአካባቢ ጽዳቶች ላይ መሳተፍ የክበቡ ዓብይ ተግባር ነው።ሎረንሶ እና እኒቾ በክበቡ ተግባራት ላይ በመሣተፍ የሥራ ድርሻቸውን ይወጣሉ። እኒቾ በክበቡ ተጠሪነት፣ ሎረንሶ ደግሞ በክበቡ ፀሐፊነት ያገለግላሉ። ሁለቱም የክበቡን አባላት የማስተባበር ልዩ ተሰጥኦ አላቸው። ክበቡን የሚመሩና የሚያስተባብሩ መምህሮችም ከተማሪዎቹ ጋር በመሆን ዓመታዊ ዕቅዶችን ይነድፋሉ።

በዚህም መሰረት ዘወትር አርብ የአካባቢ ጥበቃ ክበብ አባላት የክፍል ፅዳት ተግባራትን የሚያከናውኑበት ቀን ነው። እነ እኒቾ የእለቱን ትምህርት ከተማሩ በኋላ በዕቅዳቸው መሠረት የመማሪያ ክፍላቸውን ለማፅዳት ተዘጋጁ። በዚህ የፅዳት ቀን የክበቡ አባላት ብቻ ሳይሆኑ ሌሎችም የትምህርት ቤቱ ተማሪዎች በመረዳዳትና በመተሳሰብ በፅዳቱ ተግባር ላይ ይሳተፋሉ። ይህ የሣምንቱ የክፍል የፅዳት ቀን ከሌሎቹ የፅዳት ቀናት ይለያል። በሌሎቹ ቀናት ተማሪዎች በየተራ ክፍላቸውን በመጥረግና ቆሻሻዎችን በተዘጋጀላቸው ቦታ በመድፋት ያፀዳሉ።

ሀ. የእነ ሎረንሶ እና እኒቾ ክበብ ዓብይ ተግባር ምንድን ነው?
ለ. በመቀጠል ሎረንሶ እና እኒቾ ከጓደኞቻቸው ጋር በመሆን ምን የሚያከናውኑ ይመስላችኋል?

በዚህ የፅዳት ቀን ተማሪዎቹ ክፍሎቻቸውን መጥረግ ብቻ ሳይሆን የክፍሎችን ግድግዳዎች አጸዱ። መስታወቶችን ወለወሉ። ቆሻሻዎችንም በመሰብሰብ ከመምህሮቻቸው ጋር በመሆን በተገቢው መንገድ አስወገዱ። በዚህ ዓይነት ሁሉም የመማሪያ ክፍሎች መስታወቶች፣ ግድግዳዎችና ወለሎች በሚገባ ፀዱ። ወንበሮችና ጠረጴዛዎችም በደንብ እየተደረደሩ ተወለወሉ። በግድግዳዎችና በመስታወቶች ዙሪያ የነበሩ የሸረሪት ድሮችና አቧራዎች ተራገፉ።

ተማሪዎቹ በሠሯቸው ተግባራት በጣም ተደሰቱ። ርስበርስ በመረዳዳት በአጭር ጊዜ ውስጥ ብዙ ተግባራትን በማከናወናቸው ለሌሎች ክበብ አባላት አርአያነታቸውን አስመሰከሩ። ከዚያም የሳምንቱ የትምህርት ቀን ማብቂያ በመሆኑ ሰኞ ለመገናኘት የስንብት ሰላምታ ተለዋውጠው ተለያዩ።

(በትምህርት ሚኒስቴር እና በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ትምህርት ቢሮ የጋራ ትብብር፤ በ2009 ዓ.ም፤ **አጋዥ መጽሀፍ ለንባብ ትምህርት** ፤ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተስማምቶ የቀረበ።)

ሀ. "ሎረንሶ እና እኒኞ" በሚል ርዕስ በቀረበላችሁ ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ።

1.ሎረንሶ እና እኒኞ የስንተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው?

2. ሎረንሶ እና እኒኞ በትምህርት ቤታቸው የሚሳተፉበት ክበብ ምን ይባላል?

3. ተማሪዎቹ የሚያጸዷቸውን ስፍራዎች ዘርዝሩ?

4. ተማሪዎቹ በሌሎች ቀናቶች የክፍላቸውን ንጽህና እንዴት ይጠብቃሉ?

5. እናንተስ ከአሁን በኋላ በትምህርት ቤታችሁ እና በአካባቢያችሁ ምን ለማድረግ አሰባችኋል?

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ጽሀፈት

ለ. "ሎረንሶ እና እኒኞ" በሚል ርዕስ ከቀረበላችሁ ምንባብ ውስጥ ዋና መልዕክቱን በራሳችሁ አገላለጽ በአራት አረፍተነገሮች ጻፉ።

ቃላት

ሐ. ባነበባችሁት ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍች ጻፉ።

1. አርዓያ
2. መሰብሰብ
3. ማስዋብ
4. አብይ
5. ስፍራ
6. ማብቂያ
7. ተለዋወጡ
8. በተገቢው

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ሰዋስው

የዓረፍተነገር ምንነት

ዓረፍተ ነገር ማለት የተሟላ መልዕክት ማስተላለፍ የሚችል እና በስርዓት የተደረደሩ ቃላት ስብስብ ነው።

ምሳሌ፡-

ሀ. የአማርኛ ጽሁፎችን በሚገባ አነባለሁ። (ይህ ዓረፍተ ነገር ነው ምክንያቱም ቃላቱ በትክክለኛው ቅደም ተከተል ተደርድረዋል፤ ሙሉ ሃሳብም ያስተላላፋሉ።)

ለ. እህቴ ጽሁፍ (ይህ ዓረፍተ ነገር አይደለም ምክንያቱም ሃሳቡ አልተሟላም።)

ሐ. የዚህ ክፍል ተማሪዎች ጎበዞች ናቸው። (ይህ ዓረፍተ ነገር ነው ምክንያቱም ቃላቱ በትክክለኛው ቅደም ተከተል ተደርድረዋል፤ ሙሉ ሃሳብም ያስተላላፋሉ።)

ሀ. የሚከተሉት ጽሁፎች ዓረፍተ ነገር መሆናቸውን ወይንም ዓረፍተ ነገር አለመሆናቸውን በመለየት ጻፉ።

1. እርስ በእርስ መረዳዳት የሚያኮራ ባህል ነው ።
2. የአድዋ ድል በዓል 125ኛ ዓመት።
3. ባህላዊ አልባሳቶቻችን የማንነታችን መገለጫዎች ናቸው።
4. በደቡብ ክልል ውስጥ በርካታ ብሔረሰቦች በአንድነት ይኖራሉ።
5. ሕጻናትን ለጉልበት ብዝበዛ መዳረግ።
6. ግብር መገበር የዜግነት።

ክፍለ ትምህርት ስምንት

የዓረፍተነገር ዓይነቶች

ዓረፍተ ነገሮች በውስጣቸው ከሚይዙት ሃሳብ ብዛት አኳያ በሁለት ምድብ ይከፈላሉ ። እነሱም ነጠላ ዓረፍተነገር እና ውስብስብ ዓረፍተነገር ናቸው።

1. **ነጠላ ዓረፍተነገር** ፦ የሚባለው ዓረፍተ ነገሩ አንድ ግስ ብቻ በውስጡ የያዘ የዓረፍተ ነገር ዓይነት ነው።

ምሳሌ፦ ሀ. ኮሮና ቫይረስ በአለም ላይ ተሰራጨ ።

ለ. ሃያት ወደ ትምህርት ቤት ሄደች ።

ሐ. ሜሮን መፅሐፍ ገዛች ።

2. **ውስብስብ ዓረፍተ ነገር** ፦ የሚባለው ደግሞ በዓረፍተ ነገሩ ውስጥ ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ግሶችን የያዘ የዓረፍተነገር ዓይነት ነው ።

ምሳሌ ፦ ሀ. ኤች.አይ.ቪ ኤድስ ተላላፊ በሽታ ስለሆነ መጠንቀቅ አለብን።

ለ. አመርጋ ኳስ መጫወት ቢችልም ብስክሌት ግን መንዳት አይችልም።

ለ. የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች ነጠላ ዓረፍተ ነገር ወይንም ውስብስብ ዓረፍተ ነገር መሆናቸውን በመለየት ጻፉ።

1. ምግቡ ብዙ ዓይነት ስለሆነ ወዲያው ጠገብኩ።
2. ዘወትር አካባቢያችንን እናጸዳለን።
3. በርትታ ስለአጠናች ጥሩ ውጤት አስመዘገበች።
4. ቁቱ እርሳሷን ሳትይዘ ትምህርት ቤት ሄዳለች።
5. ላምቤቦ በጠዋት ወደ ትምህርት ቤት ሄደ።
6. ሀገሬን ከልቤ እወዳለሁ።

ሐ. አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

ምሳሌ፡- እኔ እና ጓደኛዬ በጋራ እናጠናለን።

መ. የሚከተሉትን መስተዋድዶች በክፍት ቦታው ላይ በማስገባት ዓረፍተነገሩን አሟሉ።

እየ	ስለ	በ	ከ

1. አይካ ብዙ ጊዜ _____ሚያነብ ጥሩ ውጤት አስመዘገበ።
2. በጠዋት መነሳት _____ፈለኩ እንቅልፍ ይጥለኛል።
3. ዛሬ አባቴ _____ መጣ መገናኛ ቦታ ይወስደኛል፡
4. መንገዱ ስለማይመች _____መኪና አንሄድም።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

አያያዥ ቃላት

አያያዥ ቃላት የምንላቸው ቃልን ከቃል ፣ ሐረግን ከሐረግ ፣ ዓረፍተ ነገርን ከዓረፍተ ነገር በማያያዝ አንድን ሐሳብ ከሌላ ሐሳብ ጋር በማዋሀድ የሐሳብ ፍሰቱ የተጠበቀ እንዲሆን የሚያገለግሉ ናቸው። አያያዥ ቃላት ከምንላቸው ውስጥ ፦

ስለዚህ፣ ነገር ግን፣ በመሆኑም፣ ይሁን እንጂ፣ የሆነው ሆኖ፣ ምክንያቱም፣ ስለሆነም፣ . . .ይገኙበታል።

ምሳሌ፦

ሀ. ደቡብ ውስጥ ብዙ የሚጎበኙ ቦታዎች አሉ።
ለ. አይካ አንዱንም አልጎበኘም።

ደቡብ ውስጥ ብዙ የሚጎበኙ ቦታዎች አሉ ይሁን እንጂ አይካ አንዱንም አልጎበኘም።

ሀ. ኡፋይሴ ዘወትር ታነባለች ።
ለ. ኡፋይሴ ጥሩ ውጤት አመጣች።

ኡፋይሴ ዘወትር ታነባለች በመሆኑም ጥሩ ውጤት አመጥታለች።

ሠ. የሚከተሉትን አያያዥ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገር ጻፉ።

1. ነገር ግን
2. ስለዚህ
3. ምክንያቱም
4. በመሆኑም
5. ስለሆነም

ለ. የሚከተሉትን ነጠላ ዓረፍተ ነገሮች አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ወደ ውስብስብ ዓረፍተ ነገር በመቀየር ፃፉ ::

1. ሔኖክ ቁርሱን በላ::
   ሔኖክ የተመገበው ምግብ አልተስማማውም ::

2. ሸጊቱ ገበያ ሄደች ::
   ሸጊቱ ብርቱካን ገዛች ::

3. የሒሳብ ትምህርት ይከብደኛል ::
   የሂሳብ ትምህርት ከማጥናት አልቆጠብም ::

4. ሐያት ከክፍሏ አንደኛ ወጣች ::
   ሐያት ተሸላሚ ሆነች ::

የምዕራፍ አንድ የክለሳ ጥያቄዎች

1. የቃላት አውዳዊ እና ፍካሬዊ ፍች ማለት ምን ማለት ነው? በምሳሌ አብራሩ?

2. አምስት መስተዋድዶችን ጻፉ።

3. - ስለዚህ

   - ቢሆንም

   - ነገር ግን በሚሉት አያያዥ ቃለት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

4. - ማገዝ

   - ልምላሜ

   - መጠን

   - ዕቅድ ለሚሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ስጡ።

5. - ማስዋብ

   - መጉዳት

   - ማብቂያ ለሚሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ስጡ።

ምዕራፍ ሁለት (፪)

የመንገድ ደህንነት

ከዚህ ምዕራፍ መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- መንገድ ላይ የሚደረጉ ጥንቃቄዎችን ትናገራላችሁ::
- የትራፊክ አደጋ የሚደርስበትን መንገድ ታብራራላችሁ::
- ለቃላት ተመሳሳይና ተቃራኒ ፍች ትሰጣላችሁ ::
- አያያዥ ቃላትን በመጠቀም አረፍተነገር ትመሰርታላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

"የመንገድ ላይ ጥንቃቄ"

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. ከላይ የቀረበው ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ፎቶዎቹን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. የመንገድ ላይ ጥንቃቄ ማለት ምን ማለት ነው?

መ. ስለመንገድ አጠቃቀም የምታውቁትን ግለጹ?

ተግባር1. "የመንገድ ላይ ጥንቃቄ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቀዎች በቃላችሁ መልሱ::

1. የአስፓልት መንገድ ስንሻገር ማቋረጥ ያለብን በምን ዓይነት ቦታ ላይ ነው?
2. አረንጓዴ መብራት ሲበራ ተራው የማን ነው ?
3. ቀይ መብራት ሲበራ ተራው የማን ነው ?
4. በመንገድ ላይ ስንጓዝ የትኛውን አቅጣጫ መከተል አለብን. ?ለምን

ተግባር2. ከዚህ በታች ለቀረቡ ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት እውነት ወይም ሀሰት በማለት መልሱ::

1. መንገድ ስናቋርጥ ግራና ቀኝ መመልከት አግባብ አይደለም::
2. አሽከርካሪዎች ሁልጊዜ ለእግረኞች ቅድሚያ መስጠት አለባቸው::
3. መንገድ ስንጓዝ ለእግረኞች ብቻ ተብሎ በተዘጋጀ መንገድ መሄድ ተገቢ ነው::
4. ሾፌሮች በፍጥነትና ጠትተው ቢያሽከረክሩ ምንም አይነት ጉዳት አይደርስባቸውም::

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ተግባር 1. "የመንገድ ላይ ጥንቃቄ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት ለሚከተሉት ቃላት ቀጥተኛ ፍች ጻፉ።።

1. አግረኞች
2. አያሌ
3. መጠቀም
4. ማቋረጥ
5. ጥንቃቄ
6. በትኩረት

ተግባር 2 በሚከተሉት ዐረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ዐውዳዊ ፍች ስጡ።:

1. የመንገዱን ግራ ጠርዝ ይዞ መጓዝ ይገባል፡
2. የመኪና መንገድ ለማቋረጥ የሚወሰዱ ጥንቃቄዎች አሉ።።
3. አሽከርካሪዎች ለእግረኞች ቅድሚያ መስጠት አለባቸው።።
4. እግረኞች ለእግረኛ ተብሎ የተዘጋጀ መንገድ መጠቀም አለባቸው።።
5. የመንገዱን ግራና ቀኝ መቃኘት አስፈላጊ ነው።።

ተግባር3. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ።።

1. በመንገድ ላይ ስንሄድ መሮጥ የለብንም።።
2. በአካባቢያችን በርካታ ተሽከርካሪዎች አሉ።።
3. በሳምንት አንድ ቀን ሽርሽር እሄዳለሁ።።
4. አሽከርካሪዎች ለእግረኞች ቅድሚያ መስጠት አለባችው።።
5. የመንገድ ላይ አደጋዎች አሳሳቢ ሆነዋል::

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ጽህፈት

ተግባር 1. "የመንገድ ላይ ጥንቃቄ" በሚል ርዕስ ካዳመጣቸሁት ምንባብ የተረዳችሁትን ሃሳብ በአራት አረፍተ ነገር ጻፉ።።

_____

_____

_____

_____

_____

ተግባር2. ለሚከተሉት ዝርዝር ሃሳቦች በምሳሌው መሰረት መልስ መሆን የሚችሉ ቃላትን ለመመስረት በተሰጠው የአቅጣጫ መጠቆሚያ መሰረት አንድ፤ አንድ ፊደላትን ወደ ጎን እና ወደታች በመልስ መስጫ በሳጥኑ ውስጥ ጻፉ።።

ወደ ጎን

ቁጥር	መግለጫ
1	ለአገር እና ለወገን መልካም ተግባርን ያከናወነ ሰው፤
3	አበባ የምትቀስም እና በታታሪነት የምትጠቀስ ነፍሳት፤
4	ከአንድ ወጥ ድንጋይ ተፈልፍሎ የተሰራ የአገራችን ጥንታዊ ሃውልት፤
7	ከመሬት ውስጥ የሚገኝ የእጽዋት ክፍል፤
8	ንጽህናን ለመጠበቂያነት የሚያገለግል አረፋ ያለው ጠጣር ቁስ፤
9	በምንተኛበት ጊዜ ለጭንቅላት መደገፊያነት የሚያገለግል፤

ወደ ታች

ቁጥር	መግለጫ
2	ግንብ የመገንባት ሙያ ያለው ሰው፤
4	የእናት ወይም የአባት እህት ፤
5	ባለስድስት አውታር ባህላዊ የሙዚቃ መሳሪያ፤
6	በአንድ በኩል የተቦረቦረና የተለያዩ ነገሮች ተጨምረውበት የሚወቀጥበት የቤት ዕቃ፤
10	በሁለቱም እግሮቻችን በማስገባት እግሮቻችንን በሙሉ የሚሸፍን የልብስ ዓይነት፤

የመልስ መስጫ ሳጥን

1	2 ግ		4 አ	5	10 ሱ			
	3 ን					8	6 ሙ	
	በ		7					
	ኛ		9		ስ			

ክፍለ ትምህርት አራት

ንባብ

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. አሽከርካርዎች ቅድሚያ መስጠት ያለባቸው ለማን ነው?ለምን?

ለ. የትራፊክ አደጋ በምን ምክንያት የሚደርስ ይመስላችኋል?

የሾፈሩ ታርክ

የ38ዓመት ጎልማሳ ነኝ።ድፍን አስር አመታትን በታክሲ ሾፈርነት አገልግያለሁ። ተወልጄ ያደኩት በዲላ ከተማ ነው።የአንደኛና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቴን በዚሁ በዲላ በሚገኙ ትምህርት ቤቶች ተምሬአለሁ።በትምህርቴ በጣም ጎበዝ ባልባልም ከሠነፎች ተርታ የምመደብ አልነበርኩም።ለቤተሰቦቼ ብቸኛ ልጃቸው ነኝ። የቤተሰቦቼ ኑሮ ከእጅ ወደ አፍ ስለነበር ኑሯችንን ለማሻሻል በማሰብ መንጃ ፈቃድ አውጥቼ በታክሲ ሾፌርነት እየሰራሁ የእራሴንና የቤተሰቤን ገቢ መደጎም ጀመርኩ።

ስራዬ የታክሲ ሾፌር በመሆኑ በየቀኑ ከበርካታ ሰዎች ጋር የመተዋወቅ እድል ፈጠረልኝ ።ጊዜየን ባግባቡ ስለምጠቀም ጥሩ ገቢ ማግኘት ቻልኩ።ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ግን የተለያዩ ሱሶችን መላመድ ጀመርኩ።ጫት መቃምን፣ መጠጥ መጠጣትን፣ ቋሚ ስራዬ በማድረግ ወደ ቤት በጊዜ መግባትን አቆምኩ።አንድ ቀን ግን እንደተለመደው ከስራ መልስ ወደ መጠጥ ቤት ስገባ የልጅነት የትምህርት ቤት ጓደኛዬን ሲጠጣ አገኘሁት።ከጓደኛዬ ጋር የተገናኘሁት ከረጅም ጊዜ በኋላ ስለሆነ ሞቅ ያለ ሰላምታ ተለዋወጥንና አብረን መጠጣት ጀመርን። እየጠጣን ካመሸን በኋላ ጓደኛዬን ቤቱ ለማድረስ ታክሲዬን አስነስቼ ከመጠን በላይ በሆነ ፍጥነት እየነዳሁ ጉዞአችንን ቀጠልን።አንዳንዴም እየሳቅንና ሙዚቃ እያዳመጥን ስንሄድ በድንገት ከቆመ ገልባጭ መኪና ጋር ተላተምን።

ከወር በኋላ ራሴን በወላይታ ክሪስትያን ሆስፒታል ቀዶ ጥገና ክፍል ውስጥ አገኘሁት።እንደ ነቃሁ የጓደኛዬ ህይወት ላይመለስ እስከ ወዲያኛው ማሸለቡን ነገሩኝ። እኔም የቀኝ የሰውነት ክፍሌን ማንቀሳቀስ አቅቶኝ የአልጋ ቁራኛ ሆኜ ቀረሁ።

ጠጥቼ በማሽከረከሬ እና የትራፊክ ሕጎችን ባለማክበሬ ለወላጆቼ ተጨማሪ ሸክም ሆንኩ። በየቀኑ እንደ እኔ የትራፊክ ደንብን ባለማክበርና ጠጥቶ በማሽከርከር የሚጠፋውን የሰው ህይወት፣ የአካል ጉዳት እና የንብረት ውድመት ሳስብ አሽከርካሪዎች ጉዳት ከመድረሱ በፊት ጥንቃቄ እንዲያደርጉ ከእኔ ተማሩ እላለሁ ::

ተግባር1. "የሾፌሩ ታሪክ" በሚል ርዕስ በቀረበው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃል መልስ ስጡ።

1. ባለታሪኩ ስንት ዓመቱ ነው?
2. ባለታሪኩ የምን ሾፌር ነበር?
3. አደጋው በደረሰበት ወቅት የሾፌሩ ጓደኛ የተቀመጠው በየት አቅጣጫ ነበር? ለምን?
4. የባለታሪኩ የኑሮ ደረጃ በምን ዓይነት ሁኔታ ቀጠለ?
5. በምንባቡ መሰረት ሾፌሩ የመኪና አደጋ የደረሰበት ለምን ይመስላችኋል?

ክፍለ ትምህርት አምስት

ቃላት

ተግባር1. በምንባቡ መሰረት በ" ሀ" ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	" ለ "
1. መደጎም	ሀ. ሳይታሰብ
2. በርካታ	ለ. መርዳት
3. በድንገት	ሐ ምድብ
4. ተላተምን	መ. ብዙ
5. ተርታ	ሠ. ተጋጨን

ተግባር2. ቀጥሎ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. አሳዛኝ	3. ዝቅተኛ	5. መጥፎ
2. መቀነስ	4. ጎበዝ	6. ገቢ

ክፍለ ትምህርት ስድስት

መናገር

ተግባር1. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ የመወያያ ርዕስ መሰረት በመወያየት ለክፍል ጓደኞቻችሁ የውይይታችሁን ሃሳብ አካፍሉ።

አቀላጥፎ ማንበብ

አንበሳ

አንበሳ በድመት ዘር ውስጥ ካሉት እንስሳት ግርማ ሞገስ ያለው፣ ኃይለኛና አስፈሪ ከሩቅ ሲመለከቱት ደስ የሚል አውሬ ነው። ቁመቱ እስከ አንድ ሜትር ርዝመቱ (ጅራቱን ሳይጨምር) ሁለት ሜትር ይደርሳል፤ ክብደቱ እስከ 236 ኪሎ ይመዝናል። ሆዱ ላይ ትንሽ ነጣ ከማለቱ በቀር ጸጉሩ ወርቃማ ቢጫ ነው። ሲያረጅ ጎፈሩ ይጠቁራል። ጅራቱ ረጅም ጭራው አጭርና ጥቁር ነው። ሴቷ አንበሳ ከወንዱ አነስ ብላ ዘለግ ያለች ነች፤ ጎፈር የላትም። የአንበሳ የእርግዝና ወቅት አራት ወር ሲሆን በአንድ ጊዜ ከ2 እስከ 4 ደቦሎችን ትወልዳለች። አንበሳ እስከ 25 አመት እድሜ ይኖራል።

(ለማ ጉያ፣1995፣ **ያላስተማሪ የሥዕል ትምህርት መማሪያ** ፣ ገጽ 84፤ ለንባብ ትምህር እንዲያመች ተደርጎ የቀረበ)

ተግባር2. ከላይ ካነበባችሁት ምንባብ ውስጥ የተረዳችሁትን መልእክት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በቃላችሁ ተናገሩ።

ክፍለ ትምህርት ሰባት

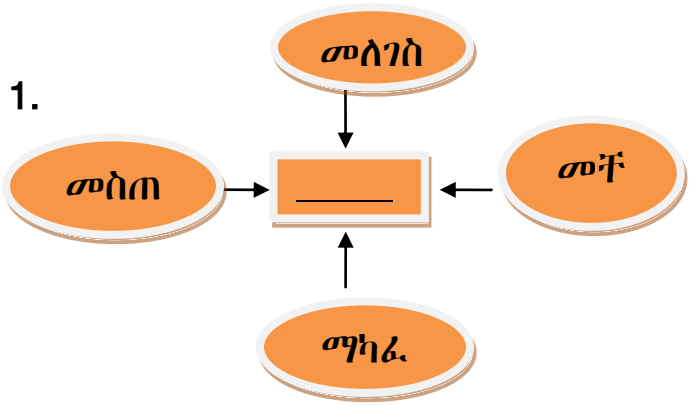
ቃላት

ሀ. በየሳጥኑ ዙሪያ ላሉት ቃላት ተመሳሳይ የሚሆነውን ቃል ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ በመምረጥ ሳጥኑን አሟሉ።

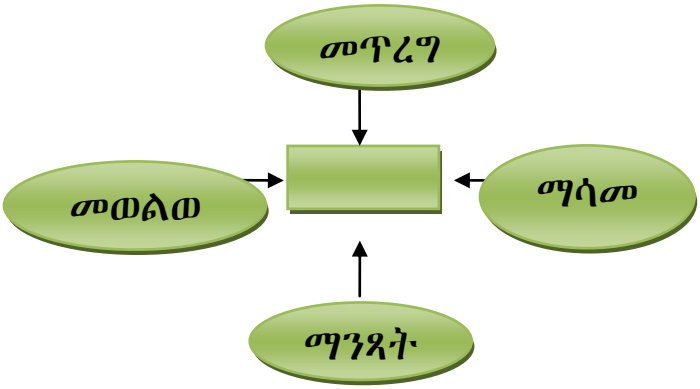
የተሰጡ አማራጭ ቃላት

ማጽዳት	ረጅም	ደግነት	ማሰብ

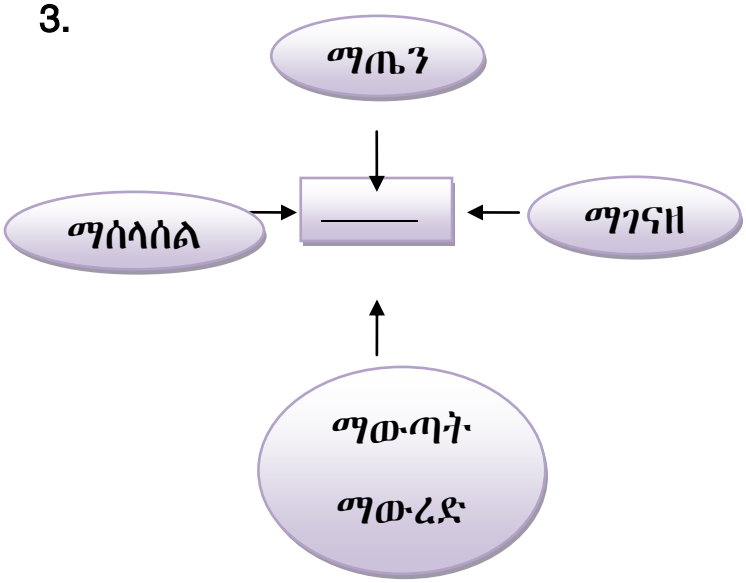
1.

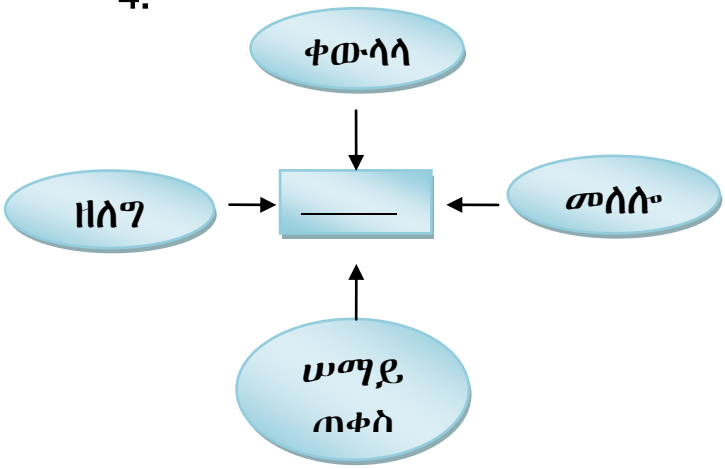
2.

3.

4.

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ስዋስው

ሀ. ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በመግባት ሃሳቦችን ሊያሟሉ የሚችሉ አያያዥ ቃላትን ምረጡ።

1. ሴቶችም_____ወንዶች እኩል የሆነ መብት አላቸው።

ሀ. ቢሆኑም ለ ነገርግን ሐ ሆኑ መ. ስለዚህ

2. ህንፃው ተሰርቶ ከተጠናቀቀ ቆይቷል፤_____ እስከ አሁን አገልግሎት መስጠት አልጀመረም።

ሀ. ነገርግን ለ. ወይም ሐ መ. ሆነ

3. አስፈላጊውን ዝግጅት አድርጌአለሁ_____ፈተናውን በድል አጠናቅቃለሁ።

ሀ. ነገርግን ለ. ወይም ሐ. ሆኑ መ. ስለዚህ

4. በሚቀጥለው ሳምንት_____ጂንካ መሄዴ አይቀርም።

ሀ. ሲሆንም ለ. ወይም ሐ ደግሞ መ. ወደ

5. ጆማል የእግር ኳስ ተጫዋች ሲሆን ፋጡማ_____ሯጭ ናት።

ሀ. ደግሞ ለ. ስለዚህ ሐ. ወይም መ. ነገርግን

ለ. የሚከተሉትን ቃላት በባዶ ቦታዎች ውስጥ በማስገባት ዓረፍተነገሮቹን አሟሉ፡ ፡

ጨዋታዎች	ማስተማር	ማታ	መንገዶች
መማር	እንዳይሰደዱ	አጠገብ	ክብር

1. ዘወትር_____ትምህርቴን አጠናለሁ።

2. ትምህርታችንን በትጋት_____አለብን።

3. ልጆች የሚጫወቷቸው በርካታ _____አሉ።

4. የዱር እንስሳት_____አካባቢያችንን መንከባከብ አለብን።

5. የኮሮና ቫይረስ መተላለፊያ_____በማወቅ ጥንቃቄ እናድርግ።

6. የምናውቀውን ለማያወቁት _____እንችላለን።

7. ለወላጆቻችን ተገቢውን _____መስጠት አለብን።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ጽህፈት

ተግባር1. ከሚከተለው ጽሁፍ ውስጥ ውስብስብ ዓረፍተ ነገሮችን ብቻ በመለየት ጻፉ።

አርባ ምንጭ በደቡብ ከሚገኙ ከተሞች አንዷዋ ናት። በከተማዋ ስለመንገድ ደህንነት በተመለከተ በተለያየ መንገድ ትምህርት ይሰጣል፤ ይሁን እንጂ በርካታ የትራፊክ አደጋዎች ያጋጥማሉ። ለትራፊክ አደጋ እንደ መንስኤ ከሚጠቀሱት ውስጥ አንዱ የመንገድ ህጎችን አለማወቅ ነው። አሽከርካሪዎችና እግረኞች በሙሉ የመንገድ አጠቃቀም ህጎችን ማወቅ አለባቸው። ምክንያቱም የመንገድ

ደህንነት ግንዛቤ ለመፍጠር ባለድርሻ አካላት ሁሉን አቀፍ ጥረት እያደረጉ ይገኛሉ፤ ቢሆንም ህብረተሰቡ የግንዛቤ ለውጥ አላመጣም።

ተግባር2. በምሳሌው መሰረት የተዘበራረቁትን ቃላት ቅደም ተከተል በማስተካከል የተሟላ ሃሳብ የሚያስተላልፍ ዓረፍተነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡- ንጽህና / የክፍላችን / እንጠብቃለን / እኛ

- እኛ የክፍላችንን ንጽህና እንጠብቃለን።

1. እኔ / ነኝ / ክፍል / ተማሪ / የአራተኛ
2. ባህላችንን / የማክበር / እንግዳ / ልናዳብር / ይገባል
3. ጳጉሜ / ነው / የአመቱ / ወር / የመጨረሻ
4. ምቹ / መንገዱ / አይደለም / ለመኪና
5. ረጅሙ / በአለማችን / ወንዝ / ነው / አባይ

ተግባር3. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉትን አያያዥ ቃላት በመጠቀም በእያንዳንዳቸው ውስብስብ ዓረፍተነገሮችን ጻፉ።

እና ነገርግን ስለዚህ ብሆንም

1. ዜይነባ ዘወትር ታጠናለች፤ በመሆኑም ጥሩ ውጤት ታስመዘግባለች።
2. ከነገወዲያ የሩጫ ውድድር አለብኝ፤ ስለዚህ የስፖርት ትጥቄን ማጠብ አለብኝ።

የምዕራፍ ሁለት የክለሳ ጥያቄዎች

1. ከዚህ በታች ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍች ስጡ?

ሀ.ሀሴት ሐ. ልጅ እግር

ለ.ቀጠፈ መ. ሀሩር

2. መስተዋድዶችን በመጠቀም አምስት ዓፍተነገሮችን መስርቱ።

3. አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ዓረፍተነገሮችን መስርቱ።

4. የንባብ ችሎታችሁን ለማዳበር መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የቀረበላችሁን ምንባብ ተለማመዱ፤ ለክፍል ጓደኞቻችሁም ተራ በተራ አንብቡ።

ማርስ

ከቅርብ ፕላኔቶች መሀል ከፀሀይ ርቃ የምትገኘው ማርስ ናት። የጥንት ሮማዊያን ማርስ ብለው የሰየሟት በጦር አምላካቸው ስም ነው።ማርስ ከመሬት ጋር ብትመሳሰልም ልዩነቶች ግን አሏት። ለምሳሌ ማርስ ከመሬት ታንሳለች።መሬትን አንድ አስረኛ ነው የምታክለው።ማርስ ቀላ ያለች ስተሆን፣ዋልታወቿ ነጣ ያሉ ናቸው።

ማርስ ላይ ሸለቆዎች፣ ሜዳዎችና ተራራማ ቦታዎች አሉ።ለምሳሌ፣ማርስ ወገብ አካባቢ ትልቅ ሸለቆ ይገኛል። የዚህ ሸለቆ ርዝማኔ 5 ሺህ ኪሎሜትር ሲሆነ፣ የጎን ስፋቱ 100 ኪሎ ሜትር ነው። ጥልቀቱም 10 ኪሎሜትር ይሆናል።የማርስ ትልቁ ተራራ ኦሊምፐስ በመባል ይታወቃል። ከፍታውም 25 ኪሎሜትር ይሆናል። በመሬት ላይ የሚገኘው ትልቀቁ ተራራ ኤቨረስት በመባል ይታወቃል።በማርስ ገጽታ ሌላም የሚታይ ነገር አለ። እሱም የጠንዝ ጠጠረጀ የመሰለ ጉድጓድ፣ ይህ የጠንዝ ጠጠረጀ ሳየጓደማ ስፍረ

ምዕራፍ ሦስት (፫)

መረዳዳት

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፦

- ካዳመጣችሁት ምንባብ የምንባቡን መልዕክት ትናገራላችሁ።
- ከቃላት ውስጥ መነሻና መድረሻ ቅጥያዎችን ታወጣላችሁ።
- ቅጥያዎችን ነጥላችሁ ትጽፋላችሁ።
- ከተሰጣችሁ ጽሁፍ ውስጥ አያያዥ ቃላትን ለይታችሁ ታወጣላችሁ።

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

እህትማማቾቹ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. ከላይ የቀረበው ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ምስሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. መረዳዳት ከየት ይጀምራል?

ሀ. "እህትማማቾቹ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. ጀሚላ ሎሚን የምትበልጣት በስንት ዓመት ነው?
2. ጀሚላ ሎሚን "አንቺ እኮ እስትንፋሴ ነሽ።" ስትል ምን ለማለት ፈልጋ ነው?
3. ሎሚ ወደበሩ የሮጠችው ለምንድን ነው ?
4. እናንተ በቤት ውስጥ በአቅማችሁ ምን ምን ስራዎችን ትሰራላችሁ ?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. "እህትማማቾቹ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ "ሀ" ረድፍ ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ተቃራኒያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1.መብለጥ	ሀ. ልዩነት
2.አንድነት	ለ. ቆሸሸ
3.ፍቅር	ሐ. መዘንጋት
4.ጸድቶ	መ. ማነስ
5. ማስተዋል	ሠ. ጥላቻ

ለ. "እህትማማቾቹ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ተመሳሳያቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፡-

ቤቱን በተቻለኝ አቅም በዚህ መልኩ **<u>አዘጋጀሁት</u>**፡፡

= አስተካከልኩት

1. ፍቅር ቤቱን **<u>ወልዉላ</u>** ሶፋውን እና ጠረጴዛዎችን አስተካከለቻቸው፡፡
2. ወዲያውኑ የግቢያቸውን በር ለመክፈት ወደበሩ **<u>ተፈተለከች</u>**፡፡
3. ጀሚላ በታናሽ እህቷ **<u>በመገረም</u>** "አንቺ እኮ እስትንፋሴ ነሽ" አለቻት፡፡
4. ጀሚላ የራሷን የቤት ስራ **<u>ከጨረሰች</u>** በኋላ ፍቅርን ታስጠናታለች፡፡
5. ቤቱን ለማስተካከል **<u>እየተቻኮለች</u>** ወደ ሳሎን ገባች፡፡

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ጽህፈት

ሀ. "እህትማማቾቹ" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉት አገላለጾች ምን ማለት እንደሆኑ አብራሩ፡፡

1. ተሰናብተው ወጡ
2. ማዕድ ቤት
3. ልዩ ዉበት አጎናፀፈችው
4. እንደ መስከረም ሰማይ

ለ. "እህትማማቾቹ" በሚል ርዕስ ካዳመጣችሁት ምንባብ የተረዳችሁትን ሃሳብ በአራት አረፍተ ነገር ጻፉ፡፡

_____

_____

ክፍለ ትምህርት አራት

ሐ. በምሳሌው መሰረት ቀጥለው ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ፤

በመቀጠል በሰጣችሁት ፍች ዓረፍተነገር መስርቱ፡

ምሳሌ፡- **ሃሴት = ተመሳሳይ ፍች፡- ደስታ**

ተቃራኒ ፍች፡- ሐዘን

ሀ. ሁሌም በቤታችን ትልቅ <u>ደስታ</u> አለ፡፡

ለ. በባህላችን <u>ሐዘን</u> ሲያጋጥም ነጠላ ተዘቅዝቆ ይለበሳል፡፡

1. ትልቅ
2. አጭር
3. ቆሸሸ
4. ፈጣን

ክፍለ ትምህርት አምስት

ንበብ

የመረዳዳት ጥግ

ቅድመ ማንበብ ጥያቄዎች

ሀ. የመረዳዳት ጥግ የሚለው የንባባ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል።

ለ. ከላይ የምትመለከቱት ፎቶግራፍ የማን ነው?

ሐ. መረዳዳት ማለት ምን ማለት ነው?

ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና በቀድሞው ሸዋ ክፍለ ሃገር በሰላሌ አውራጃ ልዩ ስሙ ሸበል ተብሎ በሚጠራው አካባቢ ተወለዱ። ወይዘሮ አበበች የአብራካቸው ክፋይ የሆነ አንድም ልጅ የላቸውም። ወይዘሮ አበበች አጠር ያሉ የቀይ ዳማ

ሲሆኑ ደግነት፣ መንፈሳዊነት፣ ሩህሩህነትና አዛኝነት ከፊታቸው ላይ ይነበባል። በተለይ ትህትናቸው ከልብ ነው።

የወይዘሮ አበበችን የህይወት አቅጣጫ የለወጠው የወሎ ጉዟቸው ነበር። መስከረም 14 ቀን 1972 ዓ.ም ግሸን ማርያምን ሊያነግሱ ወደ ወሎ ጉዞ ያደርጋሉ። መንፈሳዊ ፍላጎታቸውን ለማሟላት ወደ ግሸን የተጓዙት ወይዘሮ አበበች ወሎ ተከስቶ በነበረው ድርቅ ምክንያት ባዩትና ባስተዋሉት ነገር መንፈሳቸው ተነክቶ የሙት እናቷን ጡት እየጠባች ያገኟትን ህፃን ይዘው ወደ አዲስ አበባ ተመለሱ።

ሀ. ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና የት ተወለዱ?
ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚያደርጉ ይመስላችኋል?

ከዚህ በኋላ ከትዳራቸውና ከዘመዶቻቸው ይልቅ ዘመድ አልባና ምንም ደጋፊ የሌላቸውን ልጆች መረጡ። ለመጀመሪያ ጊዜ 21 ህፃናትን ይዘው መኖር ሲጀምሩ፣ የ21 ህፃናትን ጉሮሮ ለመድፈን፣ አልባሳትን ለማሟላት በመጀመሪያ የነበሯቸውን ልዩ ልዩ ወርቅ አና ጌጣጌጦች ሸጡ። በገንዘቡ እህል ሸምተው እንጀራና ዳቦ እየጋገሩ፣ ቆሎ እየቆሉ መሸጡን ተያያዙት። በሚገኘው ትርፍም ልጆቻቸውን መመገብና ማልበስ ቻሉ።

በጥቂት ህፃናት የተጀመረው ሰብዓዊ ተግባር በአሁኑ ወቅት በከፍተኛ ደረጃ አድጎ በብዙ ማህበረሰባዊ እድገትና ልማት ውስጥ ተስፋፍቶ ማህበረሰቡን ለለውጥና ለእድገት በማንቀሳቀስ ላይ ይገኛል። የድርጅቱ መጠሪያ በአሁኑ ጊዜ አበበች ጎበና የህፃናት እንክብካቤና ልማት ማህበር በመባል ይታወቃል።

ወይዘሮ አበበች ጎበና ለሃገርና ለወገን ላበረከቱት የላቀ አስተዋፅኦ የጅማ ዩኒቨርስቲ የክብር ዶክትሬት ዲግሪ ሰጥቷቸዋል። ድርጅታቸው ለሰብዓው ድጋፍና እንክብካቤ ላደረገው አስተዋጽኦ በየጊዜው ከተለያዩ አለማቀፍና አገር አቀፍ ድርጅቶች በርካታ ዋንጫዎችንና የምስክር ወረቀቶችን አግኝቷል። ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና በ85 ዓመታቸው ሰኔ 27 ቀን 2013 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት እስከተለዩበት ቀን ድረስ ድርጅቱን በዋና ስራ አስኪያጅነት ሲመሩ ነበር።

ምንጭ፡- ሺበሺ ለማ(2007ዓ.ም)፤ **አርዓያዎቹ**

- የ12ኛ ክፍል **አማርኛ የተማሪው መጽሀፍ** ለክፍል ደረጃው እንዲያመች ተደርጎ ተሻሽሎ የቀረበ

ሀ. "የመረዳዳት ጥግ " በሚል ርዕስ በቀረበው ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጽሁፍ መልሱ።

1. አበበች ጎበና የት አካባቢ ተወለዱ?
2. ከትዳራቸውና ከዘመዶቻቸው ይልቅ ምንም ደጋፊ የሌላቸውን ልጆች ለምን መረጡ?
3. ለአገርና ለወገን ላበረከቱት የላቀ አስተዋፅኦ ምን አገኙ?

ለ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ ከተሰጡት አማራጮች መካከል ምረጡ።

1. የወይዘሮ አበበችን የህይወት አቅጣጫ የቀየረው ምን ነበር?

ሀ. የቤተሰባቸው ፍቅር ለ. የወሎ ጉዟቸው

ሐ. የዘመዶቻቸው ግፊት መ. ልጅ ስላሌላቸው

2. ከሚከተሉት መካከል የአበበች ባህሪ ያልሆነው የቱ ነው?

ሀ. ደግነት ለ. ሩህሩህነት ሐ. ጨካኝነት መ. አዛኝነት

3. ወይዘሮ አበበች የህፃናትን ምግብና አልባሳት ለማሟላት ምን ያደርጉ ነበር?

ሀ. የወርቅ ጌጣጌጣቸውን ሸጠዋል። ሐ. ዳቦ እየጋገሩ ይሸጡ ነበር።

ለ. ቆሎ እየቆሉ ይሸጡ ነበር። መ. ሁሉም መልሶች ናቸው።

4. የወይዘሮ አበበች ድርጅት መጠሪያው ምን የሚል ነው?

ሀ. አበበች ጎበና የህፃናት እንክብካቤና ልማት ማህበር

ለ. የአበበች ጎበና በጎ አድራጎት ማህበር

ሐ. የበጎ አድራጎት ድርጅት

መ. አበበች ጎበና የሃብታሞች ድርጅት

5. ጅማ ዩኒቨርሲቲ ለወይዘሮ አበበች ጎበና የክብር ዶክትሬት ዲግሪ የሰጣቸው በምን ምክንያት ነው?

ሀ. ዩኒቨርሲቲውን በስራ ስለሚደግፉት

ለ. ለአገርና ለወገን ባበረከቱት የላቀ አስተዋፅኦ

ሐ. ዩኒቨርሲቲውን በገንዘብ ስለሚደግፉት

መ. በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ገብተው ስላስተማሩ

ክፍለ ትምህርት ስድስት

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራቹሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት "የመረዳዳት ጥግ " በሚል ርዕስ የቀረበውን ምንባብ ተራ በተራ ድምጻችሁን ከፍ በማድረግ አንብቡ።

ቃላት

ሀ. በምንባቡ መሰረት በ "ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. አቅጣጫ	ሀ. ገዝተው
2. ሸምተው	ለ. ጊዜ
3. ወቅት	ሐ. የቀየረው
4. የላቀ	መ. መስመር
5. የለወጠው	ሠ. ከፍ ያለ

ክፍለ ትምህርት ሰባት

 ጽህፈት

ሀ. "የመረዳዳት ጥግ" ከሚለው ምንባብ ውስጥ ያገኛችሁትን ሃሳብ በአራት ዓፍተነገሮች ጻፉ።

ለ. በትምህርት ቤታችሁ ውስጥ የሚገኘው የበጎ አድራጎት ክበብ የሚያከናውነውን ተግባር በተመለከተ መረጃዎችን በመሰብሰብ ለክፍል ጓደኞቻችሁ በጽሁፍ አቅርቡ።

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ሰዋስው

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ውስጥ ያሉትን የመነሻ ቅጥያዎች ለይታችሁ ፃፉ።

ምሳሌ፡- እንደመጣ እንደ-

1. ስለተከለ
2. አስቀረ
3. እየፈጠረ
4. በፍጥነት
5. ሊሄድ
6. ከሰጠ
7. እንደዕጽዋት
8. ስለቤተሰብ
9. ቢቀር
10. አስመለሰ

ለ. በሚከተሉት ቃላት ውስጥ ያሉትን የመድረሻ ቅጥያዎች ለይታችሁ ፃፉ።

ምሳሌ፡- ልጁ -ኡ

1. ተማሪዎች
2. ልብስህ
3. በሬዎች
4. መምህሮች
5. መጽሀፌ
6. ክፍላችን
7. ድመቶች
8. እርሳስሽ
9. ቤቱ
10. ስራችሁ

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ሐ. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በምሳሌው መሰረት በመነጣጠል ጻፉ።

	ባለቅጥያ ቃላት	የመነሻ ቅጥያ	ዋና ቃል	የመድረሻ ቅጥያ
1	ስለልብሶች	ስለ-	ልብስ	-ኦች
2	ከተወች			
3	በደብተሩ			
4	የአገራችን			
5	እንደሰጠን			
6	አልመሰለም			

መ. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመጠቀም ነጠላ ዓረፍተነገሮች መስርቱ።

ምሳሌ፡- የባህላችን

- ምግባችን **<u>የባህላችን</u>** መገለጫ ነው።

1. በወንዞቻችን
2. እንደመምህራችን
3. ስለተጫወትሽ
4. የአገሬ
5. ከመጽሀፍህ

ሠ. በሚከተለው አንቀጽ ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት ለዩ፤ በመቀጠል የለያችኋቸውን አያያዥ ቃላት በመጠቀም ውስብስብ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ደጊቱ በትምህርቷ ጥሩ ውጤት ታስመዘግባለች። ምክንያቱም ከመምህሮቿ የሚሰጣትን ገለጻ በሚገባ ትከታተላለች። የክፍል እና የቤት ስራዋን በመስራት ታጠናለች። በባህሪዋም የተመሰከረላት ጨዋ ተማሪ ናት። ስለሆነም በሰዎች ዘንድ የተወደደች ናት። መምህሮቿ "ጥሩ ስነ-ምግባር ያስከብራል፤ ነገር ግን የባህሪ ችግር ያለበት ተማሪ በሰዎች ዘንድ አይወደድም።" የሚሏትን ምክር ለጓደኞቿ ትነግራቸዋለች። ስለዚህ ሁላችንም በስነ-ምግባር መታነፅ አለብን።

የምዕራፍ ሶስት የክለሳ ጥያቄዎች

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍች ስጡ። በመቀጠልም በፍቻቸው ነጠላ ዓረፍተነገሮችን መስርቱ።

1. ሰበሰበ
2. ራቀ
3. ፍቅር

2. ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

3. የመነሻ ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

4. የመድረሻ ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

5. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመነጣጠል ጻፉ።

	ባለቅጥያ ቃላት	የመነሻ ቅጥያ	ዋና ቃል	የመድረሻ ቅጥያ
1	ስለህዝባችን			
2	እንደችሎታሽ			
3	በመጽሀፉ			
4	ከቀረሽ			

6. አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ውስብስብ ዓረፍተነገሮችን መስርቱ?

7. በቤታችሁ ውስጥ ቤተሰቦቻችሁን በስራ በማገዝ ያከናወናችኋቸውን ተግባራት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በጽሁፍ አቅርቡ።

ምዕራፍ አራት (፬)

ስርዓተ-ጾታ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

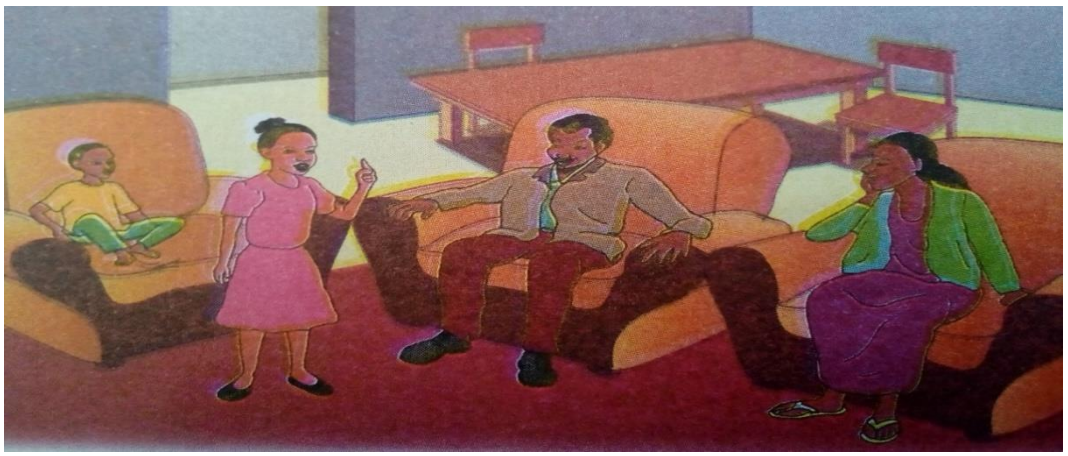
- ርዕሱን በመመልከትና በማዳመጥ ሃሳባችሁን ታካፍላላችሁ፤
- ካነበባችሁት ጽሁፍ ውስጥ ዝርዝር መረጃውን ትጽፋላችሁ፤
- ስለአንቀጽ ምንነት ታብራራላችሁ፤
- የውሰት ቃላትን ጥቅም ትዘረዝራላችሁ፤

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

የስራ ክፍፍል

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. የስራ ክፍፍል ሲባል ምን ማለት ይመስላችኋል?

ለ. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. በቤታችሁ በአብዛኛው የቤት ውስጥ ስራ የሚሰራው ማን ነው? ለምን?

ሀ. "የስራ ክፍፍል" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. የእህትዬዋ የትምህርት ውጤት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየቀነሰ የመጣው ለምንድን ነው?
2. እህትዬዋ በክበቡ ስለምትሳተፍ በርካታ ቁምነገሮችን ተምራለች ሲል ምን ማለቱ ነው?
3. እህትዬዋ የተቆጨችው በምን ምክንያት ነው?
4. አባትየው የስራ ክፍፍልን በተመለከተ ምን ዓይነት አመለካከት ያላቸው ይመስላችኋል?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. "የስራ ክፍፍል" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ "ሀ" ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. አካባቢ	ሀ. ማወቅ
2. መማር	ለ. መጸጸት
3. ተረዳት	ሐ. አመለካከት
4. መቆጨት	መ. ሠፈር
5. አስተሳሰብ	ሠ. መተባበር
	ረ. ተገነዘባት

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ስጡ።

1. የበለጠ
2. በቅርብ
3. ለቀቀ
4. ርህራሔ
5. በቡድን

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ጽህፈት

ሀ. ከዚህ በታች በተሰጧችሁ ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ።

1. መቀነስ
2. ክበብ
3. አባላት
4. ሥራ
5. ጫና

ለ. በቤታችሁ በጸታ እኩልነት ላይ የተመሰረተ የስራ ክፍፍልን የሚያሳይ ጽሁፍ በአራት ዓረፍተ ነገር በመጻፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

ቃላት

ሀ. አማርኛ ቋንቋ ከአገር ውስጥም ሆነ ከውጪ ቋንቋዎች በመዋስ እየተጠቀመባቸው ያሉ ቃላትን ከመጻሕፍት እና ሰዎችን በመጠየቅ ከሰበሰባችሁ በኋላ ማስታወሻ በማዘጋጀት በክፍል ውስጥ አቅርቡ።

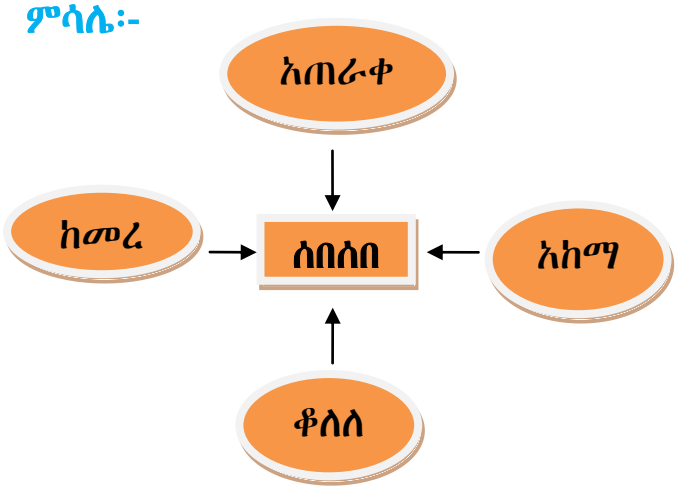
ክፍለ ትምህርት አራት

ሀ. በየሳጥኑ መሃል ላሉ ቃላት ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ ተመሳሳይ የሚሆኑትን አራት ቃላት በመምረጥ በእያንዳንዱ ሳጥን ዙሪያ አሚሉ።

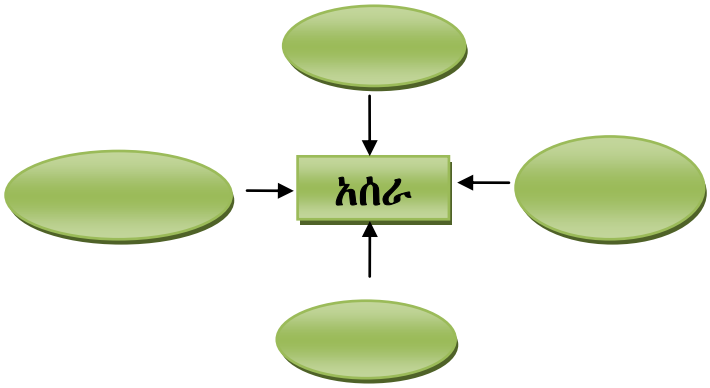
የተሰጡ አማራጭ ተመሳሳይ ቃላት

ፈሽታ	መድከም	ከመረ	በተነ	ፈጸመ	አስተላለፈ	ቆለለ	መኳተን	ፈንጠዝያ	አዳረሰ
አከናወነ	አጠራቀመ	አስፋፋ	ሀሴት	መልፋት	አጠናቀቀ	ፍስሃ	አከማቸ	መትጋት	አዘጋጀ

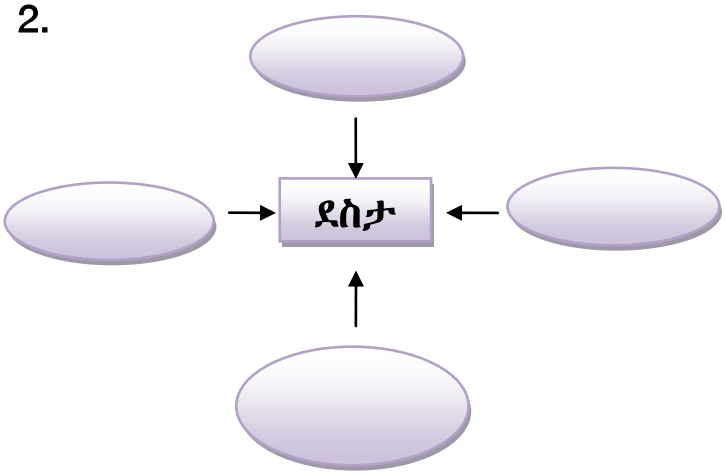
ምሳሌ፡-

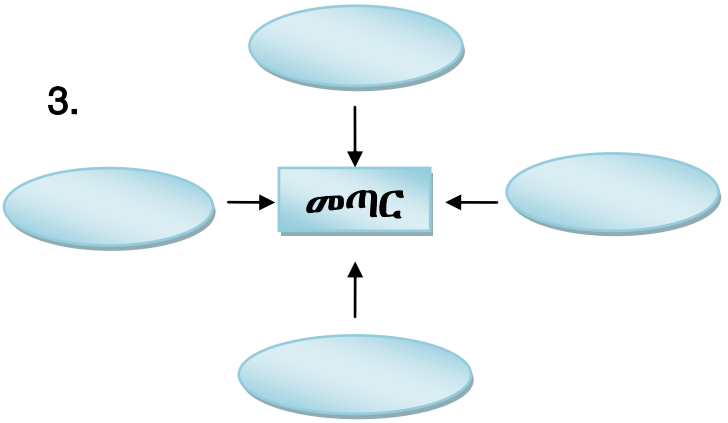
1.

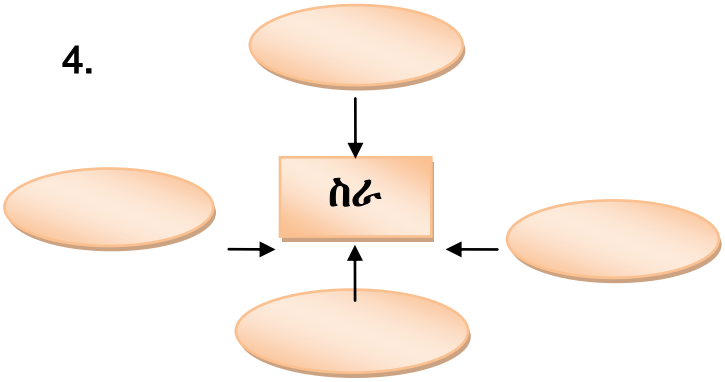
2.

3.

4.

ንባብ

የፆታ እኩልነት

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. የፆታ እኩልነት ማለት ምን ማለት ነው?

ለ. ስዕሉን በመመልከት ምንባቡ ስለምን የሚያወራ ይመስላችኋል?

ሐ. በቤታችሁ ዉስጥ ምን ምን አይነት ስራ ትሰራላችሁ?

መ. በስራቸው ታዋቂ የሆኑ ሴቶችን ታውቃላችሁ? ምን ምን ተግባራትን ፈፅመው የታወቁ ናቸው?

የአንድ ቤተሰብ አባላት የሆኑ አባት፣ እናት እና ሁለት ልጆች በጠዋት ተነስተው ወደስራ እና ወደትምህርት ቤት ለመሄድ ዝግጅት እያደረጉ ሳለ እናት ወይዘሮ ኤልሳ መጣራት ጀመሩ፡-

ወይዘሮ ኤልሳ፡- ሰላም ! . . . ሰላም ! . . . ኧረ ሰላም!

ሰላም፡- አቤት እማዬ ምን ሆነሽ ነው?

ወይዘሮ ኤልሳ፡- እኔ ወተቱን እያፈላሁ እና እንዳይገነፍልብኝ እየጠበኩ ስለሆነ አንቺ የተጣደውን ድስት እንድታማስይልኝ ነው፡፡

ሰላም፡- እማዬ.... የደንብ ልብሴን አለበስኩም ፤ ደብተሬንም አላዘጋጀሁም፡፡

ወይዘሮ ኤልሳ፡- ወንድምሽን ጥሪውና ንገሪው ፣ ደብተርሽን አስተካክሎ በቦርሳሽ ውስጥ ያስገባልሽ፡፡

ሰላም፡- እንዴ! እማዬ ኤርሚያስ እንዴት አድርጎ የኔን ደብተር ያስተካክልልኛል? ሁሉንም ደብተሮች እኮ ይገፍ አልሄድም፤ በክፍለ ጊዜ መሰረት ዛሬ ምን እንደምንማር እሱ አያውቅም፡፡

ወይዘሮ ኤልሳ፡- ያም ሆነ ይህ ያዘገዘኩሽን ስራ ስሪ፤ ለማዘጋጀቱ እንደሆነ ትደርሺበታለሽ፡፡

አቶ ነብዩ፡- በጠዋት ተነስታችሁ ብትዘገጃጁ ጥሩ ነበር፡፡ ይሄው እኛ ተነስተን ከተቀመጥን እንኳን ስንት ጊዜያችን፡፡

ወይዘሮ ኤልሳ፡- ወይ ጉድ አንተና ኤርሚያስ ምን ስራ ትሰራላችሁ፣ በጠዋት ተነስታችሁ የግል ንፅህናችሁን ከጠበቃችሁ በኋላ ልብሳችሁን ለብሳችሁ፣ ቁርስ መብላት ነው፡፡

ሀ. በቤተሰቡ ውስጥ ስራ እየሰሩ ያሉት እነማን ናቸው?

ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚያደርጉ ይመስላችኋል?

እርሚያስ፡- እማዬ እኔ እኮ እንደ ሰላም ስራ ላግዝሽ እችል ነበር፤ አባዬና አንቺ ግን ይሄ የሴት ስራ ነው፤ አንተ ማዕድ ቤት ለማዕድ ቤት ምን ያስኬድሃል እያላችሁ ትገስጹኛላችሁ፡፡

ወይዘሮ ኤልሳ፡- አዎ ልጄ ጥፋቱ የኔና የአባትህ ነው፡፡ አባትህ በፆታ እኩልነት ለማመን ይቸገራል፡፡ እኔም ብሆን የተለያዩ ሁኔታዎችን ከጎረቤትም ሆነ ከመገናኛ ብዙሃን ባዳምጥም አስተዳደጌ ከፍተኛ ተፅእኖ አሳድሮብኛል፡፡

አቶ ነብዩ፡- እኔ የውጭውን ስራ ስሰራ እውላለሁ፤ አንቺ ደግሞ በቤት ውስጥ ያለውን ስራ ሰርተሽ ብትጠብቂኝ ምን ችግር አለው?... ሌላው ኤርሚያስ ከትምህርት ቤት እንደተመለስክ የጥናት ሰዓትህን ጠብቀህ እንድታጠና፡፡

ኤርሚያስ፡- አባዬ! . . . ሁልጊዜ እኔን ብቻ አጥና የምትለኝ ለምንድን ነው? ሰላምም ማጥናት አለባት፡፡

ሰላም፡- አዎ እኔን አንድም ቀን አጥኚ ብለሽኝ አታውቅም፡፡

አቶ ነብዩ፡- ልጆቼ የተናገራችሁት ነገር ውስጤን በጣም አስደንግጦታል፡፡ ሁለታችሁንም የምንወዳችሁ ልጆቻችን ናችሁ፡፡ ሰላም የማዕድ ቤት ስራ እንድትሰራ አንተ ደግሞ እንድታጠና አድልቼ አይደለም፡፡ እናታችሁ ከአንተ ይልቅ ሰላም ስራ እንድታግዛት ስለምትፈልግ ነው፡፡

ወይዘሮ ኤልሳ፡- እኔ ሰላም እንድታግዘኝ ስለምፈልግ አይደለም፤ ሁልጊዜ የምጠራት ፤ በለመድኩትና ባደኩበት ልማድ ውስጥ ስላለሁ ብቻ ነው እንጂ እኔም ሆንኩ ሰላም የማዕድ ቤት ስራ ብቻ እንድንሰራ

የሚያስገድዱ ሁኔታዎች የሉም። ሁላችንም ተጋግዘን መስራት ይገባናል። ሰላምም እንደ ወንድሟ ትምህርቷን በሚገባ እንድትከታተል እድል ልንሰጣት ይገባል።

ኤርሚያስ፡- ከዚህ በፊት ያለፈው አልፏል፤ ለወደፊቱ ምን እናድርግ? በሚለው ብንወያይ ጠቃሚ ይመስለኛል።

ሰላም፡- አዎ ከዚህ በኋላ አባዬ እና ወንድሜ ወጥ መስራት፣ ቡና ማፍላት፣ ግቢ ማፅዳት፣ አልጋ ማንጠፍና ቤት ማዘጋጀት መልመድ መቻል አለባችሁ። እኔ ወንድሜን አለማምደዋለሁ፤ እማዬ ደግሞ አባዬን አለማምጂው። ከዚህ በኋላ ዕቅድ አውጥተን ስራችንን እንስራ።

ቤተሰቡ በሙሉ በሰላም ሃሳብ በመስማማት በቤት ውስጥ የስራ ክፍፍል ዕቅድ በማውጣት እና በዕቅዳቸው መሰረት በመስራት በቤታቸው ውጤታማ የሆነ የስርዓተ-ጾታ አመለካከት እንዲኖር ማድረግ ቻሉ።

***ሀ.* "የጾታ እኩልነት " በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጽሁፍ መልሱ።**

1. ወይዘሮ ኤልሳ ሰላምን የጠሯት ለምንድን ነው?
2. የእነ አቶ ነብዩ ቤተሰብ ከአጉል ልማድ እንዴት መላቀቅ ቻለ?
3. የሰላም ቤተሰቦች በሰላም ላይ ያሳደሩት አሉታዊ ተዕዕኖ ምን ነበር?
4. ቤተሰቡ እየተወያየ የነበረው በየትኛው ጊዜ ነው?
5. ጎረቤቶቻቸው ስለ ስርዓተ-ጾታ ያላቸው አመለካከት ምን ይመስላል?

ጽሀፈት

ሀ. "የጸታ እኩልነት " በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በጽሁፍ መልሱ።

1. ስራን ተከፋፍሎ መስራት ያለው ጠቀሜታ ምንድን ነው?

2. ስርዓተ-ጸታ ማለት ምን ማለት ነው?

3. የጭውውቱ ዋና መልዕክት ምንድን ነው?

ቃላት

ሀ. "የጸታ እኩልነት " በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ጻፉ ።

ምሳሌ፡-

ገነፈለ = ፈሰሰ

1. መርሀ-ግብር
2. መገሰጽ
3. መቸገር
4. ተጽዕኖ
5. መወያየት
6. አመለካከት
7. ማገዝ
8. ማለማመድ

ክፍለ ትምህርት ሰባት

መናገር

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ እና የመከራከሪያ ርዕስ መሰረት አስፈላጊዉን መረጃ በመሰብሰብ እንዲሁም ዳኛ በመምረጥ ክርክር አቅርቡ።

የክርክር ርዕስ

በቤት ውስጥ የወንዶች እና የሴቶች ሚና ምን መሆን አለበት?

ጽህፈት

ሀ. የሚከተሉትን የተዘበራረቁ ዓረፍተነገሮች ቅደም ተከተል በማስተካከል አንቀጽ ጻፉ።

1. የታሸው ዳማከሴ ትንሽ እንዲቆይ አደረጉ።
2. ዮሴፍ ቆሻሻ ሸተተው።
3. ዳማከሴ ቆርጠው በመዳፋቸው አሹ።
4. እናቱ በጣም ተጨነቁ።
5. እራሱን አመመው።
6. የእራስ ምታቱም ቀነሰለት።
7. በግማሽ ማንኪያ አድርገው አጠጡት።

ለ. የሚከተለውን የቀለሞች ፍንጭ እንደአቀማመጣቸው በመከተል ከታች ባለው ሳጥን ውስጥ ያሉትን ቃላት በቅደም ተከተላቸው በማገጣጠም አንቀጽ ጻፉ።

የቀለሞች ፍንጭ፡-

1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ	5ኛ	6ኛ	7ኛ

መነሻ ቀለም፡- ቢጫ

ማጠናቀቂያ ቀለም፡- ብቱካናማ

ማንሳት ይቻላል።	አባባል	የሚለውን	ናት።"	ልጅ
→ ሴቶች	የማገናዘብ	ችሎታቸውም	ብልህ	"ሴት
አላቸው።	ለአገር	ዘንድ	ከፍተኛ	ለዚህም
ጥበብም	በማህበረሰቡ	ባለውለታዎች	ይታወቃል።	ነው።
ብልሃትና	ጥንካሬያቸውም	አስተሳሰባቸውም	ናቸው።	ከችኩልነት
ነው።	ብሩህ	ይመርጣሉ።	መረጋጋት	ይልቅ

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ሰዋስው

ሀ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት አረፍተነገሮች ውስጥ ያሉትን ግሶች ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፡- እስማኤል አንደኛ ስለወጣ ተደሰተ። ተደሰተ

1. በርናባስ ወደትምህርት ቤት ሄደ።
2. ናሆም በጥሩ ስነ-ምግባር ታነፀ።
3. የትምህርት ቤታችን ርዕሰመምህር ለተማሪዎች ምክር ሰጡ።

4. ሂክማ ባሳየችው ጥሩ ባህሪ ተሸለመች።

5. በአገራችን ለባህላዊ ሕክምና የሚያገለግሉ በርካታ እጽዋቶች ይገኛሉ።

6. የገዳ ስርዓት አንዱ የዲሞክራሲ መገለጫ ነው።

7. ኢትዮጵያ በርካታ ቅርሶችን በዩኔስኮ አስመዝግባለች።

8. የተጣሉ ሰዎችን ለማስታረቅ ሽምግልና ተቀመጡ።

9. ሴቶች በፍተኛ የአመራርነት ደረጃ ላይ አገለገሉ።

10. የህዳሴው ግድብ ሁለተኛ ዙር የውሃ ሙሌት ተጠናቀቀ።

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ ስም የሆኑትን ቃላት ለይታችሁ ጻፉ።

1. ትልቅ ዳቦ በላሁ።
2. መፅሃፍ ተገዛልኝ።
3. አልማዝ ጎበዝ ናት።
4. ጥቁር ጫማ አለኝ።
5. አዲስ አበባ ታምራለች።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ሐ. በሚከተለው አንቀጽ ውስጥ የሚገኙትን ግሶች ብቻ በመለየት ጻፉ።

ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ግንባታ የመሰረት ድንጋይ የተጣለው መጋቢት 24/ 2003 ዓ.ም ነው። ግድቡ በቤኒሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

ልዩ ስሙ ጉባ በተባለ ወረዳ ይገኛል። ግድቡ በኢትዮጵያዊያን ዕውቀት፣ ገንዘብ እና ጉልበት የሚሰራ ሲሆን ሲጠናቀቅም 6,450 ሜጋ ዋት የኤሌክትሪክ ኃይል ያመነጫል። ይህም ኃይል የኢትዮጵያዊያንን ሁለንተናዊ ችግሮች ይፈታል። በመሆኑም ለእኛ ለኢትዮጵያዊያን ትልቅ ኩራትና የጀግንነታችን መገለጫ የሆነ የዚህ ትውልድ አሻራ ነው። በመሆኑም ግድቡን ለማጠናቀቅ እኛ ኢትዮጵያዊያን በአንድነት ልንረባረብ ይገባል።

መ. በምሳሌ መሰረት የተሰጧችሁን ግሶች ወደ ስም ቀይራችሁ ፃፉ።

ተ.ቁ	ግስ	ስም
ምሳሌ	ዘነበ	ዝናብ
1	ዘፈነ	
2	ተማረ	
3	ቀለደ	
4	ሰራ	
5	ጨፈረ	

ሠ. በሚከተለው ምሳሌ መሰረት በተሰጡት ግሶች ዓረፍተነገር መስርቱ።

ምሳሌ:- ሰራ - ምንተስኖት የቤት ስራውን በወቅቱ ሰራ።

1. መነዘረ
2. ተናገረ
3. መጣ
4. ጨመረ
5. ገመገመ

6/ ወደደ

የምዕራፍ አራት የክለሳ ጥያቄዎች

1. ለሚከተሉት ጥያቄዎች እንደ አጠያየቃቸው አጭር መልስ ስጡ፡፡

   ሀ. የውሰት ቃለትን በመጠቀም ዓረፍተነገር መስርቱ

   ለ. ስም ማለት ምን ማለት ነው?

   ሐ. አከናወነ፣ አለ፣ ናቸው ተሰበረ በሚሉ ግሶች ዓረፍተ ነገር መስርቱ?

   መ. የዕለት ውሎአችሁን የተመለከተ አንድ አንቀጽ ጻፉ፡፡

2. የሚከተሉት ቃላት ስም ወይም ግስ መሆናቸውን ለዩ፡፡

   ጠየቀ ቡና መዘዘ አፈላች በር

   በሳ ዕውቀት

   ትምህርት ቤት ማረከ ሰላም መብራት ጠቀለለ

   አጥር ደባለቀ

3. የሚከተሉትን ግሶች ወደ ስም ቀይራችሁ ጻፉ፡፡

   አመነ ገነባ ሳለ ተደሰተ

   ለመነ አደገ ቻለ

ምዕራፍ አምስት (፭)

ጉብኝት

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ስለጉብኝት መዳረሻዎች ያዳመጣችሁትን በቃላችሁ ዘገባ ታቀርባላችሁ፡፡
- ምንባብ አንብባችሁ የተረዳችሁትን ትገልጻላችሁ፡፡
- የአንቀጽ ባህሪያትን ትለያላችሁ፡፡
- አዳዲስ ቃላትን በመጠቀም አረፍተነገር ትመሰርታላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

በደቡብ ክልል የሚገኙ የቱሪስት መስህቦች

የጥያ ትክል ድንጋይ **የጌዴኦ ቱቲቲ ትክል ድንጋይ**

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ፎቶግራፉን ስትመለከቱ ምን ተረዳችሁ?

ሐ. ለታሪካዊ ቅርሶች ምን አይነት ጥበቃ መደረግ አለበት ብላችሁ ታስባላችሁ?

ሀ. "የደቡብ ክልል የቱሪስት መስህቦች" በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን ምንባብ ባዳመጣችሁት መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. በደቡብ ክልል የሚገኙ የቱሪስት መስህቦች ማን ማን ናቸው?
2. የጥያ ትክል ድንጋይ የሚገኘው የት አካባቢ ነው?
3. የተፈጥሮ መስህቦቻችንን ለመጠበቅ ምን መደረግ አለበት?
4. ጎብኚዎች እንዲጎበኙ የማስተዋወቅ ስራ ከማን ይጠበቃል?
5. የተፈጥሮ መስህቦች የገቢ ምንጭ ናቸው ሲባል ምን ማለት ነው?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. "በደቡብ ክልል የሚገኙ የቱሪስት መስህቦች" በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን ምንባብ ባዳመጣችሁት መሠረት የሚከተሉት ቃላት የያዙትን አውዳዊ ፍች በቃላችሁ አብራሩ።

1. ፓርክ
2. ቱሪስት
3. ተፈጥሯዊ
4. ማዕከል
5. ጥቅም
6. እርከን

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. በርካታ
2. ሰፊ
3. ከስር
4. የተለየ
5. ወርደው
6. ጨለማ

ሐ. ቀጥሎ በቀረበው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ የተሰመረባቸው ቃላት የያዙት ሃሳብ ትርጉም የሚሰጠው በማጥበቅ ወይንም በማላላት ሲነበብ መሆኑን ለዩ።

ምሳሌ፡- አለኝ

የአማርኛ መጽሐፍ **አለኝ**። **ጠብቆ**

እመጣለሁ **አለኝ**። **ላልቶ**

1. በዓለም ላይ ረጅሙ ወንዝ የኢትዮጵያው **አባይ** ወንዝ ነው።

   የሰው ልጅ በባህሪው **አባይ** መሆን የለበትም።

2. በተናገረኝ መጥፎ ነገር **ሳር** ከምውል መከርኩት።

   የመናፈሻ ቦታው **ሳር** ለብሷል።

3. ለሰዎች ሁሉ **አዛኝ** መሆን ያስፈልጋል።

   እናቴ **አዛኝ** ያልሰራሁት ስራ የለም።

4. ጤልቶ የተማረውን በሙሉ **አጠና**።

   አጠና ለቤት መስሪያነት ያገለግላል።

5. ከስፖርት ዓይነቶች ውስጥ አንዱ ውሃ **ዋና** ነው።

   ጡሜቦ የትምህርት ቤታችን **ዋና** ርዕሰ መምህር ነው።

6. በደቡብ ክልል ውስጥ <u>ሰባ</u> ትምህርት ቤቶች ተመረጡ።

በሬው በሚገባ ስለተቀለበ <u>ሰባ</u>።

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ጽህፈት

ሀ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉት ቃላት በማጥበቅ እና በማላላት ስናነባቸው የሚሰጡትን የተለያየ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተነገር መስርቱ።

1. የተበላሸ ቲማቲም <u>በሽታ</u> ይታወቃል። ("በሽታ" የሚለው ቃል በዚህ ዓረፍነገር ውስጥ የምናነበው **በማላላት** ነው።) በዚህ ዓረፍተ ነገር መሰረት ትርጉሙ <u>የሚፈጥረው መጥፎ ጠረን</u> የሚል ይሆናል።

2. ኤች. አይ. ቪ. ኤድስ ሰዎችን የሚያጠቃ <u>በሽታ</u> ነው። ("በሽታ" የሚለው ቃል በዚህ ዓረፍተነገር ውስጥ የምናነበው **በማጥበቅ** ነው።) በዚህ ዓረፍተ ነገር መሰረት ትርጉሙ <u>ሕመም</u> የሚል ይሆናል።

1. ቀናት
2. አያት
3. ለጋ
4. ያነባል
5. ጥልቅ

ለ. ከዚህ በታች በተሰጧችሁ ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ።

1. ታነጸ
2. አጌጠ
3. ስልጣኔ
4. የተለየ
5. ታሪካዊ
6. ተሳታፊ
7. ድንቅ
8. ውበት

ሐ. "የደቡብ ክልል የቱሪስት መስህቦች" በሚል ርዕስ ያዳመጣችሁትን የምንባብ ሃሳብ በአራት ዓረፍተነገሮች ጻፉ።

ንባብ

አዲስ አበባ እና ቤተ-መዘክሮቿ (ሙዚየሞቿ)

የኢትዮጵያ ብሔራዊ ሙዚየም

የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምርተቋም ሙዚየም

የተፈጥሮ ሳይንስ ሙዚየም

የፖስታ ሙዚየም

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. ቤተ-መዘክር ወይም ሙዚየም ማለት ምን ማለት ይመስላችል?

ለ. ፎቶዎቹን በማየት ምንባቡ ምን ሊነግራችሁ እንደሚችል ገምቱ?

ሐ. በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ የምታውቋቸውን የጉብኝት ስፍራዎች

በአዲስ አበባ ከተማ የኢትዮጵያ ታሪካዊ፣ ባህላዊና ተፈጥሯዊ ቅርሶች ተሰባስበው የሚገኙባቸው አሥራ አምስት መዘየሞች አሉ።

እነዚህም፡- የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዘየም፣ የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም መዘየም፣ የተፈጥሮ ሳይንስ መዘየም፣ የኢትዮጵያ ፖስታ መዘየም፣ አዲስ አበባ መዘየም፣ የርዕሰ አድባራት እንጦጦ ቅድስት ማርያም ቤተክርስትያን መዘየም፣ የገነተ ጽጌ ቅዱስ ጊዮርጊስ ካቴድራል መዘየም፣ የመንበረ ፀባኦት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል መዘየም፣ የቀይ ሽብር ሰማዕታት መዘየም፣ የታዕካ ነገሥት በዓታ ለማርያም ቤተክርስትያን መዘየም፣ የቀጨኔ ደብረ ሰላም መድኃኒዓለም ቤተክርስቲያን መዘየም፣ የጎፋ መካነ ሕያዋን ቅዱስ ገብርኤል ቤተክርስትያን መዘየም፣ መንበረ ፓትርያርክ ቤተ-መጽሐፍት መዘየም፣ የስፖርት መዘየም ጃንሜዳ፣ የነገሥታት ባቡሮች መዘየም - ለገሃር ባቡር ጣቢያ ናቸው። ከእነዚህ አሥራ አምስት መዘየሞች ውስጥ አራቱን እናስተዋውቃችሁ።

ሀ. ከላይ ከተጠቀሱት መዘየሞች ውስጥ እናንተ የጎበኛችሁት መዘየም አለ? የትኛው ነው?

ለ. ከላይ ከተጠቀሱት መዘየሞች ምንባቡ የትኞቹን ሊያስተዋውቃችሁ እንደሚችል ገምቱ?

የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዘየም ነው። ይህም በ1936ዓ.ም መጨረሻ የተመሠረተ ሲሆን በውስጡ ሦስት ዋና ዋና ክፍሎች አሉት። እነዚህም ክፍሎች የቅርስ ጥበቃ፣ የመረጃ እንዲሁም የአውደ ርዕይ ክፍሎች ይባላሉ። በመዘየሙ ውስጥ የአርኪዮሎጂ፣ የጥንታዊና የመካከለኛ ዘመን ቅርሶች፣ የሰዎች ጥበባዊ የፈጠራ ሥራ እንዲሁም የተለያዩ ብሔረሰቦች ባህላዊ ቁሳቁሶች ይገኛሉ።

የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም መዘየም ሌላው ነው። ይህ መዘየም በፊት ገነተ ልዑል ቤተ መንግሥት በሚባለውና የአጼ ኃይለሥላሴ ቤተ-መንግሥት በነበረው፤ አሁን ደግሞ 6ኪሎ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተብሎ በሚታወቀው ግቢ ውስጥ የሚገኝ ነው። ይህኛው ደግሞ ስለኢትዮጵያ የተሠሩ የጽሑፍ ሥራዎችንና በኢትዮጵያ ያሉ ብሔረሰቦች ባህልና ታሪክ የሚያሳዩ መረጃዎች የተሰባሰቡበት ነው። በዚህ መዘየም ውስጥ ቤተ-መጻሕፍትም ይገኝበታል።

ሌላው የምናስተዋውቃችሁ አራትኪሎ የሚገኘው የተፈጥሮ ሳይንስ መዘየም ይባላል። በዚህ መዘየም ውስጥ ብዙ ቁጥር ያላቸው የዱር እንስሳት፣ አእዋፋት፣ የውሃ ውስጥ ፍጥረታት ይገኛሉ። የሚገርማችሁ በዚህ መዘየም ውስጥ በኢትዮጵያ ብቻ የሚገኙ እንስሳትንም ለማየት ትችላላችሁ። ይህ መዘየም በኢትዮጵያ ውስጥ ብቸኛው የዱር እንስሳት፣ የአእዋፍና የውሃ ውስጥ ፍጥረታት ለእይታ ቀርበው የሚገኙበት ነው። በመዘየሙ ከሦስት ሺህ አምስት መቶ በላይ የተለያየ ዓይነት እንስሳትና ከአንድ ሺህ አንድ መቶ በላይ የእንስሳት ዝርያዎች ይገኛሉ።

የኢትዮጵያ ፖስታ መዘየም ሌላውና አራተኛው የምናስተዋውቃችሁ መዘየም ነው። ይህ መዘየም በዓለማችን ከመጀመሪያ ጊዜ ጀምሮ የታተሙና በዓለም ፖስታ አባል አገራት የሚላኩ ቴምብሮች ተሰባስበው ለእይታ የሚቀርቡበት ነው። ቴምብሮቹ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቦታዎችን፣ ውብ የተፈጥሮ መስህቦችን፣ የብሔረሰቦችን ባህል፣ የታዋቂ ሰዎችን፣ የእጽዋትንና የአእዋፍን ብሎም የእንስሳትን ምስል የሚያሳዩ ናቸው። እነዚህ ቴምብሮች በፖስታ ላይ ተለጥፈው በዓለም አገራት ሲዞሩ አገራችንን ያስተዋውቃሉ።

መዘየሞችን መጎብኘት የአገር ታሪክ፣ የጀግኖችን ገድልና ሥራ፣ ባህል፣ ቅርስ . . . እንድናውቅ ያደርጋል። እናንተም ያስተዋወቅናችሁንና የቀሩትን መዘየሞች በተገኘው አጋጣሚ ጎብኙ እንላለን።

(ምንጭ፡- አዲሰ ዘመን ጋዜጣ፤ 78ኛ ዓመት፤ ቁጥር181፤ መጋቢት 1 ቀን 2011ዓ.ም፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት ታተመ፤ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተደርጎ ተሻሽሎ የተወሰደ)

መናገር

ሀ. ቀጥሎ የቀረቡት ዓረፍተነገሮች "አዲስ አበባ እና ቤተ-መዘክሮቿ (ሙዚየሞቿ)" በሚለው ምንባብ መሰረት የያዙት ሃሳብ ትክክል ከሆነ "እውነት" ስህተት ከሆነ ደግሞ "ሐሰት" በማለት ከመለሳችሁ በኋላ ምክንያታችሁን ከምንባቡ ማስረጃ በማቅረብ በልቃ አብራሩ።

1. ሙዚየሞች የአንድን አገር ባህልና ታሪክ መገለጫ ቅርሶችን የሚይዙ የጉብኝት ቦታዎች ናቸው።
2. የኢትዮጵያ ብሔራዊ ሙዚየም ቀደም ሲል ገነተ ልዑል ቤተ-መንግስት በመባል ይታወቅ ነበር።
3. ብዙ ቁጥር ያላቸው የቤት እንስሳትና አዕዋፋት የሚገኙት በተፈጥሮ ሳይንስ ሙዚየም ውስጥ ነው።
4. በፖስታ ላይ የሚለጠፉ ቴምብሮች ፋይዳቸው አገራችንን ለዓለም አገራት ማስተዋወቅ ነው።
5. ሙዚየም መጎብኘት ከመዝናኛነት ያለፈ ጥቅም የለውም።

ቃላት

ሀ. ቀጥሎ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን በምንባቡ መሰረት ስጡ።

1. ታሪካዊ
2. ምስል
3. ገድል
4. መለጠፍ
5. ጥበቃ

ለ. ቀጥሎ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን በምንባቡ መሰረት ስጡ።

1. ውብ
2. መሰረተ
3. ተፈጥሯዊ
4. ቀረበ
5. ፈጠራ

ጽህፈት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለተደረደሩ የሙዚየም መገለጫዎች ከ"ለ" ረድፍ ከተዘረዘሩ የሙዚየም ዓይነቶች ጋር አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. የታተመና በዓለም አገራት የሚላኩ ቴምብሮች ተሰባስበው የሚገኙበት፤	ሀ. የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር መዚየም
2. የዱርእንስሳት፣አዕዋፋትናየውሃውስጥ ፍጥረታት የሚገኙበት፤	ለ. የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዚየም
3. ስለኢትዮጵያ የተጻፉ የጽሑፍ ስራዎችና	ሐ. የኢትዮጵያ ፖስታ መዚየም

ቤተ-መጽሐፍ የሚገኝበት፤

4. ሦስት ዋና ዋና ክፍሎች ያሉት፤ መ. የተፈጥሮ ሳይንስ ሙዚየም

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ለ. በሳጥኑ ውስጥ የተቀመጡትን ቃላት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ በማስገባት ዓረፍተ ነገሮቹ የተሟላ ሃሳብ እንዲሰጡ አድርጉ።

ብርቅዬ	ቴምብር	ቤተ-መዘክሮች	ቅርሶች	መሳብኘት

1. ሙዚየም ሰው ሰራሽ እና ተፈጥሯዊ _____የሚገኙበት ስፍራ ነው።

2. በኢትዮጵያ ውስጥ ብቻ የሚገኙ እንስሳት _____እንስሳት ይባላሉ።

3. _____ በፖስታ ላይ የሚለጠፍ አገርን የሚያስተዋውቅ ሕጋዊ ማረጋገጫ ነው።

4. ቤተ-መዘክሮችን _____አገርን ማወቅ ነው።

5. ቅርሶች በሚገባ ተጠብቀው እንዲቆዩ _____ትልቅ ድርሻ አላቸው።

ሐ. ቀጥሎ በቀረቡት ቃላት ዓረፍተነገር ጻፉ።

1. ቅርስ
2. ብሔራዊ
3. ፍጥረት
4. እይታ
5. መስህብ
6. ባህል
7. ፈጠራ

ክፍለ ትምህርት ሰባት

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ፡፡

ደቡብ ክልል

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች ክልል በኢትዮጵያ ከሚገኙ አስር ክልሎች አንዱ ነው፡፡ 105,887.18 ካሬ ኪ.ሜ ቦታ የሚሸፍን ሲሆን በምዕራብ ከጋምቤላ፣ በደቡብ ምዕራብ ከደቡብ ሱዳን፣ በሰሜን ምስራቅና በደቡብ ምስራቅ ከኦሮሚያ፣ በደቡብ ከኬንያ ጋር ይዋሰናል፡፡ ክልሉ ብዙ ከተሞች ያሉት ሲሆን ከነዚህም መካከል አርባምንጭ፣ሶዶ፣ ሆሳዕና፣ አላባ፣ ዲላ፣ ጂንካ፣ ዎልቂጤ፣ ወዘተ. ጥቂቶቹ ናቸው፡፡ክልሉ በ12 ዞኖችና በ8 ልዩ ወረዳዎች የተዋቀረ ሲሆን በ1999 በተደረገው የሕዝብና ቤቶች ቆጠራ መሠረት ወደ 15,042,531 የሚጠጋ ሕዝብ የሚገኝበት ሲሆን ይህም ከአገሪቱ ሕዝብ 20.4% ይሸፍናል፡፡ከዚህ በተጨማሪ በክልሉ 55 ብሔሮች፣ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የሚኖሩ ሲሆን የእነዚህም ቋንቋዎች በአፍሮ እስያዊ (ኩሻዊ፣ኦሞአዊ፣እና ሴማዊ)ንዑስ ክፍሎችን ጨምሮ ናይሎ ሳሃራዊ የቋንቋ ቤተሰቦች ይመደባሉ፡፡

ክልሉ 4270 ሜትር ከፍታ ካለው የጋሞ ጎፋው ጉጌ ተራራ እስከ 376 ሜትር ከባህር ጠለል በላይ ከፍታ ያለው የደቡብ ኦሞው ጨልባና ቱርካና ሐይቅ አካባቢ ያለውን ዝቅተኛ ቦታ ጨምሮ በርካታ የተለያየ መልክዐ ምድራዊ አቀማመጥን ይዟል። ክልሉ በሀሩር፣ በቆላ፣ ወይናደጋና ደጋ የአየር ንብረት የተከፋፈለ ሲሆን ለእርሻ፣ ለከብት እርባታ ምቹ የሆነና በደንም የተሸፈነ ክልል ነው።

በተጨማሪ የአባያ፣የጫሞ፣ የጨው ባህርና ቱርካና የመሳሰሉ ሐይቆች የኦሞና ጎጀብ ወንዞች ባለቤት ከገናሌ እስከ ዳዋ፣ ከባሮ እስከ አኮቦ፣ከኦሞ እስከ ጊቤ በአጠቃላይ 32% የሚደረሱ ተፋሰሶችን ይጋራል። የአጆራና ጋቺቴ ፏፏቴዎች፣ የነጭ ሳር፣ኦሞ ማዜና የማጎና የጨበራ ጨጨራ ብሐራዊ ፓርኮች የሚገኙበት ነው።

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ጽህፈት

ምሳሌ፡1. የደንብ ልብሱን ቀየረ።

2. ምንተስኖት 10:00 ሰአት ሲሆን ከትምህርት ቤት ተመለሰ።

3. በመጨረሻም ከእህቱ ጋር በመሆን የግቢያቸውን አትክልት ውሃ አጠጣ።

4. የተሰጡትን የቤት ስራዎች ሰርቶ ጥናቱን አጠና።

5. ጥቂት ረፍት አደረገ።

ምንተስኖት 10:00 ሰአት ሲሆን ከትምህርትቤት ወደቤት ተመለሰ። ቤት እንደደረሰም የደንብ ልብሱን ቀይሮ ጥቂት ረፍት ካደረገ በኋላ የተሰጡትን የቤት ስራዎች ሰርቶ ጥናቱን አጠና። በመጨረሻም ከእህቱ ጋር በመሆን የግቢያቸውን አትክልት ውሃ አጠጣ።

ሀ. ከላይ በቀረበው ምሳሌ መሰረት የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች ቅደም ተከተል በማስተካከል አንድ አንቀጽ ጻፉ።

1. ጓደኛዋ ቀስበቀስ የምልክት ቋንቋውን አለማመደቻት።

2. የምልክት ቋንቋ የምትችለው ጓደኛዋ እንድታለማምዳት ጠየቀቻት።

3. በዚህም ደስተኛ ሆነች።

4. ዓይናለም የምልክት ቋንቋ ለመልመድ ትፈልጋለች።

5. ዓይናለም በአጭር ጊዜ የምልክት ቋንቋ መጠቀም ቻለች።

ለ. በትምህርት ቀናችሁ ትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ከገባችሁበት ሰዓት አንስቶ እስከ እረፍት ሰዓት ድረስ የሰራችሁትን ዋና ዋና ተግባር የአንቀጽ ባህርያትን በመጠበቅ በአንድ አንቀፅ ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ሰዋስው

ሀ. በዝርዝር ለተቀመጡ ገላጭ ቃላት ምላሽ የሚሆኑ የገላጭ ቃላት ዓይነቶችን ከሳጥኑ ውስጥ በመምረጥ ጻፉ።

መጠን	ቀለም	ወገነ
ብዛት	ባህሪ	ቅርጽ

1. አረንጓዴ ፣ ጥቁር ፣ ሰማያዊ ፣ ነጭ . . . 4. ኢትዮጵያዊ ፣ ኤርትራዊ ፣ ኬንያዊ ፣ . . .

2. አያሌ ፣ ሺህ ፣ ብዙ ፣ አንድ . . .

3. ክፉ ፣ ደግ ፣ የዋህ ፣ ጥሩ . . .

5. ክብ ፣ ሞላላ ፣ ጥምዝ ፣ ሾጣጣ . . .

6. አጭር ፣ ወፍራም ፣ ቀጭን ፣ ረጅም . . .

ለ. በምሳሌው መሰረት በክፍት ቦታው ላይ ተገቢውን ገላጭ ቃል በማስገባት ዓረፍተነገሩን አሟሉ።

ምሳሌ፡- <u>ታታሪ</u> ሰው እወዳለሁ።

1. _____መጽሐፍ ተቀደደ።
2. አባቴ _____ቦርሳ ገዛልኝ።
3. ወንድሜ_____ቤት ሰራ።
4. ዛፉ _____ ነው።
5. ትምህርትቤታችን___ ነው።

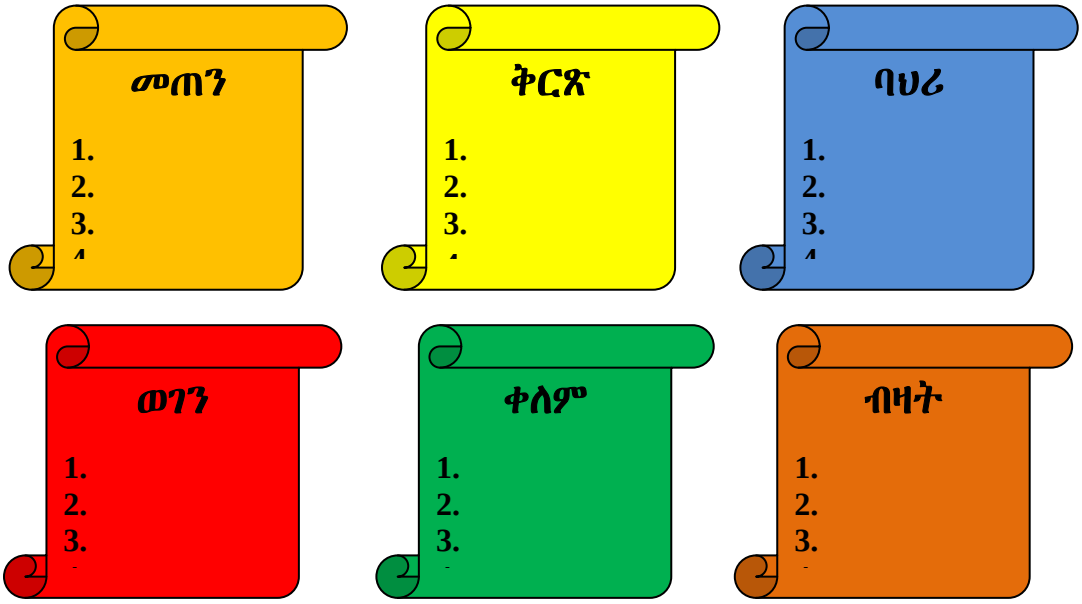
ሐ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የሚገኙትን ገላጭ ቃላት በመለየት ጻፉ።

ምሳሌ፡- ዓለማችን ሞላላ ቅርጽ አላት። <u>ሞላላ</u>

1. ቸር ሰው ያለውን ያካፍላል።
2. በርካታ ህዝብ በተገኘበት የፍቼ ጫምባላላ በዓል ተከበረ።
3. ኢትዮጵያዊ አለባበሳችን ያምራል።
4. ኢትዮጵያ በዓባይ ወንዝ ላይ ትልቅ ግድብ ገነባች።
5. ነጭ በትር የዓይነ-ስውር መሪ ነው።

መ. የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት በየምድባቸው ስር አስቀምጡ።

ኢትዮጵያዊ	ግራጫ	በርካታ	ክብ	ቢጫ	ዝርግ
ጥቂት	ሩህሩህ	ሰፊ	የዋህ	አነስተኛ	ሱዳናዊ
ሶስትመዓዘን	ኤርትራዊ	ጥቁር	ጠባብ	ቀጭን	አዛኝ
ወይንጠጅ	ቸር	ትልቅ	ኬኒያዊ	ጠፍጣፋ	ብዙ

ሠ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡- አያሌ - በታላቁ ሩጫ በኢትዮጵያ አያሌ ህዝብ ተሳተፈ።

1. ቀይ
2. መጥፎ
3. ቻይናዊ
4. አጭር
5. ሩህሩህ

የምዕራፍ አምስት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የአንቀጽ ባህርያትን በዝርዝር አስረዱ?

2. ገላጭ ቃል ማለት ምን ማለት ነው?

3. የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት ዓይነታቸውን ግለፁ። በመቀጠል ዓረፍተነገር መስርቱባቸው።

   - አዲስ

   - ድቡልቡል

   - አዛኝ

   - ወርቃማ

   - ጥቂት

4. በደቡብ ክልል ውስጥ ከጎበኛችሁት ስፍራ ውስጥ ወይም ከጎበኙ ሰዎች በመጠየቅ እጅግ ስለማረካችሁ ቦታ የአንቀጽ ባህርያትን ያሟላ አንድ አንቀጽ በመጻፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ።

ምዕራፍ ስድስት (፮)
ስፖርት

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ስለአዳመጣችሁት ነገር በቃላችሁ ሃሳብ ትለዋወጣላችሁ፡፡
- እያንዳንዱን አንቀጽ አንብባችሁ ከጽሁፉ ውስጥ ያገኛችሁትን ሃሳብ ታብራራላችሁ፡፡
- የቃላት እውቀታችሁን ታሳድጋላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

የኦሎምፒክ ወርቆች

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. የምትመለከቷቸው ፎቶግራፎች የነማን ናቸው? ለአገራቸው ምን እንዳበረከቱስ ታውቃላችሁ?

ሐ. የምታውቋቸውን የስፖርት ዓይነቶች ተናገሩ?

ሀ. "የኦሎምፒክ ወርቆች" በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. በተከታታይ የሮም እና የቶኪዮ የኦሎምፒክ ማራቶን ውድድሮችን ያሸነፈው አትሌት ማን ይባላል?
2. በስሚ የ2ኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የተሰየመላት አትሌት ማን ትባላለች?
3. "ኢትዮጵያ የሌለችበት ኦሎምፒክ አይደምቅም!" የተባለው ለምንድን ነው?
4. ኃይሌ ገብረስላሴ ተደጋጋሚ ድሎችን እንዲያስመዘግብ የገፋፋው ምንድን ነው?

ለ. "የኦሎምፒክ ወርቆች" በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከቀረቡት አማራጮች መካከል ትክክለኛውን መልስ ምረጡ።

1. የመጀመሪያዋ ጥቁር አፍሪካዊት የወርቅ ሜዳሊያ ተሸላሚ አትሌት ማን ናት?

   ሀ. ጥሩነሽ ዲባባ ለ. ደራርቱ ቱሉ ሐ. መሰረት ደፋር መ. ቀነኒሳ በቀለ

2. ብራዚል በዓለም ዋንጫ ተሳትፎ ስትታወቅ ኢትዮጵያ ደግሞ በ_____ተሳትፎ ትታወቃለች።

   ሀ. በኦሎምፒክ ለ. በአፍሪካ ዋንጫ ሐ. በዝላይ መ. በወርቅ ሜዳሊያ

3. በአንድ የኦሎምፒክ መድረክ ድርብ የወርቅ ሜዳሊያ ባለቤት መሆንን ለዓለም ያስተማረው አትሌት ማን ነው?

ሀ. ኃይሌ ገ/ስላሴ ለ. አበበ ቢቂላ ሐ. ምሩፅ ይፍጠር መ. ቀነኒሳ በቀለ

4. በስሟ ሆስፒታል የተሰየመላት አትሌት ማን ናት?

ሀ. መሰረት ደፋር ለ. ደራርቱ ቱሉ ሐ. ፋጡማ ሮባ መ. ጥሩነሽ ዲባባ

5. በአቴንስ ኦሎምፒክ በ5ሺ ሜትር 1ኛ በመሆን ወርቅ የተሸለመች አትሌት ማን ናት?

ሀ. መሰረት ደፋር ለ. ጥሩነሽ ዲባባ ሐ. ደራርቱ ቱሉ መ. ብርሃኔ ሀደሬ

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. "የኦሎምፒክ ወርቆች" በሚለው ምንባብ መሰረት በ "ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. ፈፀመ	ሀ. አጋጣሚ
2. ውድድር	ለ. እጥፍ
3. ድርብ	ሐ. ፉክክር
4. ዕድል	መ. ጀግና
5. ጀብደኛ	ሠ. አከናወነ

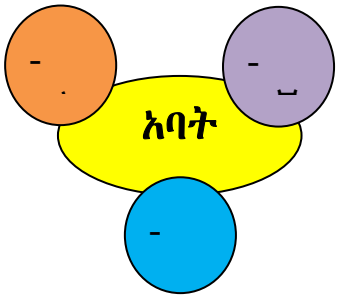
ለ. "የኦሎምፒክ ወርቆች" በሚለው ምንባብ መሰረት በ "ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. ድል	ሀ. ጨረሰ
2. በረታ	ለ. ተቀጣ
3. ተሸለመ	ሐ. ዘገየ
4. ፈጠነ	መ. ሸንፈት
5. ጀመረ	ሠ. ደከመ

ሰዋስው

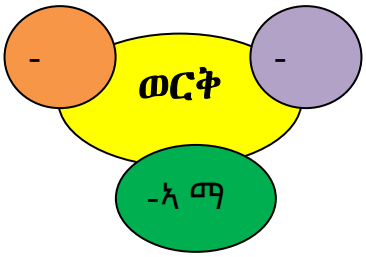
ሀ. በምሳሌው መሰረት ዋናውን ቃል ከቅጥያዎች ጋር በማጣመር ባለቅጥያ ቃል መስርቱ።

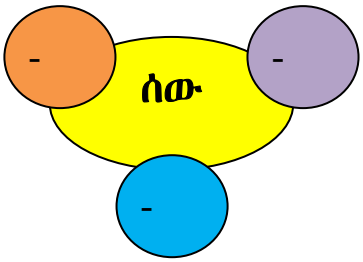
ምሳሌ፡-

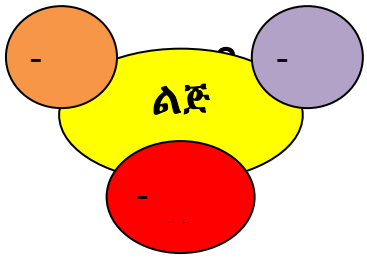

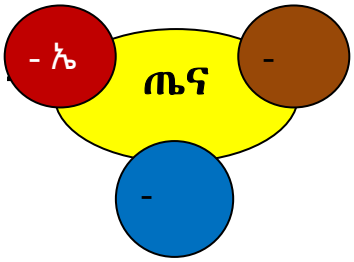
1. አባትነት
2. አባታዊ
3. አባቶች

1.

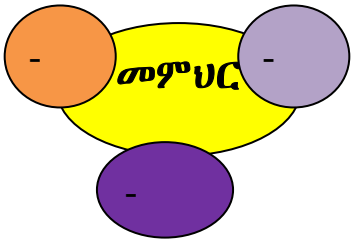

5.

ለ. በሳጥኑ ውስጥ ያሉትን ቅጥያዎች ከተዘረዘሩት ቃላት ጋር በማገናኘት ባለቅጥያ ቃላት መስርቱ። (ቅጥያዎችን ከአንድ ጊዜ በላይ መድገም ይቻላል፤ ለአንድም ቃል ከአንድ በላይ ቅጥያ መጠቀም ይቻላል።)

- ኣማ	- ነት	- ኦች
- ኣዊ	- ዎች	- ኛኛ

ምሳሌ:- ሀ. የዋህ = የዋህነት ፣ የዋሆች ለ. አገር = አገራዊ ፣ አገሮች ፣ አገርኛ

1. ደግ 3. ነገር 5. ኢትዮጵያ 7. በጎ 9. ተንኮል

2. አሸዋ 4. ድመት 6. ጫማ 8. ተራራ 10. ሰማይ

ጽሀፈት

ሀ. ከዚህ በታች በተሰጧችሁ ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ።

3. ታዋቂ 3. ማስመዝገብ 5. መገፋፋት

4. ጥርጥር 4. አክብሮት 6. አስደናቂ

ንባብ

የኢትዮጵያ የስፖርት አባት

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችል?

ለ. የምትመለከቱት ፎቶግራፍ የማን ይመስላችኋል?

ሐ. ፎቶውን በማየት ምንባቡ ምን ሊነግራችሁ እንደሚችል ገምቱ?

አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ከእናታቸው ወይዘሮ ሙላቷ ገብረሥላሴ እና ከአባታቸው ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ መስከረም 1 ቀን 1914 ዓ.ም ተወለዱ። አቶ ይድነቃቸው እንደማንኛውም የዘመኑ ልጆች እድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ የቄስ ትምህርት ቤት ገብተው ትምህርት ተምረዋል። በመቀጠልም የፈረንሳይኛ ትምህርትን ደግሞ በአሊያንስ፣ በዳግማዊ ምኒልክና በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤቶች ተከታትለዋል።

በወቅቱም ለእግር ኳስ፣ ለብስክሌትና ለሩጫ ስፖርቶች ልዩ ፍቅር ነበራቸው። ብስክሌቱንና ሩጫውን ባይገፉበትም እግር ኳሱን ግን በተጫዋችነት፣ በአሰልጣኝነትና በኋላም በአመራርነት እስከ ሕይወታቸው ፍፃሜ ቀጥለውበት ዛሬም ድረስ ስማቸውን ማስጠራት የቻሉበት ስፖርት ሆኖላቸዋል።

ገና በስምንት ዓመታቸው የትምህርት ቤቱ የሕፃናት እግር ኳስ ቡድንን በአምበልነት እየመሩ ተጫውተዋል። በ1924 ዓ.ም ንጉሰ ነገሥት ቀዳማዊ ኃይለሥላሴና የስዊድኑ ንጉሥ ልጅ በተገኙበት መድረክ ይድነቃቸውና የትምህርት ቤት ጓደኞቻቸው የስፖርት ትርዒት አቅርበው ሽልማት ተቀብለዋል። በስምንት ዓመት እድሜያቸው የስፖርት ዓለም ተሳትፎን የጀመሩት ይድነቃቸው፣ በ14 ዓመታቸው የዛሬውን ቅዱስ ጊዮርጊስ የእግር ኳስ ቡድንን ተቀላቀሉ።

ይድነቃቸው ለ23 ዓመታት ያህል ለቅዱስ ጊዮርጊስ በመጫወት እስካሁን ድረስ ባለክብረወሰን ናቸው። ይድነቃቸው በቅዱስ ጊዮርጊስ በቆዩባቸው ዓመታት ከተጫዋችነት በተጨማሪ አሰልጣኝ ሆነውም አገልግለዋል። በአንድ የውድድር ዘመን ለክለቡ 43 ግቦችን ማስቆጠር ችለዋል። ይህ ስኬትም ይድነቃቸውን እስካሁን ድረስ ባለክብረወሰን አድርጓቸዋል። የተጫዋችነት ዘመናቸውን ካጠናቀቁ በኋላ ወደ አሰልጣኝነት በመሸጋገር የኢትዮጵያ ብሔራዊ የእግር ኳስ ቡድንን መርተዋል። ኢትዮጵያ እስካሁን ድረስ አንድ ለእናቱ የሆነውን የአፍሪካ ዋንጫዋን በ1954 ስታሸንፍ የቡድኑ አሰልጣኝ ይድነቃቸው ተሰማ ነበሩ።

ሀ. በስንት ዓመታቸው ስፓርት ጀመሩ? የት እና በምን የስፓርት ዓይነት?

ለ. አቶ ይድነቃቸው ከእግር ኳስ ተጫዋችነት እና ከአሰልጣኝነት ሌላ ምን የሰሩ ይመስላችኋል?

አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ከተጫዋችነትና ከአሰልጣኝነታቸው ባሻገር ታላላቅ ተግባራትን ያከናወኑትና ታዋቂነትን ያተረፉት የስፖርት ማኅበራትን በማደራጀትና በመምራት ነው። የኢትዮጵያ ስፖርት ጽሕፈት ቤትን አቋቁመው ስፖርታዊ እንቅስቃሴዎችን በዘመናዊ መልኩ ለማደራጀት ጥረዋል። የኢትዮጵያ እግር ኳስ ፌደሬሽን ሲመሰረትም አስተዋጿቸው እጅግ የጎላ ነበር።

አቶ ይድነቃቸው የኢትዮጵያ ኦሊምፒክ ኮሚቴ ዋና ጸሐፊ እና የካፍ ፕሬዝደንት ሆነው ተሹመው አገልግለዋል። የበርካታ ሪከርዶች ባለቤት የሆኑት አቶ ይድነቃቸው፤ ከውጭ ሀገራት መንግሥታት ሳይቀር ብዙ ዋንጫዎችን፣ ሜዳሊያዎችንና ሌሎች ሽልማቶችን አግኝተዋል። የኢትዮጵያ ዘመናዊ የስፖርት አባት በመባል የሚታወቁት አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ነሐሴ 13 ቀን 1979 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

(ምንጭ፡- አዲስ ዘመን 79ኛ ዓመት ቁጥር 217፤ 2012ዓ.ም፤ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የተወሰደ

ሀ. "የኢትዮጵያ የስፖርት አባት" በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በስንት ዓመተ ምህረት ተወለዱ?
2. ምንባቡ ስንት አንቀጾች አሉት?
3. ከእግር ኳስ ተጫዋችነት በተጨማሪ በምን፤ በምን ኃላፊነት ላይ እንደሰሩ ዘርዝሩ?

4. አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በቅዱስ ጊዮርጊስ እግር ኳስ ቡድን እስከ ስንት ዓመታቸው ድረስ ተጫወቱ?

5. በስንት ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ?

ቃላት

ሀ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ::

	ቃላት	ተመሳሳይ ፍቺ	ተቃራኒ ፍቺ
ምሳሌ	አሸነፈ	ድል አደረገ	ተሸነፈ
1	ሁልጊዜ		
2	መፈለግ		
3	በፊት		
4	መዘዋወር		
5	ማግኘት		
6	ውጤት		

ክፍለ ትምህርት አምስት

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አገባባዊ ፍቻቸውን ምረጡ::

1. እኛ ተማሪዎች ጥሩ <u>ባህሪ</u> ልናዳብር ይገባል::

ሀ. ጠባይ ለ. ጎበዝ ሐ. ባህል መ. ልምድ

2. በተማሪዎች መካከል የሚደረግ ትምህርታዊ <u>ውድድር</u> ያስደስታል።

ሀ. ሩጫ ለ. መዋደድ ሐ. ፉክክር መ. መውደድ

3. ኢትዮጵያ የሰው ዘር <u>ማዕከል</u> ናት።

ሀ. እናት ለ. ዓይነት ሐ. አዋቂ መ. መገኛ

4. ሰዎች በመልካም ስራቸው ሲመሰገኑ በመጥፎ ተግባራቸው ደግሞ <u>ይኮነናሉ</u>።

ሀ. ይናዘዛሉ ለ. ይወገዛሉ ሐ. ይሸለማሉ መ. ይሾማሉ

5. <u>ባለንጀራን</u> እንደራስ መውደድ ይገባል፡

ሀ. ቤተሰብን ለ. ዘመድን ሐ. ጓደኛን መ. ጎረቤትን

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

አንድ ብልህ ዐይነ-ስውር

አንድ ዐይነ-ስውር ገንዘብ አጠራቅሞ ማስቀመጫ ስላጣ አንድ ቀን በሌሊት ተነሳና በከረጢት አድርጎ ባትክልቱ ስፍራ ቀበረው። ይሁን እንጂ ጎረቤቱ ሲቀብረው አይቶት ነበርና ወሰደበት። ከእለታት አንድ ቀን ዐይነ-ስውሩ ገንዘቡን ከቀበረበት ለማውጣት ወደ አትክልት ስፍራው ሄዶ ቢፈልገው አጣው። ጎረቤቱንም ጠረጠረውና በታማኝነት አስመስሎ "ከዚህ በፊት ባትክልቱ ስፍራ ገንዘብ ቀብሬ ነበር፤ አሁንም አንድ ሰው የተበደረኝን ወርቅ መለሰልኝ ስለዚህ የት

ባደርገው የሚሻል ይመስልሃል? " ሲል ጠየቀው። ጎረቤቱም ሁሉንም ለመውሰድ ስለፈለገ "በአንድነት ቅበረው።“ አለው። ከዛም ጎረቤቱ ለብቻው ሲያስብ ቆየና "በፊት የቀበረውን ገንዘብ ከቦታው ሲያጣው ይህን አሁን ሊቀብረው ያሰበውን ወርቅ አይቀብርም።" ብሎ በማሰብ ሁሉንም በአንዴ ለመውሰድ ሲል የሰረቀውን ገንዘብ ከነከረጢቱ ወስዶ መልሶ እዛው ቦታ ቀበረው። ዐይነ-ስወሩም በሌሊት መጥቶ የፊተኛውን አውጥቶ በምትኩ አንድ ከረጢት ቀበረና ሄደ፤ ጎረቤቱም ተጠባብቆ ቢያወጣው ጠጠር ሆኖ አገኘው።

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ሰዋስው

ሀ. የሚከተሉትን ቃላት በምሳሌው መሰረት ስም ወይም ግስ መሆናቸውን በመለየት በየምድባቸው ስር ጻፉ።

መምህር	መጣ	ቤት	ተማረ
ሠራ	ኢትዮጵያ	ተጫወተ	ትምህርትቤት
ተማሪ	ተሳፈረ	ዝንጅሮ	ገነባ
ነዳ	አደባባይ	ሄደ	ወቀጠ
መጽሐፍ	አነበበ	ህንጻ	መኪና

	ስም	ግስ
ምሳሌ	ቤት	መጣ
1		
2		
3		

4		
5		
6		
7		
8		
9		

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ለ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ባለቤት የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፡- **ሀ. የመምህሮቿን ምክር ትሰማለች።** **የአረፍተነገሩ ባለቤት = እሷ**

ለ. ውሻው ስጋ በላ። **የአረፍተነገሩ ባለቤት = ውሻው**

1. ልጁ መኪና አጠበ።
2. ተማሪዎቹ ጎበዞች ናቸው።
3. ኳስ መጫወት እፈልጋለሁ።
4. ችግኞችን መትከል አለብን።
5. ናትናኤል መጽሐፍ ማንበብ ይወዳል።
6. አህያዋ ድምጿን ከፍ አድርጋ አናፋች።

ሐ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ተሳቢ የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፡- ሀ. ተማሪዎች ችግኝ ተከሉ። የአረፍተነገሩ ተሳቢ =ችግኝ

ለ. ፖሊስ ወንጀለኛውን ያዘ። የአረፍተ ነገሩ ተሳቢ = ወንጀለኛው

1. እሱ ወንበሩን ሰበረው።
2. አፎሚያ ጥርሷን ቦረሸች።
3. ድመቷ አይጥ ያዘች።
4. ኃይሉ በሩን ዘጋ።
5. ራህመት ወንድሟን መከረች።

ክፍለ ትምህርት ስምንት

መ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ግስ(ማሰሪያ አንቀጽ) የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፡- ሀ. እናቴ ከጎረቤቶቻችን ጋር ቡና ትጠጣለች። የአረፍተነገሩ ግስ(ማሰሪያ አንቀጽ) = ትጠጣለች

ለ. አካባቢያችን ውብ እና ጽዱ ነው። የአረፍተ ነገሩ ግስ(ማሰሪያ አንቀጽ) = ነው

1. ሰላም በሚኒ ሚዲያ ክበብ ትሳተፋለች።
2. ናሆም መምህሩን አመሰገነ።

3. ሸማግሌዎች የተጣሉትን አስታረቁ።

4. እታፈራሁ ቁረሷን በላች።

5. አኗኗራችን አብሮነትን ያበረታታል።

6. የአራተኛ ክፍል ተማሪ ነው።

ሠ. በምሳሌው መሰረት ዓረፍተነገሮቹ ስህተት ካለባቸው በሳጥኑ ውስጥ የ"×" ምልክት፤ ትክክል ከሆነ የ"√" ምልክት በማድረግ አሳዩ።

ምሳሌ፡- ሀ. አንበሳ የዱር እንስሳ ናቸው። ×

ለ. የአካባቢያችንን ንጽህና በጋራ አንጠብቅ። √

1. ዋልያ የኢትዮጵያ ብርቅዬ እንስሳ ነው።

2. የሸክላ ስራ የዕደ ጥበብ ማሳያችን ነው።

3. በመኪና ተሳፍሬ ወደ ጂንካ ሄደ።

4. ኳስ ሲጫወት እግሩን ተሰበረች።

5. ደቡብ ክልል የትንሿ ኢትዮጵያ ተምሳሌት ነው።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ጽህፈት

ሀ. በምሳሌው መሰረት የባለቤት እና የግስ ስምምነት ስህተቶችን በማስተካከል ዓረፍተነገሮቹን በድጋሚ ጻፉ።

ምሳሌ፡- ሀ. እኔና አባቴ አጆራ ፏፏቴን ጎበኘ።

✓እኔና አባቴ አጆራ ፏፏቴን ጎበኘን።

1. ሀኪሞች ሕመማንን ትንከባከባለች።
2. በአቅራቢያችን ትምህርትቤቶች ይገኛል።
3. ሁላችንም ቡና ጠጣሁ።
4. በተሰማራበት ስራ ስኬታማ ሆኑ።
5. ቤቶቹ ተመልሶ ተገነባ።
6. ለጥምቀት ያሆነ ቀሚሶች ይበጣጠስ።
7. እኔ ዳቦ ለመግዛት ሄድን።
8. ኢትዮጵያ 3ኛውን የአፍሪካ ዋንጫ አሸንፈዋል።

መናገር

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ተዘጋጅታችሁ ውይይት አድርጉ።

የመወያያ ርዕስ

- መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ርዕስ መሰረት ስለ አገራችን ታዋቂ አትሌቶች በሰበሰባችሁት መረጃ መሰረት ውይይት አድርጉ።

ምሳሌ፡-

ሀ. አትሌት አበበ ቢቂላ

ለ. አትሌት ስለሺ ስህን

ሐ. አትሌት ፋጡማ ሮባ

መ. አትሌት ጌጤ ዋሚ

ሠ. አትሌት ሚሊዮን ወልዴ

ረ. አትሌት ለተሰንበት ግደይ

የምዕራፍ ስድስት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የውይይት ምንነትን ከክርክር ጋር በማነጻጸር አብራሩ?

2. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቅጥያዎች በመነጠል ጻፉ?

	ባለቅጥያ ቃላት	ዋና ቃል	ቅጥያ
1	ማንኪያዎች		
2	ወላጆች		
3	ሰንሰለታማ		
4	ህዝባዊ		
5	ጥፋተኛ		

3. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ?

	ቃላት	ተመሳሳይ ፍች	ተቃራኒ ፍች
1	በረታ		
2	ተሸፈነ		
3	ግልጽ		
4	ፈጣን		
5	ገነባ		

4. በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ የተሳሳተውን የባለቤት እና ግስ ስምምነት አስተካክላችሁ ጻፉ?

ምዕራፍ ሰባት (፯)

ውሃ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ኢ-መደበኛ በሆነ አደረጃጀት በሚና ጨዋታ ውስጥ ትሳተፋላችሁ፡፡
- አዳምጣችሁ የጽሁፉን ሃሳብ በዝርዝር ትገልጻላችሁ፡፡
- በራሳችሁ አገላለጽ ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፡፡
- ገላጮችን በመጠቀም ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፡፡
- መዝሙር አዳምጣችሁ ስለ ውሃ ጥቅም ትጽፋላችሁ፡፡
- በተሰጣችሁ ርዕስ ክርክር ታደርጋላችሁ፡፡
- በተሰጣችሁ ግስ የተሟላ አረፍተነገር ትመሰርታላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

ውሃ ምንድን ነው?

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. ውሃ ከምን፤ ከምን የሚገኝ ይመስላችኋል?

ለ. ውሃን በቤታችሁ ውስጥ ለምን፤ ለምን ተግባራት እንደምትጠቀሙበት በዝርዝር ተናገሩ?

ሐ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳዮች የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ሀ. "ውሃ ምድን ነው?" በሚለው ምንባብ መሰረት የሚከተሉት ዓረፍተነገሮች የያዙት ሃሳብ ትክክል ከሆነ “እውነት“ ትክክል ካልሆነ ደግሞ “ሀሰት“ በማለት በቃል መልሱ። ለመልሳችሁም ማብራሪያ ስጡ።

1. ውሃ ለሰው ልጅ እንጂ ለእንስሳትና ለእፅዋት አስፈላጊ ነገር አይደለም።
2. ውሃ ለምግብ ማብሰያነት ከማገልገል ባሻገር ለመጓጓዣነት ብቻ ያገለግላል።
3. ንጹህ ውሃ በውስጡ ሌሎች ነገሮችን ማሳየት ይችላል።
4. በውቅያኖስና በባህር ላይ የሚገኘው ውሃ ለመጠጥ አገልግሎት ይውላል።
5. የምንባቡን ሃሳብ በዝርዝር አብራሩ።

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ከተሰጡት አማራጮች መካከል አገባባዊ ፍቻቸውን የሚያሳይ ቃል ምረጡ።

1. ወፏ ከዛፎቹ መሃል ካለው <u>ኩሬ</u> ላይ ሰትንበጫረቅ አየሁ።

   ሀ. ወንዝ ለ. ምንጭ ሐ. ያቆረ ውሃ መ. ባህር

2. አገራችን በበርካታ ማዕ<u>ድናት</u> የከበረች ናት።

   ሀ. ንጥረ-ነገሮች ለ. ባህሎች ሐ. ነዳጅ መ. ወርቆች

3. ውሃ <u>መያዣ</u> ያስፈልገዋል።

   ሀ. ማፍሰሻ ለ. ማንቀሳቀሻ ሐ. ማንጠልጠያ መ. ማጠራቀሚያ

4. ውሃ ህይወት ላላቸው ነገሮች በሙሉ <u>በመሰረታዊነት</u> ያስፈልጋል።

ሀ. በአማራጭነት ለ. በዋናነት ሐ. በተጨማሪነት መ. በትርፍነት

ለ. በ "ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ::

"ሀ"	"ለ"
1. ይለያያል	ሀ. ማጣት
2. ማግኘት	ለ. ጠጣር
3. ፈሳሽ	ሐ. ይጎዳል
4. መያዝ	መ. ይገናኛል
5. ይጠቅማል	ሠ. መልቀቅ

ሐ. በምሳሌው መሰረት ከተሰጣችሁ ቃላት ውስጥ ሌሎች ቃላትን መስርቱ::

ምሳሌ:-

አለቀሰበት	አለቀ	አለት
	ሰቀለ	በሰለ
	አለ	ቀለበት

1.

መመጣጠናቸው		

2.

ስለመሰከረለት		

3.

አመሰቃቀለ		

4.

አሰባበረ		

ክፍለ ትምህርት ሶስት

መናገር

ሀ. መምህራችሁ "ጤናችን በእጃችን" በሚል ርዕስ የሚያነቡላችሁን ግጥም በማድመጥ አስመስላችሁ አንብቡ።

ለ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ትዕዛዝ መሰረት የግጥሙን መልዕክት በራሳችሁ አገላለጽ በአራት ዓረፍተነገሮች ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

ሐ. በቡድን በመሆን ስለ ውሃ አጠቃቀም የተመለከተ አጭር ጭውውት አዘጋጅታችሁ በድራማ መልክ አቅርቡ።

ጽህፈት

ሀ. የሚከተሉትን የተዘበራረቁ ዓረፍተነገሮች ቅደም ተከተላቸውን በማስተካከል አንድ አንቀጽ ጻፉ።

ሀ. ከእነዚህ ተግባራት መካከል በጠዋት ተነስታ አልጋዋን ካነጠፈች በኋላ ፊቷን በውሃ እና በሳሙና ትታጠባለች።

ለ. ኡፋይሴ ዘወትር ትምህርት ቤት ከመሄዷ በፊት የተለያዩ ተግባራትን ታከናውናለች።

ሐ. ከዛም የደንብ ልብሷን ለብሳ የተዘጋጀላትን ቁርስ ትበላለች።

መ. እሷም ወደ ትምህርት ቤት ትገባለች።

ሠ. ቀጥሎም ማታ ላይ ያዘጋጀችውን ደብተሮች በቦርሳ ይዛ እናቷን ተሰናብታ ከአባትዋ ጋር ጉዞ ትጀምራለች።

ረ. አባቷም ትምህርት ቤቷ በር ላይ እንደደረሱ ስመው ይሸኟታል።

መነሻ

ኡፋይሴ ዘወትር ትምህርት ቤት ከመሄዷ በፊት የተለያዩ ተግባራትን ታከናውናለች። _____

_____

_____

ንባብ

ከሰከላ እስከ ጉባ

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. የህዳሴው ግድብ እየተገነባ ያለበት ክልል እና ልዩ ቦታ ስም ታውቃላችሁ?

ለ. ስለአባይ ወንዝ የምታውቁትን በዝርዝር ተናገሩ?

የአባይ ወንዝ በአገራችን መልክዓ-ምድር ምዕራብ ጎጃም ዞን ልዩ ስሙ ሰከላ ከሚባል አካባቢ ፈልቆ ጣናን መነሻ አድርጎ ሌሎች ገባር ወንዞችም አብረውት ተቀላቅለው እንዲጓዙ በማድረግ ያለከልካይ ለአያሌ ምዕተ-ዓመታት ለም አፈራችንን እየጠራረገ ለጎረቤት አገራት ሲሳይ በመሆን ለሃገራችን ምንም ጥቅም ሳይሰጥ ቆይቷል።

የአባይን ወንዝ መጠን እየጨመሩና እያበዙ ከሚሄዱ በርካታ ገባር ወንዞች መካከል ወንቃ፣ ጀማ፣ ሙገር፣ ጉደር፣ ደዴሳ፣ ነዲ፣ ዳቡስ፣ ቱሉ፣ አባያ፣ ሙጋ፣ ሱሃ፣ ጉላ፣ ተምጫ፣ ባጫት፣ ጨሞጋ፣ በለሳ፣ ጉማራና ዋቤ ይጠቀሳሉ። አባይ ዛሬ ላይ ግን እንደ ትናንቱ ሳይሆን ዓይኑን ወደ እናቱ፣ ልቡን ወደ

ትውልድ አገሩ፣ እግሩን ወደኋላ ለማዞር የሩጫ መንገዱን ለመግታት ከጉባ ሰማይ ስር አለኋችሁ ብሏል። አባይ ከጉባ ሰማይ ስር በጭስ ብዛት የዛሉ ዓይኖች የሚጠብቁት፣ ብርሀን ፈላጊ ዜጎች ተስፋ የሚያደርጉት፣ የአይበገሬነታችን ማሳያ፣ የተፈጥሮ ልግስናችንና የኢትጵያዊነት የክብራችን ግርማ ሞገስ የሆነ ታላቅ ወንዝ ነው።

ሀ. "አባይ ዛሬ ላይ አይኑን ወደ እናቱ አዙሯል።" ሲል ምን ማለቱ ነው?

ለ. የአባይ ወንዝ መገደቡ ምን ጥቅም ይሰጣል?

በዚህ ታላቅ ወንዝ ላይ ለዘመናት ኢ-ፍትሐዊ ፍርድ ተፈርዶብን የ86 በመቶ የውሃ አመንጭነት ድርሻችን ሳይታይ፤ አይችሉትም ሲሉ ችለን ይህን ታላቁን የህዳሴ ግድብ በመገደብ በኃይል ማመንጫነትና ፈርጀ ብዙ የልማት ጎዳናዎችን የሚያቀናጅ ግዙፍ ተግባር ሆኗል። ይህ ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ካለው ፈርጀ ብዙ ጥቅም በዋናነት የሚጠቀሰው የአገራችንን የኃይል ፍላጎት ከሚሚላት አልፎ ለጎረቤት አገራት ፍትሀዊነት ባለው መልኩ በመሸጥና አብሮ በመልማት በሚደረገው የመደጋገፍ ጉዞ ነው። በተለይም ለምስራቅ አፍሪካ የኃይል ትስስር በመፍጠር ያለንን የኢኮኖሚና የሕዝብ ለሕዝብ ግንኙነት ከፍ እንዲል ከማስቻሉም በላይ እንደ አህጉርም ለአፍሪካ ያለው ፋይዳ ከፍተኛ ነው።

ግንባታው እየተካሄደ ያለው በኢትዮጵያ ምድር ከራስ አብራክ በሚፈልቅ ወንዝና በራስ ወጪ በመሆኑ የዘመናት ቁጭታችንን የሚሽር፣ የአብሮነታችንና የመተባበራችን ትልቅ ማሳያ ነው። የኢትዮጵያ ገፀ-በረከት የሆነውን የአባይ ውሃ ጥቅም ላይ ለማዋል ታልሞ በሚሰራው ስራ የኢትዮጵያዊያን ኩራት በሆነው

ታላቁ የህዳሴ ግድብ የኃይል ማመንጫ ላይ ትልቅ ተስፋ ሰንቀንበታል። ይህ ከድህነት መላቀቂያ የሆነው የሰንደቅ አላማ ፕሮጀክታችን ያለምንም ብድርና እረዳታ በኢትዮጵያዊያን ርብርብ ተገንብቶ በቅርብ ይጠናቀቃል። በዚህም እኛ የአባይ ዘመን ልጆች ልንኮራ ይገባል።

(ምንጭ፡- አ.አ.ከ አስተዳደር፤ ዝክረ ህዳሴ በአዲስ አበባ፤2013 ዓ.ም፤ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የተወሰደ።)

ሀ. "ከሰከላ እስከ ጉባ" በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. የአባይን ወንዝ መጠን እንዲጨምር የሚያደርጉ ገባር ወንዞችን ዘርዝሩ?
2. የህዳሴ ግድብ እየተገነባ ያለው በማን ወጪ ነው?
3. "የአባይ ግድብ የአይበገሬነታችን ማሳያ ነው።" ሲል ምን ማለቱ ነው?
4. ይህን ታሪካዊ ግድብ ለማጠናቀቅ ምን መደረግ አለበት ትላላችሁ?
5. የአባይ ወንዝ ግድብ ከሌሎች የአፍሪካ ሀገራት ጋር ያለንን ግንኙነት በምን መልኩ እንደሚያጠናክር አብራሩ?

ክፍለ ትምህርት አምስት

ቃላት

ሀ. ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቺ ስጡ።

1. ተቀላቅለው
2. አያሌ
3. መግታት
4. ዛለ
5. ጥቅም

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አገባባዊ ፍቻቸውን ምረጡ፡፡

1. እኛ ኢትዮጵያዊያን **ኩሩ** ነን፡፡

ሀ. አንገት ደፊ ለ. ልበ-ቢስ ሐ. ጉረኛ መ. ልበ-ሙሉ

2. የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ **ፋይዳ** የጎላ ነው፡፡

ሀ. አስፈላጊ ለ. ጥቅም ሐ. ጥናት መ. ጉዳት

3. የኤሌክትሪክ ኃይል **ፈርጀ ብዙ** ጠቀሜታ አለው፡፡

ሀ. በርካታ ለ. የመብራት ሐ. ጥቂት መ. መጠነኛ

4. የአባይን ወንዝ መጠን እየጨመሩ የሚሄዱ በርካታ **ገባር** ወንዞች አሉ፡፡

ሀ. ጥቂት ለ. ረጃጅም ሐ. መጋቢ መ. በርካታ

5. **የምዕተ- ዓመቱ** ትልቅ ስራ በአባይ ወንዝ ላይ እየተሰራ ነው፡:

ሀ. የመቶ ዓመቱ ለ. የሃምሳ ዓመቱ ሐ. የሺህ ዓመቱ መ. የአስር ዓመቱ

6. ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ በቅርቡ **ይቋጫል**፡፡

ሀ. ይሰፋል ለ. ይጀመራል ሐ. ይጠናቀቃል መ. ይቀጥላል

7. ወንዞቻችን **ግርማ ሞገስ** ናቸው፡፡

ሀ. ፏፏቴ ለ. ኃይል ማመንጫ ሐ. ማስፈራሪያ መ. ኩራት

ክፍለ ትምህርት ስድስት

 ጽህፈት

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ፡፡

1. ትስስር
2. አብራክ
3. ሰንቀን
4. ሲሳይ
5. ዘመናት

ንግግር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ የመከራከሪያ ርዕስ መሰረት አስፈላጊውን ዝግጅት በማድረግ እና የክርክር መመሪያ በመከተል ክርክር አከናውኑ፡፡

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ሰዋስው

ሀ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ያልተሟሉ አረፍተነገሮች ተገቢውን ገላጭ ቃላት በመጠቀም አሟሉ፡፡

1. ሪቻርድ ፓንክረስት <u>ኢትዮጵያዊ</u> ዜግነት አግኝተዋል፡፡
2. እሱ_____ተማሪ ነው፡፡
3. እናቴ _____የባህል ልብስ ለብሳለች፡፡
4. አዳራሹ_____ስለሆነ ብዙ ሕዝብ ይይዛል፡፡
5. _____ልጅ መጣ፡፡
6. _____አባት አለኝ፡፡
7. _____ ህዝብ ተሰበሰበ፡፡
8. _____ውሃ በባልዲ ቀዳሁ፡፡

9._____ተማሪ የግል ንጽህናውን አይጠብቅም።

10.ቁመቱ_____ስለሆነ መሰላሉ ይሉታል።

ለ. ከዚህ በታች የቀረቡት ገላጭ ቃላት በዓረፍተነገር ውስጥ በመጠቀም አሳዩ።

1. ቀይ
2. ትልቅ
3. አጭር
4. ጨካኝ
5. ሁለት
6. ሩህሩህ

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ሐ. ከዚህ በታች በሳጥኑ ውስጥ ከተዘረዘሩት ቃላቶች መካከል ግስ የሆኑትን ብቻ መርጣችሁ ጻፉ።

ተነሳ	ሰንደቅ-ዓላማ	ጥቁር	አነበበ
አንበሳ	አደገ	ቆረጠ	የዋህ
ነው	ጠማማ	መምህር	ቀባች
ለስላሳ	አሸነፈ	አጸዳ	ኢትዮጵያ
ሮጠ	ክብ	አፈር	አበሰ

ምሳሌ፡- ተነሳ

 ጽሀፈት

ሀ. ከዚህ በታች ያልተጠናቀቁ ዓረፍተነገሮችን በተገቢው ግስ አሟልታችሁ ጻፉ።።

1. መስከረም ሲጠባ አደይ አበባ _____።።
2. የመጀመሪያዋ ሴት አውሮፕላን አብራሪ ካፒቴን ሙሉእመቤት እምሩ _____ _____።።
3. ኢትዮጵያ የገጠሟትን ጠላቶች ከእግሯ ስር_____።።
4. እጃችንን በውሃና በሳሙና መታጠብ_____።።
5. ትምህርት ለአገር ዕድገት መሰረት_____።።
6. የኮሮና ቫይረስ በሽታን ለመከላከል አካላዊ ርቀታችንን _____።።
7. በደቡብ ክልል በርካታ ቋንቋዎች _____።።
8. በትምህርትቤታችን ጠዋት፤ ጠዋት ብሔራዊ መዝሙር _____።።

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ለ. ከታች በቀረበው ጽሑፍ ውስጥ የሚገኙ አምስት ግሶችን ካወጣችሁ በኋላ ዓረፍተነገር ስሩባቸው።።

አንድ ባልና ሚስት ነበሩ።። ባልየው ቀኑን ሙሉ ከሐይቅ ውስጥ ዓሣ ያጠምዳል።። ሚስትየው አሳዎቹን ትሸጣለች።። ሆኖም የዓሣ ገበያ ብዙም አስደሳች አይደለም።። ስለዚህ ገቢያቸው አነስተኛ ነበር።። ቢሆንም ግን ሁልጊዜ የበለጠ ይጥራሉ።።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ፡፡

አህያ እና በሬ

አንድ ገበሬ ሁለት በሬዎች እና አንድ አህያ ነበሩት፡፡ አንደኛው በሬ በጣም ከስቶ ነበር፡፡ አህያው ደግሞ በጣም ወፍሮ ነበር፡፡ አህያው አንድ ቀን በሬውን "ምነው ሰውነትህ ከሳ?" ሲል ይጠይቀዋል፡፡ በሬውም "እርሻ ስለበዛብኝ፣ እረፍትና በቂ ሳር ስላጣሁኝ ነው፡፡" አለው፡፡ አህያውም ያዝንና፤ "አሞኛል ብለህ ተኛና ትንሽ ቀን እረፍ፡፡" አለው፡፡ በሬውም አህያውን "አሁን ገና ጥሩ ምክር መከርከኝ፡፡" አለና ፣ ወዲያውኑ እያነከሰ ወደቤቱ ሄደ፡፡

ባለቤቱም በእርሻ ወቅት በሬው በማንከሱ በጣም አዘነ፡፡ ቶሎ እንዲድንለት ሳር እና ውሃ ይሰጠው ጀመር፡፡ ከእርሻውም እንዲያርፍ አደርገው፡፡ እስከዚያው ድረስ ግን አህያውን ከሌላኛው በሬ ጋር ጠምዶ እርሻውን ያርስ ጀመር፡፡ አህያው ግን እንደ በሬው ሊያርስለት አልቻለም፡፡ ስለዚህ ይናደድና ጀርባው እስኪመለጥ ድረስ በጅራፍ ሲገርፈው ይዉላል፡፡

እረፍት ሲያደርግ፣ ሲበላና ሲተኛ የዋለው በሬ አህያው ከእርሻ ሲመለስ ያገኘዋል፡፡ "አህያ፤ እንዴት ዋልክ?" አለው፡፡ አህያውም "እኔስ ደህና ውያለሁ፤ ለመሆኑ አንተ እንዴት ዋልክ?" ሲል መልሶ ይጠይቀዋል፡፡ በሬውም "የኔን ነገር ተወው ባክህ እጅግ በጣም አሞኝ ዋለ፡፡" አለው፡፡ ከዚያም በሁኔታው የተናደደው አህያ ፣ "አይ!. . .መታመምህስ ባልከፋ" ይለዋል፡፡ "እንዴት?" ሲል በሬው አህያን በድንጋጤ ይጠይቃል፡፡ "እንዲያው አንድ አስደንጋጭ ነገር ሰምቼ በጣም አዘንኩ፡፡ " አለው፡፡ አያ በሬም "ምን ሰማህ?" ይላል፡፡ "ይኸ በሬ ቶሎ የማይድን ከሆነ፤ ሰውነቱ ይበልጥ ከመክሳቱ በፊት አርደን ስጋውን እንካፈለው እያሉ ሲማከሩ

ሰማሁ::" አለው:: በሬውም በሰማው ነገር ይደናገጥና ማንከሱን አቁሞ፣ እያገሳና እየፈነጠዘ ወደቤቱ ሄደ፤ ይባላል::

(ምንጭ:- ባዬ ይማም፣ 2002፣አጭርና ቀላል የአማርኛ ሰዋስው፣ክገፅ 101-102 ለንባብ ማስተማሪያነት ተሸስሎ የቀረበ)

የምዕራፍ ሰባት የክለሳ ጥያቄዎች

1. አምስት የተለያዩ ገላጭ ቃላትን በዓረፍተነገሮች ውስጥ በመጠቀም አሳዩ፡
፡

2. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳያቸውን ጻፉ፡፡

1. ዛለ
2. ለገሰ
3. የራስ አብራክ
4. ህቡዕ
5. ደባ
6. ነፈገ

3. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ፡፡

1. ዕድገት
2. የግል
3. ታላቅ
4. ፈሪ
5. ክብር
6. መሸጥ

4. ከሚከተሉት የቃላት ዝርዝር ውስጥ ግሶችን ብቻ በመምረጥ ዓረፍተ ነገር መስርቱ፡፡

መ·ልመ·ል	ደማቅ	ተሳተፈ	ጠመኔ	መርካቶ
ቻለ	ወረቀት	አስተዋይ	አከናወነ	ስስ
ውሃ	አደገ	ከተማ	ጸጉራም	አዳበረ

ምዕራፍ ስምንት (፰)

መደራደር

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ❖ አዳምጣችሁ ተራ በተራ በንግግር ትሳተፋላችሁ፡፡
- ❖ በግላችሁ አንብባችሁ ዝርዝሩን ታብራራላችሁ፡፡
- ❖ የትምህርት ቤታችሁን ህግና ደንብ ትጽፋላችሁ፡፡
- ❖ ቅጥያዎችን ከቃላት ላይ ትነጥላላችሁ፡፡

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

ትሁቷ ፋሲሌ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ሰዎች ሲደራደሩ አይታችሁ ታውቃላችሁ?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል ስጡ::

1. ፋሲሌ ሊቀ-ትሁት የሚል ቅፅል ስም የተሰጣት በምን ምክንያት ነው?
2. ፋሲሌ በምታገኘው አጋጣሚ ሁሉ የምታስተምረው ስለምን ጉዳይ ነው?
3. ሁለት ተማሪዎች ለድብድብ ሲጋበዙ ሲል ምን ማለቱ ነው?
4. ከድርድሩ በመነሳት ከሁለቱ ጓደኞሞች ጥፋተኛው ማነው ብላችሁ ታስባላችሁ? ምክንያታችሁን ተናገሩ?
5. ከምንባቡ ምን መልዕክት አገኛችሁ?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ::

"ሀ"	"ለ"
1. ፍርድ	ሀ. አላስፈላጊ
2. ትሁት	ለ. ሰበብ
3. አልባሌ	ሐ. አየች
4. ተመለከተች	መ. ቅን
5. ምክንያት	ሠ. ብይን

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።።

1.ልዩነት

2.መፍታት

3.ጸብ

4.ሩቅ

5.መውሰድ

6.መነሻ

7.ማጠናቀቅ

ሐ. ለሚከተሉት ቃላት ከተሰጡት አማራጮች መካከል ተመሳሳይ ፍቻቸውን ምረጡ።።

1. መሰሪ

ሀ. ተንኮለኛ ለ. ወረኛ ሐ. ወረተኛ መ. ሰራተኛ

2. ልፍስፍስ

ሀ. ጠንካራ ለ. የሚለፋ ሐ. አቅመቢስ መ. ብርቱ

3. ዘለፋ

ሀ. ምርቃት ለ. ስድብ ሐ. ዘፈን መ. ስልጣን

4. ተለጠጠ

ሀ. ተዘረጋ ለ. ተጣጠፈ ሐ. ታጠፈ መ. ተዘነጋ

5. ማዋሃድ

ሀ. ማደባለቅ ለ. አንድ ማድረግ ሐ. መቀላቀል መ. ሁሉም

ክፍለ ትምህርት ሶስት

መ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በማጥበቅ እና በማላላት ሲነበቡ የተለያየ ትርጉም የሚሰጡ ቃላትን ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፡- እንጨቱን ጥፍር አድርጎ አሰረው። ጥፍር ሲጠብቅ = ጥብቅ ማድረግ

ሲላላ = የአካል ክፍል

1. ወደ ትምህርትቤት ከመሄዱ በፊት ቁርሱን በላ።
2. ነስረዲን ከተቀመጠበት ቀና ብሎ መጻፍ ጀመረ።
3. የአማርኛ መጽሀፍ አለኝ።
4. መብራቱ በራ።

ክፍለ ትምህርት አራት

ጽህፈት

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተነገር ስሩባቸው።

1. አመራች
2. መገልገል
3. ይማሩበታል
4. ባለጋራ
5. ወዳጅ

ክፍለ ትምህርት አምስት

መናገር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ርዕስ ላይ ዝግጅት በማድረግ እና የንግግር ሕጎችን በመከተል ለክፍል ጓደኞቻችሁ ንግግር አድርጉ።

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ንባብ

ድርድር

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. ድርድር ማለት ምን ማለት ይመስላችኋል?

ለ. ሱቅ ተልካችሁ እቃ ተደራድራችሁ ገዝታችሁ ታውቃላችሁ? እንዴት እንደነበር ተናገሩ።

ወይዘሮ የኔነሽ የአራተኛ ክፍል ተማሪ ልጅ አለቻቸው። ከእለታት አንድ ቀን ለትምህርቷ የሚሆን አጋዥ መፅሐፍ ሊገዙላት በአካባቢያቸው ወደሚገኝ የመፅሐፍት መደብር አቀኑ። ከ15 ደቂቃ የእግር ጉዞ በኋላ ከአንድ የመፅሐፍት መደብር ውስጥ ገብተው መጣራት ጀመሩ።

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- እዚህ ሱቅ! ኧረ እዚህ ሱቅ !

ባለመደብር ፡- አቤት ! ምን ልርዳዎት?

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- ለ4ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ አጋዥ መፅሐፍ ፈልጌ ነበር።

ባለመደብር ፡- "የ4ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ አጋዥ መፅሐፍ" የሚል አለ። ይኸው።

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- ዋጋው ስንት ነው?

ባለመደብር ፡- ዋጋው 80 ብር ብቻ።

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- እያገላበጡ እያዩት እንዴ! ቀንስልኝ እንጂ 80 ብር! ዋጋው በጣም ውድ ነው።

ሀ. ወይዘሮ የኔነሽ መጽሀፍ የሚገዙት ለማን ነው?

ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚገጥማቸው ይመስላችኋል?

ባለመደብር ፡- በቃ ሰባ አምስት ብር ውሰዱት አዲስ መጽሀፍ ነው። በዛ ላይ መጽሀፉን ሳመጣ የትራንስፖር ፣ የተሸካሚ ብቻ ብዙ ወጪ አውጥቼበታለሁ።

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- ኧረ ያልተገባ የዋጋ ጭማሪ መጨመር ጥሩ አይደለም፡፡ በጅምላ ስታመጡ ቅናሽ እንዳለው እናውቃለን፡፡

ባለመደብር ፡- እሺ በስንት ብር ይገዙኛል?

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- እኔ የምገዛው መጽሐፉ ላይ በተቀመጠው የዋጋ መጠን ነው፡፡ ስልሳ ብር፡፡

ባለመደብር ፡-ኧረ ብዙ ወጪ አውጥቻለሁ ባይሆን ሰባ ብር ላድርግሎት፡፡

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- ስልሳ ብር ከሸጥክ ሸጥልኝ፤ የማትሸጥልኝ ከሆነ ይቅርብኝ፡፡ ከሸጥክ ይኸው ብሩን ያዝ፡፡

ባለመደብር ፡- እሺ! ባይሆን ለሌላ ጊዜ ደንበኛ እንሆናለን፡፡

ወ/ሮ የኔነሽ ፡- እሺ አመሰግናለሁ! ብለው መጽሀፉን ገዝተው ወደቤታቸው ተመለሱ፡፡

ወደቤታቸ ሲደርሱ ለልጃቸው መጽሀፉን ሰጧት፤ ልጃቸውም በእናቷ ድጋፍ እጅግ ተደስታ እናቷን አመሰግና፤ መጽሀፉን ማንበብ ጀመረች፡፡

ሀ. በምንባቡ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ስጡ፡፡

1. ባለመደብሩ ምን ልርዳዎት ሲል ምን ማለቱ ነው?
2. ወ/ሮ የኔነሽ ወደመደብሩ የሄዱት ምን ለማድረግ ነው?
3. ባለመደብሩ መጽሐፉን ከ60 ብር በታች ወይስ በላይ ነው ያመጣው? መልሳችሁን በምክንያት አስረዱ፡፡
4. ወ/ሮ የኔነሽ መጽሐፉን ከ60 ብር በላይ አልገዛውም ብለው በአቋማቸው እንዲጸኑ ያደረጋቸው ምክንያት ምንድን ነው?

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ቃላት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃለት ተመሳሳያቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ::

"ሀ"	"ለ"
1. አጋዥ	ሀ. መሄድ/ማስተካከል
2. ያልተገባ	ለ. ማገዝ
3. መርዳት	ሐ. ውድቀት
4. ኪሳራ	መ. ረዳት/ደጋፊ
5. ማቅናት	ሠ. አላስፈላጊ

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ::

1. ወጪ
2. ውድ
3. መሸጥ
4. መስጠት
5. ጫኝ

ጽህፈት

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ::

1. ደንበኛ
2. ኪራይ
3. ሱቅ
4. ሸጠ
5/ ከፈለ
6/ ጨመረ

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ሰዋስው

ሀ. ከሚከተሉት ዓረፍተነገሮች መጨረሻ ላይ በቅንፍ ውስጥ ከተቀመጡት ቃላት መካከል በመምረጥ የዓረፍተነገሩን ሃሳብ አሟሉ።

1. የባቡር_____እየተሰራ ነው። (መንገድ/መንገዶች)
2. ከኢትዮጵያ ወደ ጎረቤት አገሮች የማይፈስ __ አዋሽ ነው። (ወንዝ/ወንዞች)
3. በግቢያችን ውስጥ በርካታ የጓሮ _____ተክለናል።
   (አትክልት/አትክልቶች)
4. መኪና፣ ባቡር እና አውሮፕላን ዘመናዊ ___ናቸው። (መጓጓዣ/መጓጓዣዎች)
5. በበዓል ቀን የተለያዩ የባህል _____ይለበሳሉ።
   (ልብስ/ልብሶች)

ለ. በሳጥኑ ውስጥ የተሰጡትን ቃላት በመጠቀም የሚከተሉትን አገላለጾች አሟሉ፡

:

አምቡላ	ላጨ	ተደፋ	ይጣላል
ይራመዳል	ገጠመ	አብራሪ	አወጣች

1. እንጀራ ተጋገረ ካልን ድፎ ዳቦ _____ተደፋ_____እንላለን።

2. እባብ በልቡ ይሳባል ካልን ሰው በእግሩ_____እንላለን።

3. ጠላ ይጠመቃል ካልን ጠጅ_____እንላለን።

4. ለቡና እና ለጠላ አተላ ካልን ለጠጅ_____እንላለን።

5. ጠላ ጠመቀች ካልን አረቄ _____እንላለን።

6. ለጽሁፍ ጻፈ ካልን ለግጥም_____እንላለን።

7. መኪና አሽከርካሪ ካልን አውሮፕላን_____እንላለን።

8. ለበግ ጸጉር ሸለተ ካልን ለሰው ጸጉር _____እንላለን።

ሐ. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቃሉንና ቅጥያውን ነጣጥላችሁ ፃፉ።

ምሳሌ፡- ኢትዮጵያዊ = ኢትዮጵያ- ኣዊ

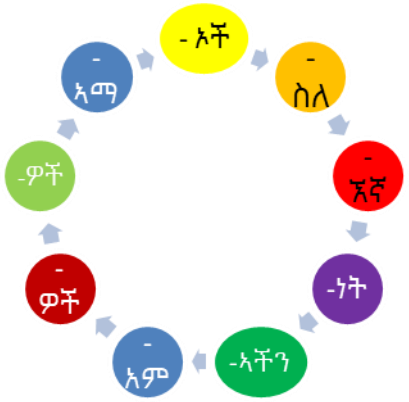
1. ቦርሳዎች
2. በጎች
3. ልባችን
4. ወንድማችን
5. ምርታማ

መ. ከሚከተለው ሳጥን ውስጥ የመነሻ እና የመድረሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃላትን በየምድባቸው አስቀምጡ።

መጣችሁ	እንደተጸጸተ	ደረጃዎች
ከህዝብ	ተኛች	የተማሪ
አስመከረ	ታሪካዊ	ወጥመዶች
ልባም	በቴሌቪዥን	ስለአሁን

የመነሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃላት	የመድረሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃለት
1. ከሕዝብ 2. 3. 4. 5. 6.	1. መጣችሁ 2. 3. 4. 5. 6.

ሠ. ከዚህ በታች የተዘረዘሩ ቅጥያዎችን በመጠቀም ባለቅጥያ ቃላትን መስርቱ።

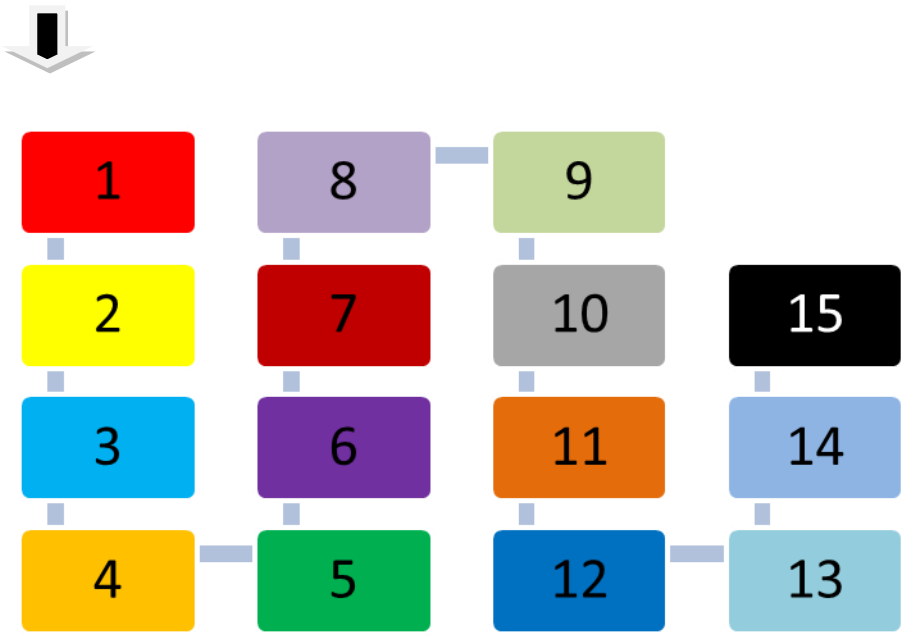
ምሳሌ፡- - አች = እርሳሶች

- ኣማ = አፈራማ

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ረ. የሚከተለውን የቀለም እና የቁጥር ቅደም ተከተል በመከተል የቤተሰብ አቆጣጠርን ተራበተራ በቅደም ተከተልን ጻፉ።

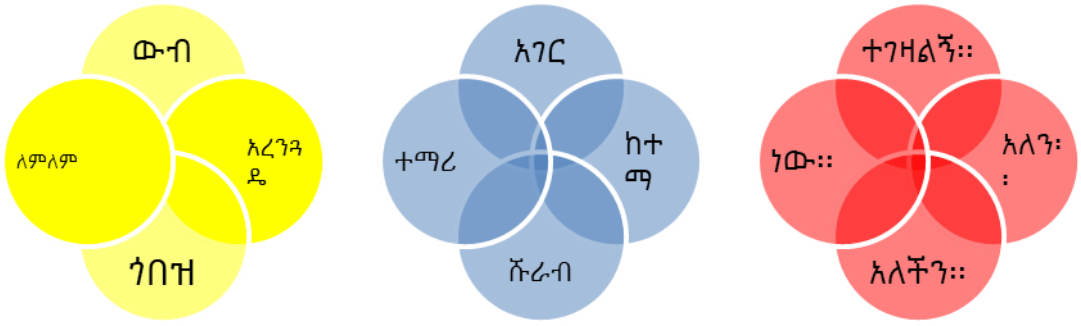
መነሻ

ማንተቤ	ፍናጅ	ምንዥላት	አስልጥ	ቅም አያት
ቅናጅ	አመልጥ	ድርባቴ	ልጅ	ቅድመ አያት (ቅድም አያት)
ቅማንት	አያት	እንጅላት	ሽማት	አባት/ እናት

ጽሀፈት

ሀ. በምሳሌው መሰረት ስም፣ ገላጭ እና ግስን በመጠቀም ዓረፍተነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡- አረንጓዴ ሹራብ ተገዛልኝ።

1.

2.

3.

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

ግግር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ትዕዛዝ መሰረት ስለ ትምህርት ቤታችሁ የተማሪዎች ሕግና ደንብ መረጃ በመሰብሰብ እና ዝግጅት በማድረግ የንግግር መመሪያን ተከትላችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ንግግር አድርጉ።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

ሞኟ አህያ

በድሮ ጊዜ ክፉ ቀን መጣና ፍጥረታት ሁሉ የሚልሱት የሚቀምሱት አጡ። ክፉ ቀኑ የመጣበት ምክንያትም ባለመታወቁ ሁሉም በየፊናው ለማወቅ ይጥር ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን አንበሳ፣ ነብር፣ ጅብ እና አህያ ክፉ ቀን የመጣበትን ምክንያት ለማወቅ ይወያዩ ነበር። በመጨረሻ ግን ከመካከላቸው አንዱ ኃጢአት በመስራት ይሆናል ብለው ስለገመቱ እያንዳንዳቸው የሰሩትን ኃጢአት ሊናዘዙ ተስማሙ። ኃጢአት ሰርቶ የተገኘም ሊፈረድበት ነበር።

በመጀመሪያ አቶ አንበሳ ተናገረ፡- “አንድ ቀን አንዲት ላም ከበረት ሰብራ ወጥታ ስላገኘኋት በልቻታለሁ። ይህ ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ።” አለ:: እነሱም አንበሳን ሲመለከቱት ግርማው እጅግ የሚያስፈራ ስለነበር “በረት ውስጥ መተኛት ሲገባት በረት ሰብራ መውጣቷ የራሷ ጥፋት እንጂ የርስዎ አይደለም።” አሉት። ነብር ደግሞ በፋንታው ተነስቶ “አንድ ቀን ምግብ ፍለጋ ጫካ ስዘዋወር አንድ የፍየል ጠቦት ከእረኞች አምልጦ ጫካ ውስጥ ቅጠል ሲቀነጥስ አግኝቼ እሱን በልቻለሁ። ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ።” አለ። እነአንበሳም “ጥፋተኛው ከእረኞች አምልጦ ጫካ የገባው ፍየል እንጂ አንተ አይደለህም።” አሉት።

ጅብ ደግሞ ኃጢአቱን እንዲህ ሲል ተናዘዘ። "አንድ ቀን ሌሊት ምግቤን ፍለጋ መንደር ለመንደር ስዘዋወር አንዲት በግ እቤት ውስጥ ከማደሪያዋ ሆና ነገር ግን ላቷን በቀዳዳ ወደውጭ አስወጥታ አግኝቼ ቆርጬ በልቻለሁ። ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ።” አለ። የተቀሩት እንስሳትም “ጥፋቱ ላቷን ከውጭ ያሳደረችው በግ እንጂ ያንተ ስላልሆነ ልንፈርድብህ አንችልም።” አሉት።

በመጨረሻም አህያ ኃጢአቷን ለመናገር ተነሳችና፤ “አንድ ቀን ጌታዬ አንድ ጆንያ ሙሉ እህል አሸክሞኝ ወደገበያ ስሄድ በመንገድ ላይ ዘመድ አጋጠመውና ቆሞ ሲያወራ ወደመንገዱ ዳር ሄጄ ሳር ነጭቼ በልቻለሁ። ይህ ኃጢአት ከሆነ

ፍረዱብኝ፡፡” አለች፡፡ እነአንበሳም አህያን “በእኛና በወገኖቻችን ላይ ይህን ሁሉ መአት ያመጣሽ አንቺ ነሽ፡፡ ምክንያቱም ጌታሽ ከዘመዱ ጋር ሲያወራ ቆመሽ መጠበቅ ሲገባሽ ሳር መንጨትሽ ከፍተኛ ኃጢአት ነው፡፡” ብለው ተከፋፍለው በሏት ይባላል፡፡

(ምንጭ፡- ፈቃደ አዘዘ፣ የስነ-ቃል መምሪያ፣ 1991ዓ.ም፣ ገጽ78 ለንባብ ትምህርት ማስተማሪያነት ተሻሽሎ የተወሰደ)

የምዕራፍ ስምንት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የሚከተሉትን ስሞች፣ ገላጮች እና ግሶችን በማጣመር ዓረፍተ ነገሮች መስርቱ።

ረጅም	ከተማ	ቀይ	ጀግና
እናት	ነው	አለችኝ	ቀሚስ
ውብ	አየሁ	ፎቅ	ለብሳለች

2. ከአማርኛ ቋንቋ መምህራችሁ ጋር በመሆን ስለትምህርትቤታችሁ የተማሪዎች ሕግና ደንብ በተመለከተ በክፍላችሁ ውስጥ ንግግር በማድረግ በተወያያችሁት መሰረት በክፍል ውስጥ መከበር ያለባቸውን ሕጎች በሚገባ በመጻፍ በክፍል ውስጥ ለሁሉም ተማሪ በሚታይ ቦታ እንዲለጠፍ አድርጉ።

3. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ስለትምህርትቤታችሁ የተማሪዎች ህግ እና ደንብ በሰንደቅ ዓላማ መርሀ-ግብር ላይ ንግግር አቅርቡ።

4. የሚከተሉት ቅጥያዎች የመነሻ ወይም የመድረሻ ቅጥያዎች መሆናቸውን በመለየት ከቃላት ጋር በማጣመር ጻፉ።

- ኣቸው	እንደ-	-ኣዊ	- ኦች

ምዕራፍ ዘጠኝ (፱)

መገናኛ ብዙኃን

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- በመቅረጸ ድምጽ ያዳመጣችሁትን ዋና ሃሳብ ትናገራላችሁ፤
- አንብባችሁ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ትሰራላችሁ፤
- ነጠላ ዐረፍተነገሮችን በመጠቀም አንቀጽ ትጽፋላችሁ፤
- ለቃላት አውዳዊ ፍች ትሰጣላችሁ፤
- ጥገኛ መስተጻምርን ተጠቅማችሁ ዐረፍተነገር ታዋቅራላችሁ፤

ክፍለ ትምህርት አንድ

ማዳመጥ

የሚኒ ሚዲያዋ ፍሬ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. በትምህርትቤታችሁ ምን ምን ክበባት አሉ? ዘርዝሯቸው።

ለ. ከርዕሱ በመነሳት ምንባቡ ምን ሊነገራችሁ ይችላል?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል አብራሩ::

1. ኤደን በስራዋ ምን አይነት ሰራተኛ ናት?
2. በክበባት መሳተፍ የጀመረችው የስንተኛ ክፍል ተማሪ እያለች ነበር?
3. ኤደን ዜና ለማቅረብ ወደ መድረክ ስትወጣ ተማሪዎች የሚያጨበጭቡላት ለምን ይመስላችኋል?
4. በትምህርት ቤታችሁ የሚኒ-ሚድያ ክበብ ምን ዓይንት ስራ ይሰራል? እናንተስ ትሳተፋላችሁ?
5. የሚኒ-ሚድያ ክበብ ተሳትፎዋ አሁን ለደረሰችበት ስኬት ምን አስተዋጽኦ አድርጎላታል ትላላችሁ?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ::

"ሀ"	"ለ"
1. ሽልማት	ሀ. ከበሬታ
2. ግንባር ቀደም	ለ. ማበረታቻ
3. አንቱታ	ሐ. ታታሪ
4. ስኬታማ	መ. ፊት መሪ
5. ዘመን	ሠ. ጊዜ
	ረ. ውጤታማ

ለ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ"ለ" ረድፍ ተቃራኒያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. መሸ	ሀ. ሁካታ
2. አበቃ	ለ. ሰጠ
3. ፀጥታ	ሐ. ነጋ
4. ተቀበለ	መ. ከለከለ
5. አበረከተ	ሠ. ጀመረ

ሐ. የሚከተሉትን አገላለጾች በተሰጡት ቃላት አሟሉ።

ጸጉር	ጠላ	ጥርስ	ውሃ	አፍንጫ	ቡና	ዓይን

1. የፈረስ ጭራ የመሰለ_____ቡና_____

2. በረዶ የመሰለ_____

3. ስንደዶ የመሰለ_____

4. የዶሮ ዓይን የመሰለ_____

5. የባቄላ አበባ የመሰለ_____

6. ጥቁር ሀር የመሰለ_____

7. ኩል የመሰለ_____

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የሚገኙትን ወደረኛ እና ጥገኛ መስተፃምሮች ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፦ ሀ. ሬድዮ እና ቴሌቪዥን የመገናኛ ብዙሃን አይነቶች ናቸው። = እና

ለ. በባቡር መሄድ ደስ ይለኛል። = በ

1. ፋጡማ ከትምህርትቤት መጣች።
2. ትምህርቴን ስጨርስ በመምህርነት ሙያ እሰማራለሁ።
3. ወተት በዳቦ እወዳለሁ።
4. ጎበዝ እና ጨዋ ተማሪ መሆን ይኖርብናል።
5. በስፖርት ውድድር ትምህርትቤታችን አሸናፊ ሆነ።
6. ለጓደኛዬ ጥሩ መሆን አለብኝ።
7. እርሳስ ወይም እስክሪብቶ አውሰኝ።

ክፍለ ትምህርት ሶስት

ጽህፈት

ሀ. የሚከተሉትን ወደረኛ መስተፃምሮች በመጠቀም በእያንዳንዳቸው ሶስት፣ ሶስት ዓረፍተነገሮችን መስርቱ።

መ. በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፦ አባቴ ነጋዴ ነው፤ ይሁን እንጅ ስኬታማ አይደለም። = ይሁን እንጂ

1. ዛሬ ደብተራችን ይታረማል፤ ምክንያቱም ትናንት የቤትስራ ተሰጥቶናልና።
2. ጋዜጠኛው በጣም ጎበዝ ነው፤ በመሆኑም ሽልማት ይገባዋል።
3. ቃሪያ መመገብ እወዳለሁ ነገር ግን ያቃጥለኛል።
4. ማንበብ ያስደስተኛል እንጂ ዝምብዬ ጊዜዬን ማባከን አልወድም።
5. መምህራችን ጨዋ ተማሪዎችን ያበረታታሉ፤ ስለዚህ ሁላችንም ጨዋዎች መሆን አለብን።

ክፍለ ትምህርት አራት

ንባብ

የሚዲያ ፈርጦች

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን የሚነግራችሁ ይመስላችኋል?

ለ. መገናኛ ብዙኀንን ማለት ምን ማለት ነው የምታቁትን ተናገሩ?

መዓዛ ብሩ

ጋዜጠኛ መዓዛ ብሩ የወጣቶች ተምሳሌት፣ የሴቶች አርአያ፣ የብርታት ማሳያ፣ የሬዲዮ ፈርጥ፣ የጋዜጠኝነት ምልክት ናት በማለት አድናቂዎቿ እና የሙያ አጋሮቿ ይመሰክራሉ። መዓዛ የዛሬ 20 ዓመት ገደማ የመጀመሪያው ኤፍ ኤም ሬዲዮ ጣቢያ ኤፍ ኤም አዲስ 97.1 ሲመሰረት የቅዳሜ ከሰዓት በኋላ የጨዋታ ፕሮግራም በዚሁ ጣቢያ ማቅረቧን ተያያዘችው። ይህን አቅም በመጠቀም በኢትዮጵያ ሚሊኒየም ማገባደጃ ሰሞን በአገሪቱ ታሪክ የመጀመሪያ

የግል ይዞታ የሆነውን ሸገር ኤፍ ኤም 102.1 ሬድዮ ጣቢያን መሰረተች። ሬዲዮው በኢትዮጵያ ተወዳጅ እንደሆነ እንዲቀጥል ከፍተኛ ጥረት አደረገች። በዚህ ምክንያት የዓለም ሬዲዮ ቀን በሚከበርበት በ2012 ዓ.ም በሬድዮ ዘርፍ የህይወት ዘመን ምርጥ ጋዜጠኛ ሆና ተሸለመች።

ደጀኔ ጥላሁን

ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን የተወለደው በ1948 ዓ. ም በአዲስ አበባ ከተማ ልዩ ስሙ አዲሱ ገበያ በሚባል አካባቢ ነው። የጋዜጠኝነቱን ዓለም ከመቀላቀሉ በፊት በመምህርነት ሙያ ያገለገለው ደጀኔ፤ ከ1970ዎቹ መጨረሻ ጀምሮ ስሙን በጋዜጠኝነት ዓለም የተከለ ባለሙያ ነው። በኢትዮጵያ ሬድዮ ብሔራዊ አገልግሎት በቆየባቸው 26ዓመታ የጋዜጠኝነት ህይወቱ፤ በተለይም "ከመጽሀፍት ዓለም" በተሰኘ ፕሮግራም ላይ በማራኪ ድምጹ በተረካቸው አያሌ መጽሐፍት ብዙዎች ያስታውሱታል። ከተለያዩ የጥበብ ባለሙያዎች ጋር ቃለ መጠይቅ በማድረግ በርካታ የኪነ-ጥበብ ስራዎችንም ሰርቷል። "የኪነ-ጥበባት ምሽት"ና "የእሁድ ጧት ፕሮግራም" ማዘጋጀት እና ማቅረብ ሌላኛው የሚታወቅበት ስራው ነበር። አንጋፋው ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን ከመስከረም 2004 ዓ.ም ጀምሮ "ደጀኔ ጥላሁን ፕሮሞሽን" በሚል ድራማ፣ ማስታወቂያ እና ዶክመንተሪ ፊልሞችን በመስራትና በሌሎች መሰል ተግባራት ላይ መሰማራቱ ይታወቃል።

ሀ. ጋዜጠኛ መዓዛ ብሩ በመጀመሪው ኤፍ.ኤም 97. 1 የጀመረችው ፕሮግራም ምን የሚል ነበር?

ፀሐይ ተፈረደኝ

በኢትዮጵያ ሬድዮ ሲቀርቡ በነበሩት "በሕይወት ዙሪያ"፣ "የሴቶች መድረክ"፣ “የእሁድ ጠዋት ፕሮግራም" ላይ ድምጿን ደጋግመን ስንሰማው ኖረናል። የኢትዮጵያ ሬድዮ ፕሮግራም በሆነው ተወዳጁ "ኢትዮጵያን እንቃኛት" የሬድዮ ፕሮግራም ሲነሳ አብረው ከሚታወሱ ድምጾች አንዱ የእሷ ድምጽ ነው። በረጅም የጋዜጠኝነት ሥራ ዘመኗ ብዙዎች የሚያስታውሷት በየሳምንቱ እሁድ ረፋድ ላይ ይደመጥ በነበረው የጦር ኃይሎች የሬድዮ ፕሮግራም ላይ ነው። ፀሐይ እንደጋዜጠኛ ማራኪ ፕሮግራም ቀማሪ፤ እንደ ሴት ደግሞ ፅናት አስተማሪ ናት። በ2012 ዓ.ም የዓለም ሬዲዮ ቀን ሲከበር ጋዜጠኛ ፀሐይ ተፈረደኝ በሬድዮ ጋዜጠኝነት ላደረገችው ከፍ ያለ አስተዋፅዖ የህይወት ዘመን ምርጥ ጋዜጠኛ ተሸላሚ እንድትሆን ተመርጣለች።

ደምሴ ዳምጤ

የኢትዮጵያ የስፖርት ጋዜጠኞች ታሪክ ሲጠቀስ ከማይዘነጉት አንዱ ደምሴ ዳምጤ ነው። ደምሴ ከልጅነቱ ጀምሮ ያደረበትን የስፖርት ፍቅር በማጎልበት በ1968ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ

በመምጣት በኢትዮጵያ ሬድዮ በቋሚነት መስራት ጀመረ። ደምሴን አንስቶ 1980 ዓ.ም የምስራቅና የመካከለኛው አፍሪካ ዋንጫ ጨዋታ በተለይም የኢትዮጵያና የዝምባቡዬ የፍፃሜ ጨዋታ አለማንሳት አይቻልም። የዋንጫ ጨዋታው የተጠናቀቀው በመለያ ምት ነበር። ይህን ታሪካዊ ጨዋታ ያስተላለፈበት መንገድ ከማንም አዕምሮ አይጠፋም። ሌላው ደምሴ በስራ በቆየባቸው ከ30 አመታት በላይ ከሚታወሱት ስራዎቹ ውስጥ በባርሴሎና ኦሎምፒክ ደራርቱ ቱሉ የመጀመሪያውን የወርቅ ሜዳሊያ ስታሸንፍ ውድድሩን በቢ.ቢ.ሲ ሬዲዮ ሌሊቱን ሙሉ ተከታትሎ በማለዳው ለኢትዮጵያ ህዝብ በአስደናቂ አቀራረብ የምስራቹን አበሰረ። ይህን ታላቅ የስፖርት ሰው በህይወት ካጣነው ጥቅምት 26/2013ዓ.ም ስምንተኛ አመቱን ይዟል።

እሌኒ መኩሪያ

በ1957 ዓ.ም የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ስራውን በይፋ ሲጀም በቴሌቪዥን መስኮት ብቅ ብላ ለመጀመሪያ ጊዜ ለሕዝብ የታየችው ሴት ጋዜጠኛ እሌኒ መኩሪያ ነበረች። ጋዜጠኛ እሌኒ በኢትዮጵያ የጋዜጠኝነት ታሪክ ውስጥ ደማቅ አሻራ አላት። በእንግሊዝኛ ቋንቋ የጋዜጠኝነት ሙያ ከኢትዮጵያ እስከ እንግሊዙ ቢ.ቢ.ሲ ሬድዮ በወርቃማ ድምጿ አገልግላለች። ቢ.ቢ.ሲ ላይ አፍሪካዊቷ ኮከብ የተባለች ጋዜጠኛ ነበረች።

(ምንጭ፡- የኢትዮጵያ ሬዲዮ 80ኛ ዓመት የተዘጋጀ ልዩ መጽሔት፤ 2013 ዓ.ም)

ሀ. በምንባቡ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በጽሁፍ መልስ ስጡ።

1. ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን በማራኪ ድምፁ መጽሀፍትን በመተረክ የሚታወቅበት ፕሮግራም ምን ይባላል?

ሀ. ኢትዮጵያን እንቃኛት ለ. ከመጽሐፍት ዓለም ሐ. የኪነ-ጥበባት ምሽት መ. ጨዋታ

2. የ1980 ዓ.ም የኢትዮጵያና የዝምባቡዬ የምስራቅና የመካከለኛው አፍሪካ ዋንጫ ጨዋታ የዘገበው ጋዜጠኛ _____ይባላል።

ሀ. መዓዛ ብሩ ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ ሐ. ደጀኔ ጥላሁን መ. ደምሴ ዳምጤ

3. **"ኢትዮጵያን እንቃኛት"** የሬድዮ ፕሮግራም ሲነሳ አብረው ከሚታወሱት ድምጾች አንዱ የጋዜጠኛ _____ድምጽ ነው።

ሀ. መዓዛ ብሩ ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ ሐ. እሌኒ መኩሪያ መ. ደጀኔ ጥላሁን

4. _____ለመጀመሪ ጊዜ በቴሌቪዥን መስኮት ለህዝብ የታየች ሴት ጋዜጠኛ ነት?

ሀ. መዓዛ ብሩ ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ ሐ. እሌኒ መኩሪያ መ. "ሀ" እነ "ለ" መልስ ናቸው

5. ጋዜጠኛ _____የመጀመሪያ የግል ይዞታ የሆነውን ሸገር ኤፍ ኤም 102.1 ሬድዮ ጣቢያን መሰረተች፤

ሀ. ፀሐይ ተፈረደኝ ለ. እሌኒ መኩሪያ ሐ. ማህደር ሰሎሞን መ. መዓዛ ብሩ

ክፍለ ትምህርት አምስት

መናገር

መምህራችሁ በሚያስደምጧችሁ መረጃ መሰረት የመረጃውን ዋና ሃሳብ በመለየት ንግግር አድርጉ።

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ፅናት
2. አስተዋጽኦ
3. አጋር
4. ማገባደጃ
5. መዘንጋት
6. ማጎልበት

ለ. ቀጥሎ በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒያቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. ደማቅ	ሀ. ነቀለ
2. መጨረሻ	ለ. አስቀያሚ
3. ተከለ	ሐ. ደብዛዛ
4. ማራኪ	መ. መዘንጋት
5. ማስታወስ	ሠ. መጀመሪያ

 ጽህፈት

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተነገር መስርቱ፡፡

1. ፕሮግራም
2. አበሰረ
3. አሻራ
4. ኮከብ
5. ማሰተዋል
6. መምህር

ለ. በምሳሌው መሰረት ከታች ባለው ሳጥን ውስጥ የተዘረዘሩትን ግሶች በመጠቀም ነጠላ ዓረፍተነገሮች መስርቱ፡፡

ምሳሌ፡- መምህሩ ተማሪዎችን <u>አስተማረ</u>፡፡

አስተማረ	ጻፈ	አመነ	መጠጠ	መሰረከ	ነገደ	ቀጠፈ	ሞረደ

ሐ. ቀጥሎ በሳጥኑ ውስጥ ያሉትን ቃላት በመጠቀም ሦስት የተለያዩ ውስብስብ ዓረፍተነገሮች በምሳሌው መሰረት መስርቱ፡፡

ምሳሌ፡- **በዓላትን ተሰባስቦ ማክበር ደስ ይላል፡፡**

መ. በምሳሌው መሰረት ነጠላ ዓረፍተ ነገሮችን በመጠቀም አንድ አንቀጽ ጻፉ፡፡

ምሳሌ፡- **የልጆች ጨዋታ -"መጨ ተኬ"**

መጨ ተኬ አንዱ የልጆች ጨዋታ ነው፡፡ ለጨዋታው ቢያንስ ሁለት ልጆች ያስፈልጋሉ፡፡ ለመጫወቻ የሚሆን ከእጃችን መዳፍ የሚያንስ ሁለት ጠፍጣፋ ድንጋይ እናዘጋጃለን፡፡ የድንጋዩ ስም "ከምች" ይባላል፡፡ ጨዋታውን አንዱ ልጅ ቀድሞ ይጀምራል፡፡ ጨዋታውን የሚጀምረው ልጅ አንዱን ድንጋይ (ከምች) መሬት ላይ በተወሰነ ርቀት ይጥለዋል፡፡ ድንጋዩን በሌላ ድንጋይ (ከምች) ይመታዋል ወይም ያጋጨዋል፡፡ ድንጋዩን ከመታው ጓደኛው ያዝለወል፡፡ የተመታው ድንጋይ ድረስም ይወስደዋል፡፡ ከሳተው ደግሞ ጓደኛውን ያዝለዋል፡፡ የሳተው ድንጋይ ድረስ ይወስደዋል፡፡ በዚህ ሀግ ተራ በተራ ጨዋታው ይቀጥላል፡፡

አቀላትፎ ማንበብ

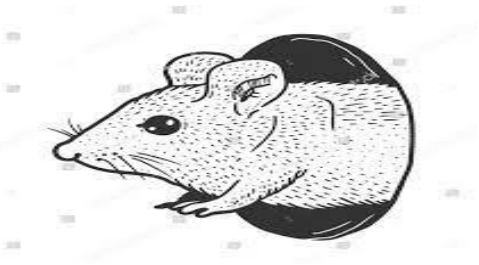
መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

ስግብግቡ አይጥ

አንድ ስግብግብ አይጥ በበቆሎ የተሞላ ቅርጫት አየና ሊበላ ፈለገ። ስለዚህ ቅርጫቱን በጥርሱ ቦርቡሮ ትንሽ ቀዳዳ ሠራ። በዚያች ቀዳዳም ወደቅርጫቱ ውስጥ ገባ። በዚያ ውስጥም ሆኖ ብዙ በቆሎ በላ ከዚያ በጣም ተደሰተ። እንደልቡ መጥገቡን ሲያረጋግጥ ለመውጣት ፈለገ።

አስቀድሞ በሰራት በትንሿ ቀዳዳ በኩል ለመውጣት ሞከረ። ግን አልቻለም። ሆዱ ሞልቷል። እንደገና ሞከረ። ግን በቀዳዳው አልፎ መውጣት አልቻለም። አይጡ ማልቀስ ጀመረ። በዚህ ጊዜ አንድ ጥንቸል በቅርጫት አጠገብ እያለፈ ነበር። የአይጡን ጩኸት ሰምቶ "ወዳጄ ለምን ታለቅሳለህ?" አለው። ያኔ አይጡ “በቆሎውን ለመብላት ብዬ ትንሽ ቀዳዳ ሰርቼ ወደ ቅርጫቱ ውስጥ ገባሁ፤ አሁን በዚያ ቀዳዳ በኩል መውጣት አልቻልኩም።" አለ። ጥንቸሉም “ብዙ ስለበላህ ነው፤ ሆድህ እስኪቀንስ ጠብቅ።” ብሎት እየሳቀ ሄደ።

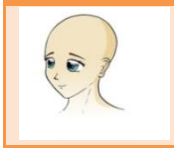
አማራዕ ያታው አይጥ በቅርጫት ውስጥ እንዳለ እንቅልፍ ያዘው። በማግስቱ ጠዋት ሆዱ ቀንሷል። እሱ ግን ከቅርጫቱ ውስጥ መውጣት እንዳለበት ረስቶ ጥቂት ተጨማሪ በቆሎ መብላት ፈለገ። ስለዚህ በቆሎውን በልቶ ሆዱ በድጋሚ ተቆዘረ። ጠግቦ ከበላ እና ቁንጣን ከያዘው በኋላ ከቅርጫቱ ወጥቶ ማምለጥ እንዳለበት አስታወሰ። ግን የማይሆን ነገር ነው፤ አልቻለም፤ እናም በድጋሚ “ኦ! አሁንም ነገ እወጣለሁ።” ብሎ አሰበና ተኛ። ግን በቀጣዩ ቀን በዚያ የበቆሎ ቅርጫት በኩል ታልፍ የነበረው ድመቷ ነበረች። ምን ያጋጥመው ይሆን?

(ምንጭ፡- NeBeb ንበብ፡ Reading Platform ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የቀረበ)

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

መናገር

የሰውነት ክፍሎች ስዕል	አማርኛ	ግእዝ	የሰውነት ክፍሎች ስዕል	አማርኛ	ግእዝ
	ራስ	ርእስ		አፍ	አፍ
	ፀጉር	ስእርት		ከንፈር	ከንፈር
	ፊት	ገጽ/መልታሕት		ጥርስ	ስን
	ግንባር	ፍጽም		አገጭ	ሕልቅ
	ዐይን	ዐይን		ጣት	አፃብዕ
	ቅንድብ	ቀርነብ		ጉልበት	ብረክ
	ጆሮ	እዝን		እጅ	እድ
	አፍንጫ	አንፍ		እግር	እግር

የሚከተሉትን የሰውነት ክፍሎች በግእዝ ስያሜያቸው ምን እንደሚባሉ ካጠናችሁ በኋላ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተራ በተራ በቃል አቅርቡ።።

(ምንጭ፡- መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃለት ሐዲስ፤ 1948ዓ.ም)

የምዕራፍ ዘጠኝ የክለሳ ጥያቄዎች

1. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ጻፉ፡፡

ሃጫ	ደንብ	ገለጸ
ለሆሳስ	ስውር	ወጠነ

2. ጥገኛ መስተጻምሮችን በመጠቀም አምስት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ፡፡

3. የሚከተሉትን አገላለጾች አሟሉ፡፡

ምሳሌ፡- ሎሚ የመሰለ ተረከዝ ካልን፡-

ሀ. ድሪ የመሰለ_____ እንላለን፡፡

ለ. ሳንቃ የመሰለ_____እንላለን፡፡

ሐ. ብርሌ የመሰለ_____እንላለን፡፡

መ. አለንጋ የመሰለ_____እንላለን፡፡

4. ከሬዲዮ፣ ከቴሌቪዥን ወይም ከሌሎች የመገናኛ ብዙሃን የሰማችሁትን አስተማሪ መረጃ ከ5 እስከ 7 በሚሆኑ ነጠላ ዓረፍተነገሮች በመጠቀም በአንድ አንቀጽ ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻሁ አቅርቡ፡፡

ምዕራፍ አስር (፲)

ንግድ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፦

- አዳምጣችሁ በቡድን ውይይት ታደርጋላችሁ፤
- ካነበባችሁት ጽሁፍ ውስጥ ከእያንዳንዱ አንቀጽ ዋናውን ሃሳብ ትለያላችሁ፤
- በተሰጣችሁ ርእስ አንቀጽ ትጽፋላችሁ፤
- ከአንድ በላይ ፍች ያላቸውን ቃላት ትፈልጋላችሁ፤
- ቅጥያዎችን ተጠቅማችሁ ዐረፍተነገር ትመሰርታላችሁ፤

ማዳመጥ

ንግድ

ክፍለ ትምህርት አንድ

የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

ሀ. ንግድ ማለት ምን ማለት ይመስላችኋል?

ለ. በምትኖሩበት አካባቢ የንግድ ተቋማት አሉ? ካሉ ምን ምን አይነት የንግድ ተቋማት እንደሆኑ ተናገሩ?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል አብራሩ።

1. አንድ ነጋዴ ትርፋማ ለመሆን ምን ማድረግ አለበት ትላላችሁ?
2. ነጋዴ ኪሳራ የማይገጥመው ምን ሲሆን ነው?
3. ደንበኛን በጥሩ ስነ-ምግባር ማስተናገድ ለምን የሚጠቅም ይመስላቸኋል?
4. ገንዘብ ብቻ መኖሩ ለስኬት አያበቃም ሲል ምን ማለት እንደሆነ አብራሩ።
5. የንግድ ስራ ለአንድ አገር የሚሰጠውን ጥቅም ተናገሩ።

ክፍለ ትምህርት ሁለት

ቃላት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1.መመዘኛ	ሀ. ችሎታ
2.አጋዥ	ለ. ማፍለቅ
3.መፈለግ	ሐ. መለኪያ
4.ማመንጨት	መ. መሻት
5.ክህሎት	ሠ. ደጋፊ

ለ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ"ለ" ረድፍ ተቃራኒያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. አተረፈ	ሀ. ተጎጂ
2. ተጠቃሚ	ለ. ማዋረድ
3. ውጫዊ	ሐ. መጓደል
4. ማክበር	መ. ከሰረ
5. መሟላት	ሠ. መውጣት
	ረ. ውስጣዊ

ክፍለ ትምህርት ሰባት

ጽሀፈት

ሀ. ከዚህ በታች በቀረበው የአንቀጽ ምሳሌ መሰረት የተከታዩን አንቀጽ ዋና መልዕክት(ሃሳብ) ጻፉ።

ምሳሌ፡-

እኛ ኢትዮጵያውያን በአብሮነት አኗኗራችን ከመሰረትናቸው ጠንካራ እሴቶቻችን መካከል አንዱ በሀዘን ጊዜ መደጋገፍ እና እርስ በእርስ መጽናናት ነው። ለዚህም ትልቁን ድርሻ የሚይዘው ደግሞ ማህበራዊ መሰባሰቢያችን የሆነው እድር ነው። እድር መግባት የሚያስከትለው ሃለፊነት እና ግዴታ እንዳለ ሆኖ ሰው ሆኖ የማይደሰት እንደሌለ ሁሉ ሃዘን የማይገጥመው የለም። ታዲያ በዚህ ጊዜ ያዘነ ሰው ከሃዘኑ እንዲላቀቅ ለማጽናናት ብሎም ከሃዘን ጋር ተያይዞ ለሚገጥመው

ወጪ ድጋፍ እና አለው ባይነትን ከማህበረሰቡ የሚያገኝበት እርስ በእርስ የምንተጋገዝበት ትልቅ ኢትዮጵያዊ የማህበራዊ አብሮነት ማሳያ መሰባሰቢያችን የሆነው እድር ነው።

የአንቀጹ ዋና መልዕክት፡- የኢትዮጵያዊ አብሮነት ማሳያዎች ከሆኑት አንዱ እድር መሆኑን እና ያለውን ጠቀሜታ የሚያሳይ ማሳየት ነው።

1. ከዚህ በታች የተጻፉት አንቀጾች ዋና ሃሳባቸው ምንድን ነው?

ገበጣ የኢትዮጵያ ባህላዊ ጨዋታ ነው። ይህን ጨዋታ ሁለት ሰዎች የሚጫወቱት ነው። በገበጣ ጨዋታ ህግ መሰረት ገበቴው ላይ 18 ጉድጎዶች ሲኖሩ የተወሰኑ ጠጠሮችም በየጉድጓዱ ይቀመጣሉ። የጨዋታው አላማ እንግዲህ የባላጋራን ጠጠሮች መብላት ነው። የባላጋራ ጠጠሮች ዜሮ ሲቀሩ ያንጊዜ ተጫዋቹ አሸነፈ ይባላል።

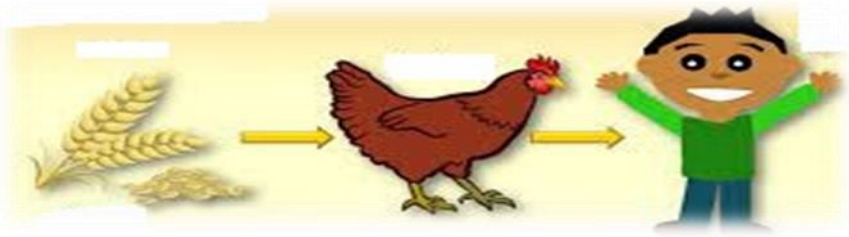
2. መደበኛ ትምህርትን ትምህርት ቤት ገብተን በመማር ሰዓት ኖሮት በሙያው ላይ የሰለጠኑ መምህራን ተመድበውለት የሚሰጥ ትምህርት መደበኛ ትምህርት ይባላል። በአገረችን መደበኛ ትምህርት ከአጸደ ሕጻናት ጀምሮ እስከ ዩኒቨርስቲ ድረስ የሚሰጥ ሲሆን ዋና አላማው ሰዎች የሚጠቀሙበትን እውቀት ማስጨበጥ ነው።

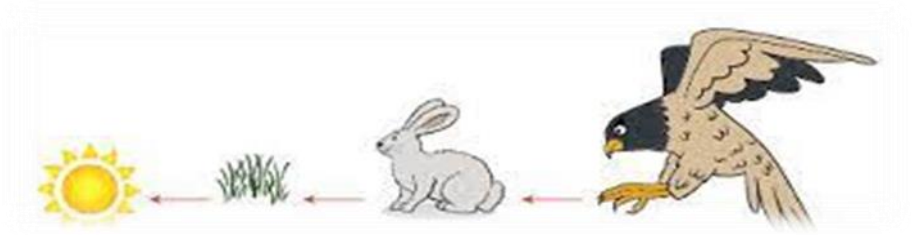
ለ. በምሳሌው መሰረት ከታች የተሰጠውን ምስል በመመልከት በእያንዳንድዱ ምስል አንድ፤ አንድ አንቀጽ ጻፉ።።

ምሳሌ፡-

ይህ ምስል የሚያሳየን የእንስሳቱን እና የዕጽዋቱን የምግብ ሰንሰለት ትስስር ነው።። በትስስሩ መሰረት ህይወት ካላቸው አራቱ ነገሮች መካከል በቅድሚያ እጽዋቱ ለመኖር የተለያዩ መዓድናትን እና ውሃን በስሩ አማካኝነት ከመሬት በማግኘት እና በፀሀይ ብርሃን ምግቡን በማዘጋጀት ያድጋል።። አይጥ ደግሞ በህይወት ለመቆየት እጽዋቱን ይበላል።። ምክንያቱም አይጥ ስጋ እና እጽዋትም ተመጋቢ በመሆኑ።። በመቀጠል ስጋ በል በሆነው እባብ አይጡ ይበላል።። በተመሳሳይ እባቡ ደግሞ በጭልፊት (አሞራ) ይበላል ማለት ነው።።

2.

ክፍለ ትምህርት አራት

ንባብ

መልካም ሰው

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

ሀ. አንድ ሰው መልካም ሰው የሚባለው ምን አይነት ተግባራትን ሲፈጽም ነው?

ለ. እናንተ የፈጸማችሁት መልካም ተግባር ካለ ተናገሩ?

ሱራፌል ይባላል። ሱራፌል በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ውስጥ ካሉ የትላልቅ ሆቴሎች ባለሀብቶች ውስጥ አንዱ ነው። ሱራፌል ከሆቴል ንግድ ስራው ጎን ለጎን በበጎ አድራጎት እና በከተማ ልማታዊ ስራዎች ላይም ይሳተፋል። ዛሬ ከደረሰበት ደረጃ ከመድረሱ በፊት ከልጅነቱ ጀምሮ በየመንገዱና በየመኪናው መስኮት እየዞረ ማስቲካ፣ ሶፍት እና ብስኩት በመሸጥ የሚያገኘውን ትርፍ በማጠራቀም ዘወትር ቅዳሜ ቅዳሜ ባንክ እየሄደ ያስቀምጥ ነበር።

በዚህ ሁኔታ ለተከታታይ አምስት አመታት ያስቀመጠው ገንዘብ ስልሳ ሺህ ብር ደረሰለት። ከዚህ በኋላ "በዚህ ገንዘብ ተጨማሪ ስራ ብሰራበት ይሻላል።" በሚል ባንክ ካጠራቀመው ስልሳ ሺህ ብር ላይ ሃምሳ ሺህ ብር በማውጣት በጥቃቅንና አነስተኛ ተደራጅቶ በተሰጠው ትንሽ ብረት በብረት የሆነች ቤት ውስጥ ቁርስ ቤት ከፈተ። በከፈተው ቁርስ ቤት እንደ ቡና፣ ሻይ፣ ወተት የመሳሰሉትን ትኩስ ነገሮችንና እንዲሁም ሽሮ፣ ፍርፍር፣ ብስኩት እና ዳቦ የምግብ ዓይነቶችን እያዘጋጀ መስራት እና መሸጥ ጀመረ። የሚያዘጋጀውም ምግብ ጥራት ስለነበረው ከሩቅም ከቅርብም ደንበኛ በርከትከት ማለት ጀመረ። በሃምሳ ሺህ ብር የጀመረው ቁርስ ቤት ገቢውን ከማሳደግ አልፋ ከብዙ ሰዎች ጋር እንዲተዋወቅና አደረገችው፡

:

ሀ. ባለታሪኩ ካለው የስራ ፍላጎት በመነሳት ንግዱ የት ደረጃ የሚደርስ ይመስላችኋል?

ከጥቂት ዓመታት በኋላ ተጨማሪ ገንዘብ ከባንክ ብድር ወስዶ ከቁርስ ቤቷ በተጨማሪ ሰፋ ያለ ቤት ተከራይቶ የሆቴል ንግድ ስራን ተያያዘው። ለወትሮውም ስመ-ጥርና ታታሪ የነበረው ሱራፌል ዝናውን የሰሙ ሰዎች ወደሆቴሉ መጉረፍ ጀመሩ። በሆቴል ስራውም ከራሱ አልፎ በውስጡ ከሃያ በላይ ለሚሆኑ ወጣቶች

የስራ እድል መፍጠር ቻለ። ከመንግስት የሚጠየቀውን ግብርም በሰዓቱ ስለሚከፍል በየአመቱ በርካታ የምስክር ወረቀት ይሸለማል።

ትናንት በየመንገዱ ማስቲካና ሶፍት እያዞረ ሲሸጥ የነበረው ሱራፌል የሚያገኘውን ገቢ በአግባቡ በመቆጠቡ ዛሬ የትልቅ ሆቴል ባለቤት ለመሆን በቅቷል።

ሱራፌል ከንግድ ስራዉ ጎን ለጎን በክፍለ ከተማው የሚገኙ ባለሀብቶችንና የመንግስት ባለስልጣናትን በማወያየት የህፃናት መርጃ ድርጅት የሚል የበጎ አድራጎት ማሕበር አቋቁሟል። ከ150 በላይ የሚሆኑ ሕፃናትንም በሕፃናት መርጃ ድርጅቱ ውስጥ በማቀፍ ከዕለት ጉርሳቸው እስከ አመት ልብሳቸው አልፎ ተርፎም የትምህርት ቁሳቁሳቸውን ሁሉ ያሟላላቸዋል።

የተለያዩ የልማት ስራዎች በሚሰሩበት ጊዜም የአካባቢውን ማህበረሰብ በማስተባበር በኩል የአንበሳውን ድርሻ ይወስዳል። በመሆኑም በዚህ አመት ለደረሰበት መልካም ውጤት ሽልማትን ተቀበለ።

ሀ. ቀጥሎ የቀረቡትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት በቃል መልሱ።

1. ሽልማት የተሰጠው ምን አይነት ስራ ስለሰራ ነው?
2. ባለታሪኩ በልጅነቱ ምን አይነት ስራ ይሰራ ነበር?
3. ገንዘብ መቆጠብ ለምን ይጠቅማል?
4. ሱራፌል ሕዝቡን በማስተባበር በኩል ያንበሳውን ድርሻ ይወስዳል ሲል ምን ለማለት ነው?

ክፍለ ትምህርት አምስት

መናገር

የምንባቡን ዋና መልዕክት ወይም ሃሳብ በአምስት ዓረፍተነገሮች አጠቃላችሁ ጻፉ። በመቀጠል ስለዋናው መልዕክት የቡድን ውይይት በማድረግ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተራ በተራ አቅርቡ።

ክፍለ ትምህርት ስድስት

ቃላት

ሀ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ "ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"	"ለ"
1. መጉረፍ	ሀ. መልካም
2. ማቀፍ	ለ. ማጠራቀም
3. በጎ	ሐ. በብዛት መምጣት
4. በረከተ	መ. መያዝ
5. መቆጠብ	ሠ. በዛ

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ልማት
2. አወጣ
3. አመት
4. አተረፈ
5. መቅረት

ክፍለ ትምህርት ሰባት

 ጽህፈት

ሀ. የሚከተሉት ቃላት ጠብቀውና ላልተው ሲነበቡ የሚያሳዩትን ትርጉም በዓረፍተ ነገር ውስጥ በመጠቀም አሳዩ።

ምሳሌ፡-

- ✓ **ከመጫወት ይልቅ ስራችን በአግባቡ <u>እንስራ</u>።** (ሲጠብው = እናከናውን/እንተግብር)

- ✓ **እንስራ ከሸክላ አፈር የሚሰራ ቁስ ነው።** (ሲላላ = ለውሃ መያጣበቅ የሚያገለግል ባህላዊ ቁስ)

1. **ገዳም**
2. **ጥሬ**
3. **ግጥም**
4. **ወጥ**

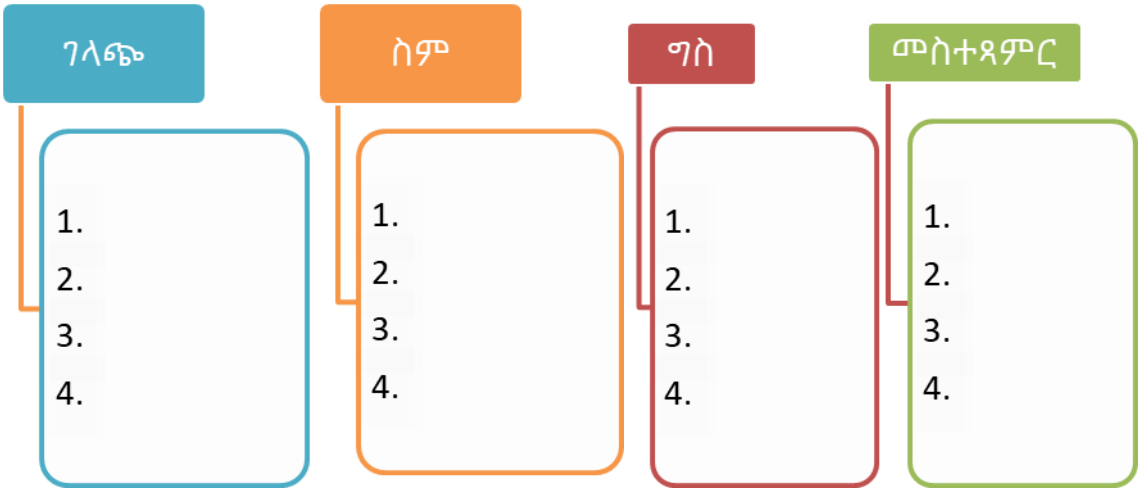
ለ. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቅጥያዎችን ለይታችሁ ጻፉ።

ውጤታማ	ልብሳቸው	ግብዓት	መኪናዬ	ዶሮዎች	ሴትነት
ቤታችን	ፈረሶች				

ምሳሌ፡- ውጤታማ = ውጤት - ኣማ

ሐ. በሳጥኑ ውስጥ የተዘረዘሩትን ስም፣ ግስ፣ ቅፅል፣ እና መስተፃምር መሆናቸውን ለይታችሁ በየምድባቸው አስቀምጡ።

አተረፈ	ነጋዴ	ረጅም	ተራራ	ወይም
ገበያ	ጠይም	እና	አስተማረ	ገመጠ

መ. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡- በመደርደሪያው ላይ በርካታ ሹካዎች ተቀምጠዋል።

ክፍለ ትምህርት ስምንት

ሠ. በምሳሌው መሰረት ሚከተሉት ቃላት በዓረፍተነገር ውስጥ ሲገቡ የሚሰጡትን የተለያየ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ማሳሌ፡- ደረሰ

- ✓ ወደቤቱ በጊዜ ደረሰ። (ትርጉሙ =በሰዓቱ ተመለሰ)
- ✓ መጽሀፍ ደረሰ። (ትርጉሙ= ጻፈ)

1. ጠላ
2. አሰሰ
3. ሳሳ
4. ስጋ
5. ቀጠፈ

ረ. ከታች የቀረበውን አንቀፅ በማንበብ አራት ነጠላ ዓረፍተነገሮችን አውጡ፡፡

አርባምንጭ

አርባ ምንጭ በደቡብ ክልል ከሚገኙ የፍራፍሬ ቦታዎች አንዱ ነው፡፡ በዚህ አካባቢ በስፋት ሙዝ ይመረታል፡፡ ነጋዴውም ከተለያዩ ቦታዎች በመምጣት በስፋት ሙዝ ይገዛል፤ በመኪና በመጫንም በአገሪቱ ላሉ የተለያዩ አካባቢዎች ያዳርሳሉ፡፡ በአሁን ሰአት በአገራችን በተለያዩ አካባቢዎች በስፋት ገበያ ላይ የምናገኘው ይህንኑ የአርባ ምንጭ ሙዝ ነው፡፡ በተጨማሪም በዚሁ ዞን የአፕል ምርት በስፋት ይመረታል፡፡ አረሶ አደሩም ፍራፍሬዎችን በማምረት በከፍተኛ ሁኔታ ተጠቃሚ እየሆነ ይገኛል፡፡ ይህም የሚያሳየው አርሶ አደሩ ጠንክሮ ከሰራ በብዙ መንገድ ተጠቃሚ መሆን እንደሚችል ነው፡፡

ምሳሌ፡- በአርባምንጭ በስፋት ሙዝ ይመረታል፡፡

ክፍለ ትምህርት ዘጠኝ

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ፡፡

አህያና ውሻ

በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ አንድ ውሻና አንድ አህያ ነበሩ። ከዕለታት አንድ ቀን አህያዋ ለውሻው እንዲህ አለችው። ‹‹እኔ ስራ ስለበዛብኝና እዚህ ቤት መኖር ስለሰለቸኝ ልጠፋ ነው።›› ብላ አማከረችው። ውሻውም ካዳመጣት በኋላ ‹‹እኔም እዚህ ቤት መኖር ሰልችቶኛልና አብሬሽ መጥፋት እፈልጋለሁ።›› አላት። በዚህም ተስማምተው ሁለቱም ጉዟቸውን ጀመሩ። ብዙ ርቀት ከተጓዙ በኋላ ፀሀይ እየጠለቀች ምሽቱ እየገፋ ሲመጣ አንድ ሳር ያለበት ሜዳ ላይ ደረሱ። አህያዋም እርቧት ስለነበረ ሳር መጋጥ ጀመረች። ውሻውግን የሚበላ ነገር ስላላገኘ ሜዳው ላይ ተቀመጠ።

አህያዋ ብዙ ሳር ግጣ ከጠገበች በኋላ ለውሻው ‹‹አንዴ ላናፋ ነው።›› አለችው። ውሻውም ‹‹ምን ነካሽ ካናፋሽ በጅብ መበላትሽ ነውና ይቅርብሽ።›› ቢላትም ሜዳውን እየዞረች ካናፋች በኋላ በድጋሚ ሳር መጋጥ ቀጠለች። ለሁለተኛ ጊዜም ስትጠግብ ለውሻው ‹‹ላናፋ ነው።›› ብላው ሜዳውን እየዞረች አናፍታ ስትጨርስ ሳር መጋጧን ቀጠለች። አሁንም ጥቂት ጊዜ ከቆየች በኋላ ውሻውን ‹‹እባክህን ፍቀድልኝና ለመጨረሻ ጊዜ ላናፋ።›› አለችው። ውሻው ግን ‹‹ተይ የመጀመሪያው ማናፋት ለጅቡ መጥሪያ፤ ሁለተኛው ደግሞ ጅቡን ማቅረቢያ፤ በሶስተኛው ግን መበላትሽ ነውና ይቅርብሽ።›› አላት። አህያዋ ግን ምንም አይመጣም ብላ ሜዳውን እየዞረች ድምጿን ከፍ አድርጋ ስታናፋ ጅቡ ዘሎ ሆዷን ዘርግፎ ገደላት። ውሻውም በአህያዋ መበላት በጣም ደንግጦና ባደረጉት ነገር ተጸጽቶ ወደ ቤቱ ተመለሰ።

የምዕራፍ አስር የክለሳ ጥያቄዎች

1. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሰይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ። በመቀጠልም ዓረፍተነገር መስርቱባቸው።

ዘመድ	አጣላ	አንጋጠጠ
አቀረበ	ሰባ	መራራ

2. የሚከተሉትን ቃለት በዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ሲገቡ የሚኖራቸውን የተለያየ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተ ነገር መስርቱ፡-

ሀ. ቆረጠ

ለ. ሰፋ

ሐ. ገዛ

መ ምሳ

ሠ. አረረ

3. የንባብ ጥቅምን የተመለከተ ከ5-7 ኣረፍተ ነገሮችን የያዘ አንቀጽ ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻሁ አንብቡ።

ቃላት ከነፍቻቸው

ህቡዕ	ድብቅ፣ ምስጢራ፣ ይፋ ያልሆነ
ለቀቀ	በስድ አሳደገ፣ አባለገ፣ ፈታ፣ ነፃ አደረገ፣ ተወ
ለተመ	በኃይል አጋጨ፣ መታ
ለገሰ	ቸረ፣ ናኘ፣ ሰጠ
ሊቅ	በትምህርት የበሰል፣ የተራቀቀ ሙሁር፣ አዋቂ
ላቀ	በለጠ፣ አደገ፣ በረታ፣ ከፍ አለ
መለሎ	ቀጥ ያለ፣ ረዥም፤ ሸንቀጥ ያለ፣ መዘዞ
መረን	ስድ፣ ልቅ፣ አግድም አደግ፣ ባለጌ፣ ያልተቀጣ
መሰሪ	ሸረኛ፣ ተንኮለኛ፣ ለበጎም ለክፉም ነገር የሚጠበብ
መርሃ-ግብር	የስራ መመሪያ፣ ዕቅድ፣ ፕሮግራም
መሻት	መፈለግ፣ መፍቀድ፣ መመኘት
መነመነ	ከሳ፣ ቀጠነ፣ ሞገገ፣ ኮሰመነ፣ ሟሸሸ
መነዘረ	ሸረፈ፣ ተነተነ፣ ለወጠ፣ በተነ
መዘንጋ	መርሳት
ረግረግ	ውሃማ ቦታ
ራራ	አዘነ፣ ማረ፣ ይቅር አለ
ራሰ	ረጠበ፣ ተነከረ

ሰለቸ ታከተ፣ ተንገፈገፈ፣ ተማረረ፣ ተንገሸገሸ

ሰመረ አማረ፣ ተዋጣ፣ ተሳካ፣ ወደደ

ሰረገ ደገሰ፣ ዳረ፣ ሰመጠ፣ ወደውስጥ ገባ፣ ወደመሬት ውስጥ ገባ

ሲሳይ እህል፣ ምግብ፣ ሃብት፣ አዱኛ፣ በረከት

ሳንቃ ለበር መዝጊያ የሚሆን ጠፍጣፋ እንጨት

ሸመተ ገዛ፣ ገበየ፣ ለወጠ፣ አተረፈ

ቀላቀለ አደባለቀ፣ አገናኘ፣ ቀየጠ

ቀማኛ ወንበዴ፣ ዘራፊ፣ የሚነጥቅ

ቅርስ የሰው፣ የእንስሳት፣ የዕፅዋት ቅሪት፣ የተጠራቀመ ሃብት

በለጸገ ከበረ፣ ሐብታም ሆነ

ተመረቀ ተባረከ፣ በረከት አገኘ

ተጋ ፈጠነ፣ ነቃ፣ በረታ፣ ጎበዘ፣ ታተረ፣ ከስንፍና ራቀ

ታነፀ ተገነባ፣ ተቀረፀ

ትሁት ቅን፣ ገር፣ ታዛዥ፣ ስነ-ስርዓት አክባሪ

ነሰነሰ ጎዘጎዘ፣ በተነ፣ ረጨ፣ ዘረዘረ

ይፋ ግልፅ

ንዋይ ሀብት፣ ንብረት

አለቃ	መሪ፣ ሹም፣ ዋና፣ ሊቅ፣ አዋቂ
አላመጠ	አኘከ፣ አደቀቀ፣ በላ፣ ስም አጠፋ፣ አማ
አላቀቀ	ለያየ፣ በታተነ፣ ገነጣጠለ
አርዓያ	ምሳሌ፣ አብነት፣ አምሳል፣ የመልካም ምሳሌ
አበረከተ	ሰጠ፣ አበዛ
አያሌ	በጣም ብዙ፣ በርካታ
አናፋ	ጮኸ(ለአህያ)፣ ጉራውን ነዛ
አንቱታ	ከበሬታ
ወላወለ	አመነታ፣ ተጠራጠረ፣ አፀዳዳ፣ ጠራረገ
ውብ	ቆንጆ፣ ያማረ፣ ለዛ ያለው
ዛለ	ደከመ፣ ተልፈሰፈሰ፣ አቅም አጣ
ደባ	ተንኮል፣ ሴራ፣ ክፋት
ደንበኛ	ታማን፣ ዘወትር ካንድ መደብር እቃ የሚገዛ
ደጎመ	ረዳ፣ ደገፈ፣ በጎደለ ሞላ
ድል	ማሸነፍ፣ አሸናፊነት
ጀብድ	ጀግንነት፣ ደፋር
ጃጀ	አረጀ፣ አፈጀ፣ ሸመገለ
ገበያ	መግዣ፣ መሸጫ፣ የንግድ ልውውጥ የሚካሄድበት ቦታ

ገባር	መጋቢ
ጦስ	ምክንያት፣ መዘዝ፣ ሰበብ፣ችግር
ጫና	ከባድ ሸክም፣ ጭቆና
ጮሌ	ብልጥ፣ ፈጣን
ፀዳ	ንፁህ ሆነ፣ ነፃ
ፀፀት	ሐዘን፣ ንስሐ፣ ትካዜ፣ የቁጭት ስሜት
ፅናት	ጥንካሬ፣ ብራታት
ፈተነ	ሞከረ፣ ፈተሸ
ፈፀመ	ጨረሰ፣ ቋጨ፣ አጠናቀቀ፣ አደረገ፣ ሰራ
ፌሽታ	የደስታ መግለጫ
ፍርድ	ብይን፣ ዳኝነት፣ ውሳኔ፣ ፍትህ
ፍቅር	መውደድ፣ ግብቡ፣ ስምሙ፣ እጅግ በጣም ጥልቅ የሆነ መዋደድ

ዋቢ ጽሑፎች

ለማ ጉያ (1995 ዓ.ም)። ***ያላስተማሪ የሥዕል ትምህርት መማሪያ መጽሀፍ።*** አ.አበባ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት።

መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃለት ሐዲስ፤ (1948ዓ.ም)። በአርቲስቲክ ማተሚያቤት ታተመ።

ሺበሺ ለማ(2007ዓ.ም)። ***አርዓያዎቹ።*** ሜጋ ኣሳታሚ እና ማከፋፈያ ኃ/የተ/የግ/ማኅበር።

በትምህርት ቤቶች የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ማኑዋል።(2011 ዓ.ም)። ንቁ በርታ ማተሚያ ቤት።

በትምህርት ሚኒስቴር እና በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ትምህርት ቢሮ የጋራ ትብብር። (2009 ዓ.ም)። ***አጋዥ መጽሀፍ ለንባብ ትምህርት።***

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር፣የታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ግንባታ ህዝባዊ ተሳትፎ ማስተባበሪያ ፅ/ቤት።(2013ዓ.ም)። ***ዝክረ ህዳሴ።*** አዲስ አበባ።

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህረትቢሮ(2004ዓ.ም)። ***የ4ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መጽሐፍ።***አል-ጉርኤር አሳታሚ እና አከፋፋይ።

በፎረም ሶሻል ስተዲስ እና በብሪቲሽ ኤምባሲ(በ2007ዓ.ም)። ***የሕዝብ አገልግሎቶች አሰጣጥ በአዲስ አበባ***

ባህሩ ዘርጋው (1994 ዓ.ም)። **ዘርጋው መለስተኛ የአማርኛ መዝገበቃላት።** ርኖቦት ሚዲዎች።

ባዬ ይማም (2004 ዓ.ም)። **አጭርና ቀላል የአማረኛ ሰዋስው።** አልፋ ፕሪንተር።

ብርሃኑ ሀብተማሪያም(1997ዓ.ም)። **ውዛ ህይወት ነው።** በት.መ.ማ.ማ.ድ ታተመ

ተክለማርያም ፋንታዬ(1964ዓ.ም)። **ሞጎተ ጥበብ ዘሥነ-ጽሁፍ።** ሴንተራል ማተሚያ ቤት።

ቱሪዝም አዲስ 6ኛ ዓመት፣ ቁጥር 8፣ (2001ዓ.ም)። አዲስ አበባ።

አዲሰ ዘመን ጋዜጣ (2011 ዓ.ም)። 78ኛ ዓመት፤ መጋቢት 1 ። ቁጥር 181።

አዲስ ዘመን (2011ዓ.ም)። 78ኛ አመት ፤ መጋቢት 23ቁጥር 203።

አዲስ ዘመን ጋጤጣ (2012 ዓ.ም)። 79ኛ ዓመት ሚያዚያ 7፤ ቁጥር 217።

የኢትዮጵያ ሬድዮ ለ80ኛ ዓመት የተዘጋጀ ልዩ መጽሔት (2013ዓ.ም)።

እሸቱ አሰፋ።(2000ዓ.ም)። **ፕላኔቶችና ሌሎች የሰማይት አካለት።**

ከህጻናት መዝሙር ላይ ተወሰደ ያልታተመ

ዳንዔል ወርቁ(2011ዓ.ም)። **የጣና አቤቱታ።** ወርልድ ቪዥን።

----------(2011ዓ.ም)። **ወርቃማው ዓሣ።** ወርልድ ቪዥን ኢትዮጵያ።

ፈቃደ አዘዘ (1991ዓ.ም)። **የስነ-ቃል መምሪያ**

አማርኛ የፊደል ገበታ

ግዕዝ	ካዕብ	ሣልስ	ራብዕ	ኃምስ	ሳድስ	ሳብዕ
ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ
ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ
ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ
ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ
አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ
ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ክ	ኮ
ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኾ
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ
ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ
ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ

የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ
ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጄ	ጅ	ጆ
ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ
ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ
ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ
ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ
ቨ	ቩ	ቪ	ቫ	ቬ	ቭ	ቮ

የፊደል ቅደም ተከተል

ሀ. የመጀመሪያ ፊደል = ግዕዝ

ሁ. ሁለተኛ ፊደል = ካዕብ

ሂ. ሶስተኛ ፊደል = ሳልስ

ሃ. አራተኛ ፊደል = ራብዕ

ሄ. አምስተኛ ፊደል = ሀምስ

ህ. ስድስተኛ ፊደል = ሳድስ

ሆ. ሰባተኛ ፊደል = ሳብዕ

የኢትዮጵያ ቁጥሮች

፩	1	፪	2	፫	3	፬	4	፭	5	፮	6	፯	7	፰	8	፱	9	፲	10
፲፩		፲፪		፲፫		፲፬		፲፭		፲፮		፲፯		፲፰		፲፱		፳	20
፳፩		፳፪		፳፫		፳፬		፳፭		፳፮		፳፯		፳፰		፳፱		፴	30
፴፩		፴፪		፴፫		፴፬		፴፭		፴፮		፴፯		፴፰		፴፱		፵	40
፵፩		፵፪		፵፫		፵፬		፵፭		፵፮		፵፯		፵፰		፵፱		፶	50
፶፩		፶፪		፶፫		፶፬		፶፭		፶፮		፶፯		፶፰		፶፱		፷	60
፷፩		፷፪		፷፫		፷፬		፷፭		፷፮		፷፯		፷፰		፷፱		፸	70
፸፩		፸፪		፸፫		፸፬		፸፭		፸፮		፸፯		፸፰		፸፱		፹	80
፹፩		፹፪		፹፫		፹፬		፹፭		፹፮		፹፯		፹፰		፹፱		፺	90
፺፩		፺፪		፺፫		፺፬		፺፭		፺፮		፺፯		፺፰		፺፱		፻	100

፻	100	፳፻	2000
፪፻	200	፴፻	3000
፫፻	300	፵፻	4000
፬፻	400	፶፻	5000
፭፻	500	፷፻	6000
፮፻	600	፸፻	7000
፯፻	700	፹፻	8000
፰፻	800	፺፻	9000
፱፻	900	፼	10000
፲፻	1000		